

RAPORT Z BADANIA
DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ
SPOŁECZNYCH

GMINA BODZANÓW 2018

Spis treści

WSTĘP.....	5
Cel badania	5
Problematyka badania.....	5
Przebieg badania oraz metodologia	6
CZĘŚĆ I	8
Ogólna charakterystyka gminy Bodzanów	8
Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne.....	8
Zasoby w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	12
Problemy w obszarze pomocy społecznej.....	13
Stan bezpieczeństwa na terenie gminy	22
CZĘŚĆ II	26
Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Bodzanów	26
Grupa badawcza	26
Cel badania	26
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	26
Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu.....	29
Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków	33
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym	35
Przemoc w opiniach dorosłych mieszkańców	35
Relacje rodziców z dziećmi - postawy wobec wychowywania	36
Postawy mieszkańców wobec problemu hazardu	38
Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów	39
CZĘŚĆ III	44
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów – II etap edukacji	44
Cel badania	44
Grupa badawcza	44
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym	45
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi	53

Palenie papierosów	53
Picie alkoholu.....	56
Uczniowie wobec problemu narkomanii.....	58
Uczniowie a inne zagrożenia	60
Komputer i Internet w życiu uczniów.....	60
Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy.....	62
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów - III etap edukacji.....	64
Cel badania	64
Grupa badawcza	64
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym	65
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi	74
Palenie papierosów	74
Picie alkoholu.....	79
Zażywanie narkotyków	84
Zażywanie dopalaczy	89
Młodzież a inne zagrożenia	92
Komputer i Internet w życiu uczniów.....	92
Młodzież a cyberprzemoc.....	94
CZĘŚĆ IV.....	96
Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych.....	96
Grupa badawcza	96
Cel badania	96
Wyniki badania	96
CZĘŚĆ V.....	102
Podsumowanie	102
Diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych	102
Strategiczne kierunki realizacji gminnego programu profilaktyki.....	107
BIBLIOGRAFIA	110
Spis publikacji	110
Źródła internetowe.....	111

Spis wykresów	111
Spis tabel	114

W związku z szybkimi przemianami ekonomicznymi, technologicznymi czy społeczno-kulturowymi, które miały miejsce w XX wieku doszło do zmian w niemalże każdej dziedzinie naszego życia, a tym samym do powstania nowych problemów społecznych oraz przekształcenia już istniejących. „R. Maris definiuje problemy społeczne jako ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”¹.

Cel badania

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Bodzanów.

Działania badawcze miały na celu:

- ◆ zidentyfikowanie problemów dotyczących między innymi uzależnień w różnych grupach wiekowych;
- ◆ uchwycenie czynników prowadzących do powstawania sytuacji problemowych;
- ◆ określenie skali oraz zakresu tych problemów;
- ◆ rozpoznanie i zdiagnozowanie skutków występujących problemów;
- ◆ propozycję rozwiązań / zmniejszanie negatywnych konsekwencji.

Problematyka badania

Badania ankietowe miały na celu analizę wybranych problemów społecznych.

W badaniu wśród osób dorosłych uwzględnione zostały takie obszary jak:

1. problem alkoholowy (alkoholizm) – częstotliwość spożywania alkoholu, znajomość osób nadużywających napoje wysokokowe;
2. problem nikotynowy - częstotliwość palenia, dostępność;

¹ Kłopot S.W., *Diagnozowanie problemów społecznych*

3. problem narkotykowy - dostępność, znajomość osób zażywających narkotyki;
4. problem przemocy - występowanie przemocy domowej, perspektywa ofiary, znajomość przypadków stosowania przemocy w rodzinie;
5. problem uzależnień behawioralnych - uzależnienie od gier hazardowych;
6. inne problemy społeczne – problem bezrobocia, ubóstwa, wykluczenia społecznego.

W badaniu wśród uczniów zostały uwzględnione takie obszary jak:

1. problem alkoholowy (alkoholizm) – częstotliwość spożywania, dostępność, znajomość osób pijących, znajomość instytucji pomocowych;
2. problem nikotynowy - częstotliwość palenia, dostępność, znajomość osób palących, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
3. problem narkotykowy - częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych, dostępność, znajomość osób biorących narkotyki, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
4. problem zażywania dopalaczy - częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych, dostępność, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
5. problem przemocy - perspektywa ofiary oraz świadka przemocy, uczestnictwo w czynnym akcie przemocy, występowanie przemocy rówieśniczej i domowej;
6. problem uzależnień behawioralnych - uzależnienie od komputera czy Internetu.

Ponadto badaniem zostali objęci także pracownicy punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych.

Przebieg badania oraz metodologia

Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też badania zostały przeprowadzone w czasie zajęć. Wybór metody ilościowej sprawił, że najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Uczniowie wypełniali samodzielnie ankietę przed komputerem. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś

uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach. Próba populacji uczniów szkół z terenu gminy Bodzanów objęła łącznie 329 uczniów.

Charakterystyka próby badawczej

Dla określenia postaw mieszkańców wobec potencjalnych problemów społecznych badania ankietowe przeprowadzono w trzech grupach respondentów zróżnicowanych pod względem zmiennych takich jak płeć, wiek, wykształcenie.

Dorośli mieszkańcy gminy

- badania przeprowadzone na reprezentatywnej grupie 100 osób, w tym 76 kobiet i 24 mężczyzn

Uczniowie szkół podstawowych

- 126 uczniów (w tym 57 chłopców oraz 69 dziewcząt) - II etapu edukacji
- 203 uczniów (w tym 84 chłopców oraz 119 dziewcząt) - III etapu edukacji

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Badania przeprowadzone w 20 punktach sprzedaży

Ogólna charakterystyka gminy Bodzanów

Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne

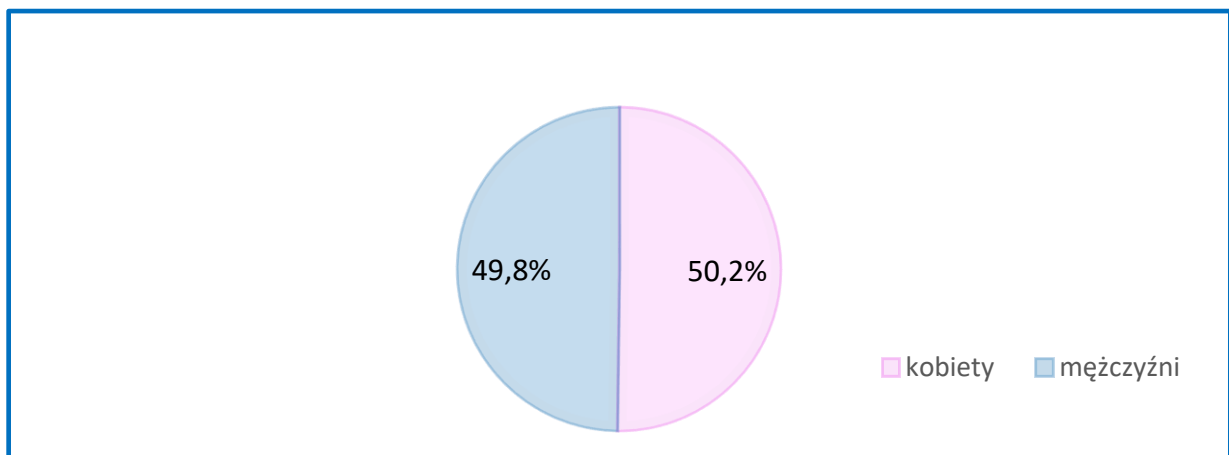
Gmina Bodzanów jest gminą wiejską położoną w województwie mazowieckim, w powiecie plockim. Zajmuje ona obszar o pow. 136,4 km² i liczy 8 223 mieszkańców.

Gminę tworzą sołectwa:

- *Gromice i Archutowo;*
- *Archutówko;*
- *Łętowo;*
- *Bodzanów;*
- *Mąkolin;*
- *Mąkolin Kolonia;*
- *Chodkowo-Działki;*
- *Chodkowo;*
- *Parkoczewo;*
- *Cybulin;*
- *Karwowo Duchowne;*
- *Karwowo Szlacheckie;*
- *Cieśle;*
- *Gąsewo;*
- *Pełowo;*
- *Miszewo Murowane;*
- *Borowice i Łagiewniki;*
- *Kępa Polska;*
- *Nieśluchowo;*
- *Nowe Kanigowo;*
- *Kanigowo;*
- *Ramutówko;*

- *Małoszewo i Małoszywka;*
- *Nowe Miszewo;*
- *Stanowo;*
- *Białobrzegi;*
- *Osmolinek;*
- *Kłaczkowo;*
- *Miszewko i Felicjanów;*
- *Krawieczyn;*
- *Leksyn;*
- *Wiciejewo;*
- *Garwacz;*
- *Reczyn i Nowy Reczyn.*²

- W gminie Bodzanów mieszka 8 223 mieszkańców (dane z końca 2017 roku).
- 50,2% stanowią kobiety, a 49,8% mężczyźni.
- Średni wiek mieszkańców wynosi 41,2 lat.

Wykres 1. Podział na płeć mieszkańców - statystyki na 2017 rok

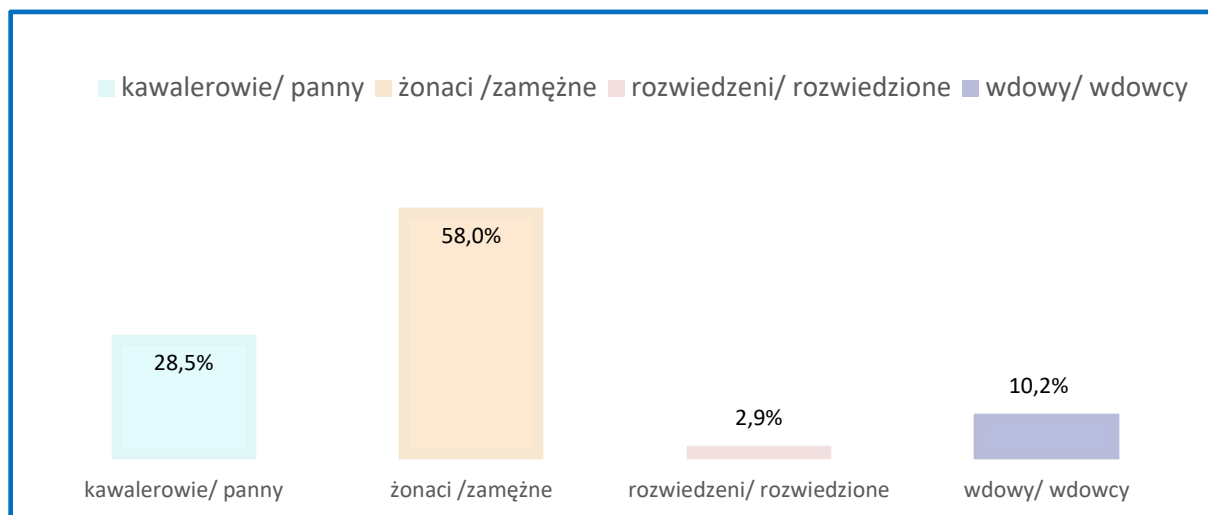
Ponadto ze statystyk na 2017 rok odczytujemy, że w gminie Bodzanów:

- zawarto 43 małżeństw (co odpowiada 5,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców);
- odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

² <http://bodzanowpl.nazwa.pl/2017/1/Solectwa.pdf>

Charakterystyka stanu cywilnego mieszkańców na 2017 rok:

- 28,5% - kawalerowie / panny;
- 58% - żonaci / zamężne;
- 2,9% - rozwiedzeni / rozwiedzione;
- 10,2% - wdowy / wdowcy.

Wykres 2. Charakterystyka stanu cywilnego mieszkańców na 2017 rok

Przyrost naturalny:

→ Gmina ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -6. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,58 na 1000 mieszkańców gminy.

→ w 2017 roku urodziło się tu 76 (46,1% dziewczynek i 53,9% chłopców).

Migracje Ludności:

→ W 2016 roku zarejestrowano 69 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 98 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych dla gminy Bodzanów wynosi -29.

Rynek pracy:

→ W gminie na 1000 mieszkańców pracuje 77 osób.

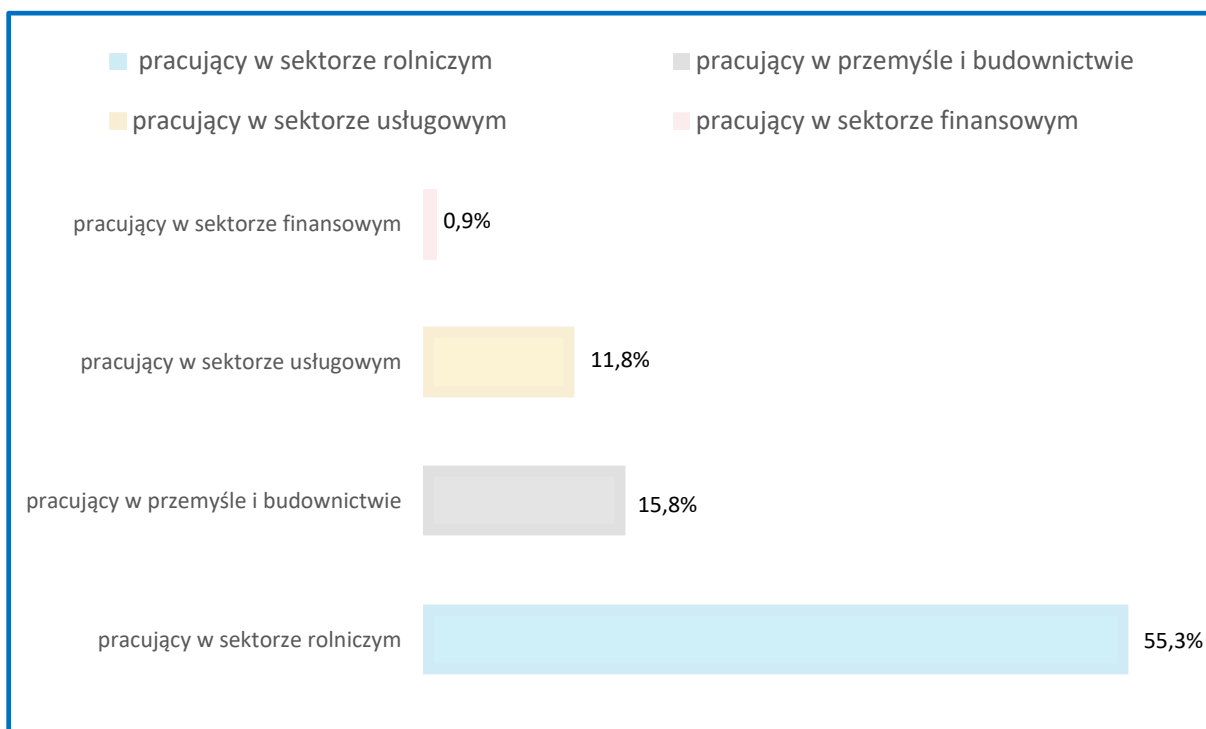
66,1% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 33,9% mężczyźni.

→ Bezrobocie rejestrowane wynosiło w 2017 roku 11,7% (16,1% wśród kobiet i 8,1% wśród mężczyzn).

→ Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców 555 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 83 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy (saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi – 472).

Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych:

- 55,3% aktywnych zawodowo pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo);
- 15,8% w przemyśle i budownictwie;
- 11,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja);
- 0,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)³.

wykres 3. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych

³ http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bodzanow

Zasoby w obszarze zdrowia i pomocy społecznej

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Główne cele pomocy społecznej:

- a) wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie – w miarę możliwości – do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- b) zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- c) zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,

- d) zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- e) integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- f) stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie⁴.

Problemy w obszarze pomocy społecznej

DZIAŁANIA PODEJMOWANE PRZEZ GMINNY OŚRODEK SPOŁECZNY W GMINIE BODZANÓW ORAZ ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1) GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Celem Ośrodka Pomocy Społecznej jest świadczenie pomocy społecznej osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, a nie są w stanie pokonać jej wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Nadmienić należy, że pracownik socjalny pracujący w Ośrodku wykonuje zadania zmierzające do poprawy sytuacji osób i rodzin. Za misję Ośrodka można uznać dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Misja ma wpływ na działania podejmowane w obszarze życia społecznego oraz wprowadzanie rozwiązań, które zmierzają do likwidowania problemów mieszkańców i tworzenia możliwości ich rozwoju.

W Ustawie o pomocy społecznej określone są zadania Ośrodka. Do nich w szczególności należy zaliczyć pracę socjalną. Polega ona na podejmowaniu działań na rzecz osób i rodzin. Działania te mają zmierzać do wzmocnienia, odzyskiwania zdolności osób lub rodzin do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Kolejnymi zadaniami są: angażowanie społeczności lokalnej w celu zaspokajania niezbędnych potrzeb osób i rodzin, przyznawanie i wypłacanie świadczeń określonych w Ustawie o pomocy społecznej,

⁴ <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/>

analizowanie zjawisk, które wywołują potrzebę korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz rozbudowywanie infrastruktury socjalnej⁵.

**Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez gminę
Bodzanów**

1. Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej

- rok 2015 (liczba rodzin ogółem - 549)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień - 20
- rok 2016 (liczba rodzin ogółem - 472)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień - 21
- rok 2017 (liczba rodzin ogółem - 475)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień - 12

2. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS:

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS	2015 rok	2016 rok	2017 rok
świadczenia rzeczowe dla osób	307	293	234
świadczenia pieniężne dla osób	287	233	248
świadczenia porady dla osób	32	35	28

Tabela 1. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS

3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu:

Powody przyznawania pomocy społecznej	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Niepełnosprawności	67	66	59
Bezrobocia	222	175	134
osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	41
Ubóstwa	52	30	24
bezradności opiekuńczo	61	58	35

⁵ <http://ops.pl/2016/05/osrodek-pomocy-spoecznej-rola-i-zadania/>

wychowawczej			
długotrwałej choroby	91	87	107
przemocy w rodzinie	0	0	0
inne	57	54	92

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej

Powody przyznawania pomocy społecznej	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Pracuje	68	56	52
pracuje dorywczo	116	94	95
nie pracuje	108	88	92
Studiuje	12	9	7
na rencie	22	18	16
na emeryturze	18	15	18
na zasiłku dla bezrobotnych	34	31	28
bezrobotny, bez prawa do zasiłku	95	89	92
Inne	76	72	75

Tabela 3. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- w 2015 wszczęto 16 procedur;
- w 2016 wszczęto 8 procedur;
- w 2017 wszczęto 15 procedur.

Jak pokazują powyższe statystyki, prowadzone przez gminę Bodzanów, od 2015 do 2017 roku odnotowano spadek w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej. W 2015 roku były to 549 rodzin, zaś w 2017 roku 475 rodzin.

Ponadto, najczęstszą pomocą udzielaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej są świadczenia rzeczowe oraz świadczenia pieniężne dla osób wynoszące w sumie 482 świadczeń w 2017 roku.

Odczytujemy także, że bezrobocie jest najczęstszym powodem, dla którego rodziny korzystają z pomocy społecznej.

2) ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Zespół Interdyscyplinarny ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią.

Konieczne jest opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.⁶

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez gminę Bodzanów

1.W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”	2015 rok	2016 rok	2017 rok
wpłynęło ogółem formularzy NK	8	7	15
wpłynęło z Ośrodka Pomocy Społecznej	0	2	2
wpłynęło z Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1	0	0
wpłynęło z Placówek Służby Zdrowia	0	0	0
wpłynęło z policji	7	5	13
wpłynęło z placówek oświatowych	0	0	0

⁶ <http://www.infor.pl/prawo/pomoc-spoeczna/przemoc-w-rodzinie/262494,Czym-zajmuje-sie-Zespol-Interdyscyplinarny-ds-Przeciwdzialania-Przemocy-w-Rodzinie.html>

wpłynęło z innego ośrodka pomocy społecznej	0	0	0
---	---	---	---

Tabela 4. Procedura "Niebieskie Karty"

2. Osoby doświadczające i stosujące przemoc w rodzinie w związku z procedurą NK:

	2015 rok	2016 rok	2017 rok
liczba kobiet doświadczających przemocy w rodzinie	9	6	12
liczba mężczyzn doświadczających przemocy w rodzinie	0	1	4
liczba dzieci doświadczających przemocy w rodzinie	0	0	0
	2015 rok	2016 rok	2017 rok
liczba kobiet stosujących przemoc w rodzinie	0	0	2
liczba mężczyzn stosujących przemoc w rodzinie	9	7	13
liczba nieletnich stosujących przemoc w rodzinie	0	0	0

Tabela 5. Osoby doświadczające i stosujące przemoc

3. Liczba procedur NK skierowanych do prokuratury:

- 2015 - 0
- 2016 - 0
- 2017 – 1

4. Liczba rodzin, w których stwierdzono występowanie przemocy w rodzinie i które otrzymały pomoc zmierzającą do wyeliminowania niepożądanych zjawisk przemocowych.

- 2015 ogółem (w tym prawną, psychologiczną, inną) - 2;
- 2016 ogółem (w tym prawną, psychologiczną, inną) - 7;
- 2017 ogółem (w tym prawną, psychologiczną, inną) - 12.

Powyższe statystyki dotyczące działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pokazują że kobiety są najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie, należy również zaznaczyć, że od 2015 roku ich liczba zwiększyła się z 9 ofiar w 2015 roku do 12 w 2017 roku. Sprawcami tej przemocy są najczęściej mężczyźni.

3) DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

2017 rok

Posiedzenia KRPA (ogółem 14) w tym:

- 14 ogólnych posiedzeń Komisji;
- przeprowadzenie 20 rozmów;
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych – nie odbyły się;
- ogółem 13 postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym:
 - 13 dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży.

2016 rok

Posiedzenia KRPA (ogółem 12) w tym:

- 12 ogólnych posiedzeń Komisji;
- przeprowadzenie 19 rozmów;
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych – nie były przeprowadzane;
- ogółem 11 postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym:
 - 3 dotyczących jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
 - 8 dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży.

2015 rok

Posiedzenia KRPA (ogółem 12) w tym:

- 12 ogólnych posiedzeń Komisji;
- przeprowadzenie 16 rozmów;
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych – nie zostały przeprowadzone;
- ogółem 27 postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych w tym:
 - 7 dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży.

Działalność Podkomisji interwencyjno-motywującej

2017 rok

do Komisji wpłynęło:

- 10 wniosków o leczenie odwykowe;
- 10 obecnie rozpoczętych sprawy;
- 6 zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych;
- 6 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

2016 rok

do Komisji wpłynęło:

- 15 wniosków o leczenie odwykowe;
- 15 rozpoczętych spraw;
- 4 zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych;
- 4 wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

2015 rok

do Komisji wpłynęło:

- 14 wniosków o leczenie odwykowe;
- 14 rozpoczętych spraw;
- 9 zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych;
- 9 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

Szkolenia w których uczestniczyli członkowie KRPA:

- 2017 rok - 1 szkolenie;
- 2016 rok - 2 szkolenia;
- 2015 rok - 2 szkolenia.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych (obecnie ogółem 24) w tym:

→ do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5% - 24
- od 4,5% do 18% - 20
- powyżej 18% - 20

→ 12 do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5% - 12
- od 4,5% do 18% - 1
- powyżej 18% - 4

Działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży

2017 rok (program profilaktyczny z cyklu "Niećpa", warsztat profilaktyczny "Przemoc werbalna", Kampania Społeczna Postaw na rodzinę, Przeciw Pijanym Kierowcom, Program Wzmacniania Rodziny : Dla Rodziców i Młodzieży w wieku 10-14 lat, działania profilaktyczne „Spędzamy wolny czas bez używek”, program profilaktyczny pod nazwą „ DEBATA”, program profilaktyczny pod nazwą „ NEO”, Turniej Sportowy „W małym Ciele, Wieki Duch”, działania profilaktyczne „ Spędzamy wolny czas bez używek”)

Liczba uczestniczących:

➔ uczniów – 124

- nauczycieli - 18
- rodziców- 56

2016 rok (Kampania Społeczna Postaw na rodzinę, , Przeciw Pijanym Kierowcom , Program Wzmacniania Rodziny : Dla Rodziców i Młodzieży w wieku 10-14 lat, działania profilaktyczne „Spędzamy wolny czas bez używek”, Turniej Sportowy „W małym Ciele, Wieki Duch”, kampania „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, program profilaktyczny pod nazwą „ DEBATA”, program profilaktyczny „Unplugged”, warsztaty profilaktyczno-terapeutyczne "Cyberprzemoc - nie jesteś anonimowy")

Liczba uczestniczących:

- uczniów – 185
- nauczycieli- 15
- rodziców- 35

2015 rok (Kampania Społeczna Postaw na rodzinę, Przeciw Pijanym Kierowcom , Program Wzmacniania Rodziny : Dla Rodziców i Młodzieży w wieku 10-14 lat)

Liczba uczestniczących:

- uczniów – 200
- nauczycieli - 15
- rodziców- 20

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:

2017 rok:

- pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (56 osób).

2016 rok:

- pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (39 osób).

2015 rok:

- pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (16 osób).

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Przeciw Przemocy w Rodzinie

2017 rok

- Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu - 24
- Rodziny z problemem alkoholowym - 16

2016 rok

- Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu osób - 18
- Rodziny z problemem alkoholowym - 9

2017 rok

- Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu - 9
- Rodziny z problemem alkoholowym – 4

2 Punkty Konsultacyjno-Terapeutyczne, zakres działań i wykształcenie osób zatrudnionych

- Psycholog;
- Certyfikowani terapeuci uzależnień;
- W sumie 3 zatrudnione osoby.

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- 2017 wszczęcie procedur 0
- 2016 wszczęcie procedur 0
- 2015 wszczęcie procedur 1

Stan bezpieczeństwa na terenie gminy

Bezpieczeństwo stanowi nieodłączny element funkcjonowania społeczności lokalnych, wyraża się ono w zaspokojeniu podstawowych jego potrzeb w tym potrzeby bycia bezpiecznym w sensie podmiotowym jak i przedmiotowym. Szczególne zadania w tym obszarze pełni samorząd terytorialny, którego zasadniczym celem jest między innymi zapewnianie bezpieczeństwa na swoim obszarze działania. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców danej jednostki terytorialnej są jednym z czynników rozwojowych i zarazem jej

atrakcyjności. Z kolei brak zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa odczuwany przez mieszkańców i przedsiębiorców, to główny powód ich odpływu⁷.

Negatywne zdarzenia zarejestrowane przez Komisariat Policji w gminie Bodzanów
mające związek ze spożywaniem alkoholu w latach 2015 - 2017

1. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu:

Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w roku:	2015 rok	2016 rok	2017 rok
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	15	21	25
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	8	12	10
zakłócanie porządku publicznego	0	1	3
podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	1	2
liczba wypadków pod wpływem alkoholu	4	4	5
przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	0	0
osoby zatrzymane do wytrzeźwienia (ogółem)	25	27	30
osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0

2. Przestępstwa na terenie gminy:

Przestępstwa na terenie gminy	2015 rok	2016 rok	2017 rok
kradzież z włamaniem	5	6	8

⁷ Hoffmann T., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych – wybrane zagadnienia zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego*, dostęp online:

http://studium.kutno.pl/wp-content/uploads/2017/04/Hoffmann_T_Studium_nr_3_2015.pdf

fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	4	7	10
Pobicie	2	0	2
uszkodzenie mienia	2	4	10
kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	2	0	0
kradzież mienia	4	5	9
Inne	10	17	20

3.Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych:

2015 np.:

- znęcanie się nad rodziną 4 / 2 / 4
- groźba karalna 0 / 0 / 0
- rozpijanie małoletniego 0 / 0 / 0
- uchylanie się od płacenia alimentów 34 / 34 / 21
- inne - / - / -

2016 np.:

- znęcanie się nad rodziną 8 / 8 / -
- groźba karalna 4 / 4 / 4
- rozpijanie małoletniego 0 / 0 / 0
- uchylanie się od płacenia alimentów 38 / 34 / 19
- inne 15 / 4 / 5

2017 np.:

- znęcanie się nad rodziną 10 / 6 / 6
- groźba karalna 5 / 3 / 3
- rozpijanie małoletniego 0 / 0 / 0
- uchylanie się od płacenia alimentów 46 / 32 / 6
- inne 20 / 5 / 12

4. Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie

	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Liczba ofiar przemocy w rodzinie:	2	4	6
Kobiety	2	4	6

Mężczyźni	-	-	-
Nieletni	-	-	-
Liczba sprawców przemocy w rodzinie:	3	3	6
Kobiety	-	-	-
Mężczyźni	3	3	6
Nieletni	-	-	-
Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	9	12	17
Kobiety	-	-	-
Mężczyźni	3	5	6
Nieletni	-	-	-
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	6	7	11

5. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- W 2015 wszczęcie 6 procedur;
- W 2016 wszczęcie 7 procedur;
- W 2017 wszczęcie 10 procedur.

Powyższe dane dotyczące interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu zarejestrowanych przez Komisariat Policji wskazują, iż najwięcej interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu związanych jest z prowadzeniem pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości. W 2015 roku były to 15 interwencje, rok później – 21, a w 2017 roku - 25.

Ponadto, kradzieże z włamaniem, fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną oraz kradzież mienia to przestępstwa najliczniej występujące na terenie gminy. Ich liczba w 2017 roku wzrosła prawie dwukrotnie w porównaniu z rokiem 2015.

CZĘŚĆ II

Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Bodzanów

Grupa badawcza

Badanie zostało przeprowadzone na grupie reprezentatywnej 100 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Bodzanów. W badaniu wzięło udział 76 kobiet i 24 mężczyzn. Średni wiek mieszkańców biorących udział w badaniu był równy 41 lat.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród badanych dorosłych miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności, takich jak:

- 1) bezrobocie, wykluczenie społeczne;
- 2) spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu;
- 3) rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku;
- 4) przemoc w rodzinie, zachowania agresywne;
- 5) problem uzależniania od gier na pieniądze, uczestnictwo w grach loteryjnych;
- 6) postawy wobec palenia papierosów.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym mieszkańców gminy Bodzanów. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem, jako bardzo poważny.

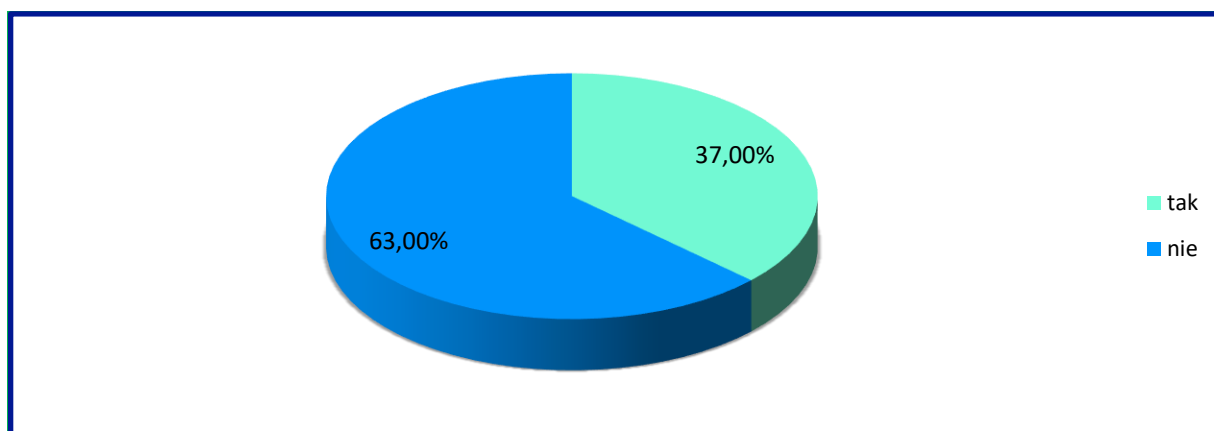
Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców.

Problemy społeczne	Bardzo istotny	Istotny	Przeciętny	Mało istotny	Nieistotny
bezrobocie	0,00%	11,00%	45,00%	44,00%	0,00%
Alkoholizm	2,00%	36,00%	48,00%	14,00%	0,00%
zubożenie społeczeństwa	0,00%	8,00%	82,00%	10,00%	0,00%
kryzys rodziny	0,00%	16,00%	76,00%	8,00%	0,00%
wzrost przestępczości	0,00%	9,00%	81,00%	10,00%	0,00%
Narkomania	0,00%	15,00%	77,00%	8,00%	0,00%
kryzys norm moralnych	0,00%	3,00%	86,00%	11,00%	0,00%
problemy mieszkaniowe	0,00%	1,00%	86,00%	13,00%	0,00%
zanieczyszczenie środowiska	0,00%	17,00%	70,00%	13,00%	0,00%

Tabela 6. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy

Na pierwszym miejscu badani postawili problem alkoholizmu. Wysoka pozycja tego problemu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Kolejno równie istotnym problemem społecznym w świadomości mieszkańców gminy okazały się być problemy zanieczyszczenia środowiska, kryzysu rodziny oraz narkomanii.

Następnie ankietowanych zapytaliśmy o to, „czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym”. W ocenie 37% badanych takie osoby stanowią zagrożenie, zaś 63% mieszkańców jest przeciwnego zdania.

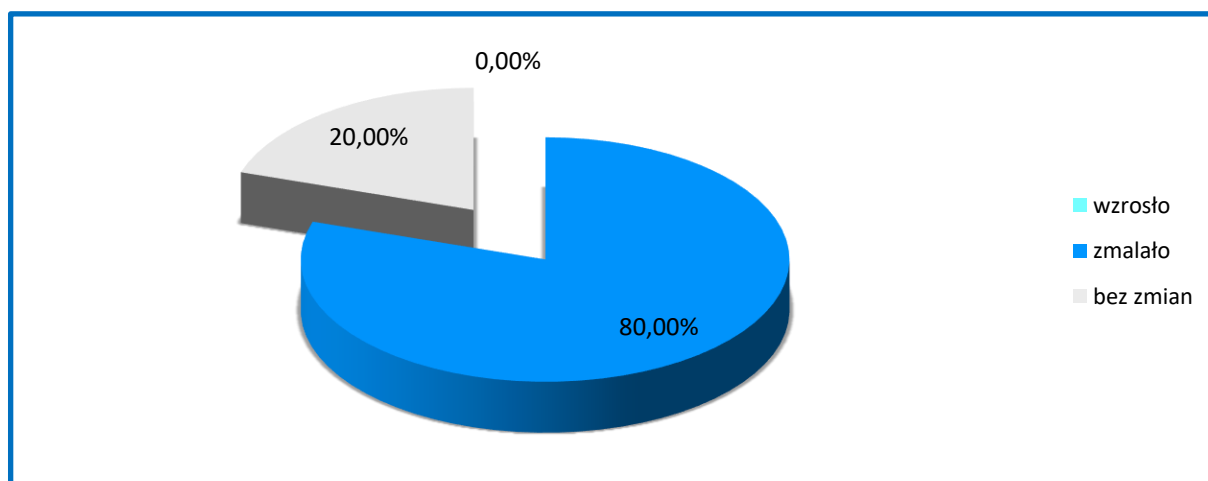
Wykres 4. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?

Ponadto, w zakresie oceny poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym, mieszkańcy gminy Bodzanów skłaniają się ku stwierdzeniu, iż widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych utrzymuje się na podobnym poziomie. Takiego zdania jest 84% badanych. Natomiast 15% ankietowanych uważa, że jest on rzadszy. Co więcej, 17% badanych wyraziło zdanie, że widok osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest podobny - biorąc pod uwagę ostatnie lata, a 82% uważało, że jest on rzadszy. Ponadto, według 95% ankietowanych rzadsze są też przypadki rozstrzygania spraw przez alkohol, np. płacenie alkoholem. Zdaniem 14% mieszkańców zmniejszyło się też spożywanie alkoholu przez dorosłych oraz nieletnich, choć 84% uważa, że utrzymuje się ono na podobnym poziomie.

Analiza zjawisk w czasie ostatnich 10 lat	Częściej	Podobnie	Rzadziej
widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych	1,00%	84,00%	15,00%
widok osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu	1,00%	17,00%	82,00%
przypadki rozstrzygania spraw przez alkohol	0,00%	5,00%	95,00%
ilość alkoholu spożywana przez dorosłych i nieletnich	2,00%	84,00%	14,00%

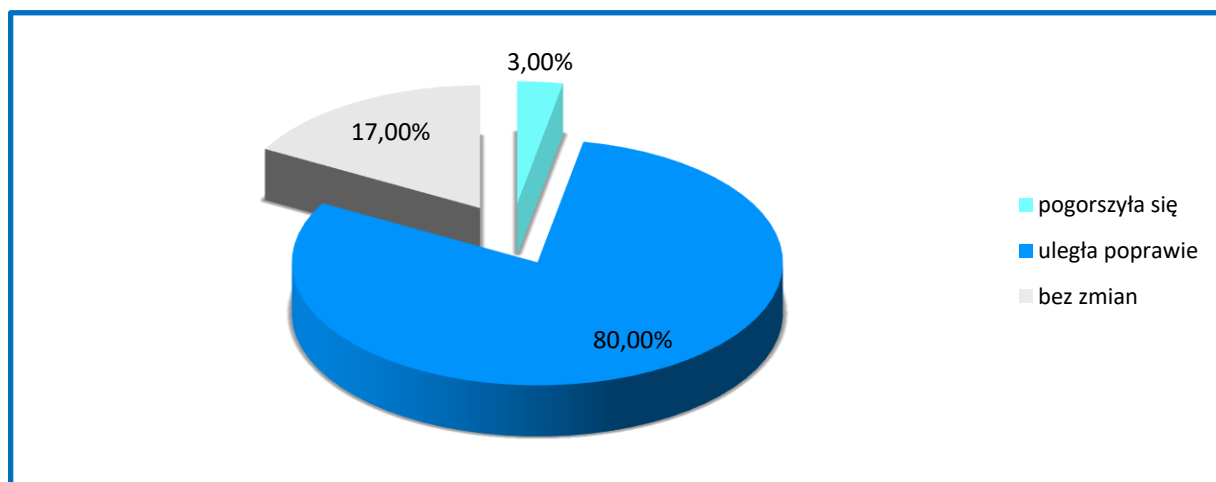
Tabela 7. Analiza zjawiska spożywania alkoholu w czasie ostatnich 10 lat

Ponadto, w opinii 80% badanych mieszkańców spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich lat zmalało, natomiast w opinii 20% ankietowanych wzrosło.

Wykres 5. Czy uważa Pan/pani, że spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich lat...?

Co więcej mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę zmiany w zakresie kultury picia alkoholu. Spośród mieszkańców 80% badanych uważa, że kultura picia alkoholu uległa poprawie w ostatnich latach w Polsce. 3% jest zdania, że kultura spożywania napojów alkoholowych pogorszyła się na przestrzeni ostatnich lat, a 17% respondentów uważa, że pozostała na niezmiennym poziomie.

Wykres 6. Czy kultura spożywania alkoholu na przestrzeni ostatnich lat uległa poprawie czy pogorszyła się?

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu

Badania CBOS na rok 2015 pokazują, że napoje alkoholowe ogółem spożywa 89,7% badanych, abstynencję zaś deklaruje nieco ponad 10%. Widzimy zatem, że spożywanie jakichkolwiek napojów alkoholowych jest naprawdę popularnym zjawiskiem, a osób niepijących jest niewiele. Nieco ponad 3% badanych spożywa napoje alkoholowe codziennie. Najwięcej, bo ponad 18% badanych pije średnio 2- 3 razy w miesiącu. Co więcej, respondenci deklarują, że spożywają napoje alkoholowe przez średnio 52 dni w roku, możemy zatem stwierdzić, iż przeciętny konsument pije co 7 dni, tj. raz w tygodniu⁸.

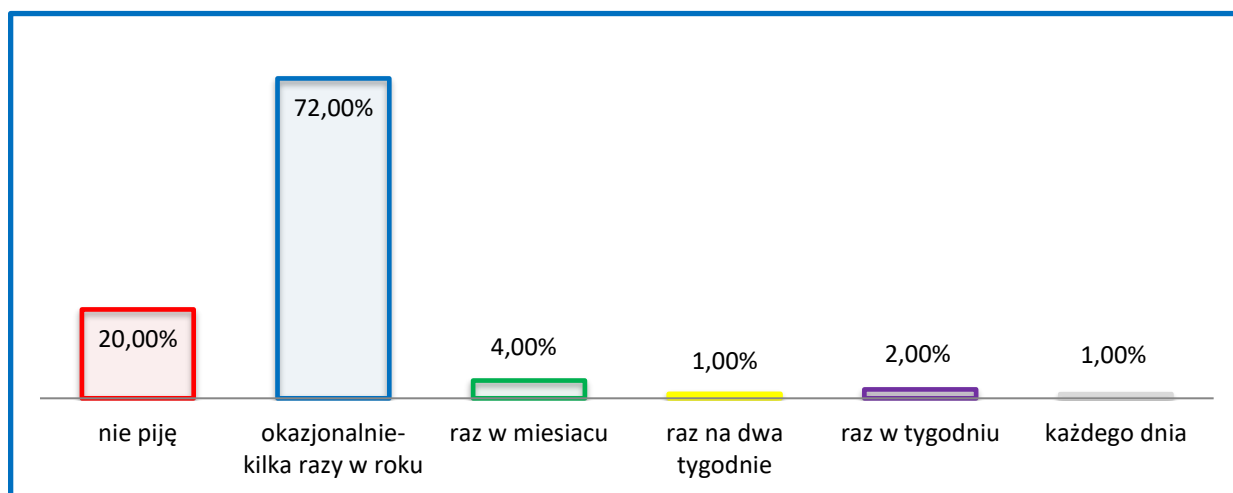
Niestety spożywanie alkoholu niesie za sobą daleko idące szkody. Nie sposób je wszystkie wymieniść, ale warto wspomnieć choćby o zdrowotnej degradacji pijących. Alkohol uważany jest za jeden z ważniejszych czynników zwiększających ryzyko przedwczesnego zgonu, szczególnie wśród mężczyzn. Powoduje on także szkody społeczne (przestępstwa, wypadki drogowe, przemoc, rozpad rodziny) oraz ekonomiczne. Pomimo, iż wyżej

⁸ CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, 2015r.

wymienione szkody są daleko idące i wymiennie finansowo bardzo wysokie, ciągle nie udaje się opanować zjawiska nadmiernego spożywania alkoholu, zarówno wśród dorosłych jak i młodszych mieszkańców naszego kraju.

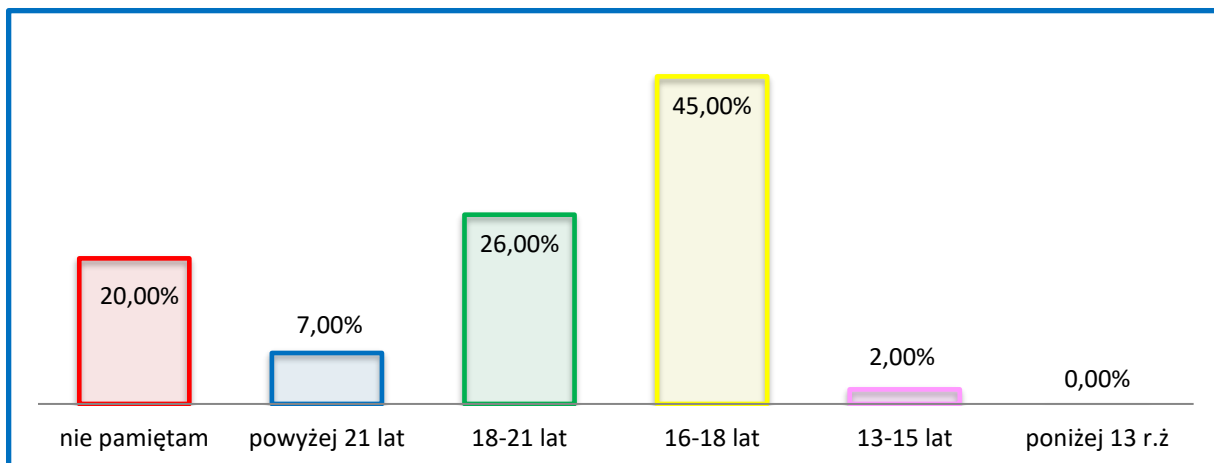
Deklaracje badanych mieszkańców gminy Bodzanów dotyczące aktualnych zachowań związanych ze spożywaniem alkoholu wskazują, że alkohol jest obecny w życiu badanych, lecz częstotliwość jego spożywania jest najczęściej okazjonalna. Okazuje się bowiem, iż najliczniejsza grupa – 72% ankietowanych spożywa napoje alkoholowe okazjonalnie, średnio kilka razy w roku. 1% ankietowanych pije każdego dnia, 2% raz w tygodniu, 1% raz na 2 tygodnie, 4% raz w miesiącu. Pozostałe 20% badanych mieszkańców nie pije wcale napojów alkoholowych.

Uwzględniając płeć respondentów, zarówno kobiety (73,68%), jak i mężczyźni (66,67%) najczęściej odpowiadali, że piją alkohol okazjonalnie.

Wykres 7. Jak często spożywasz alkohol?

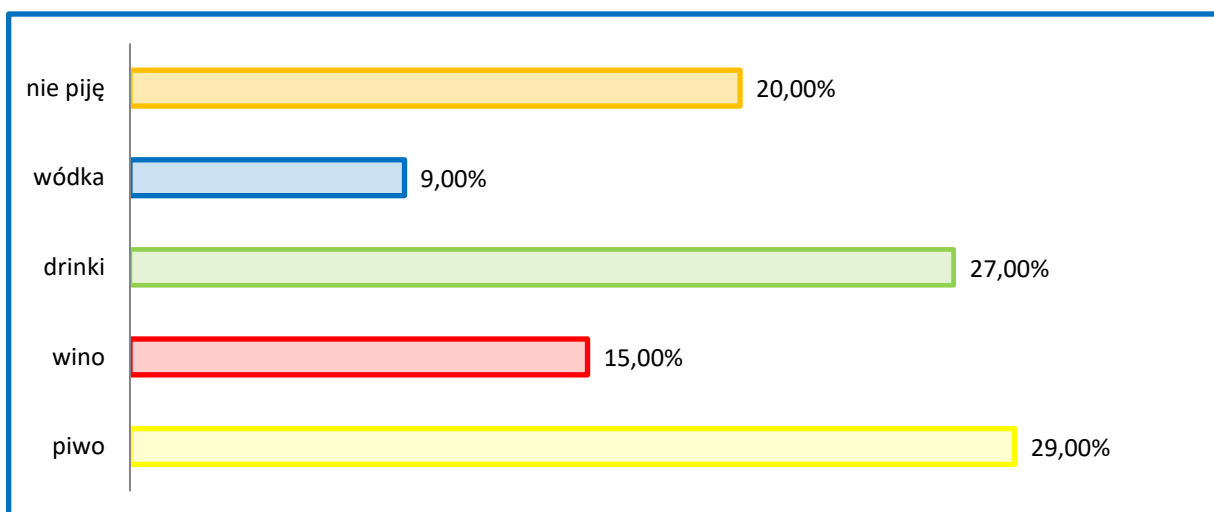
Oceniając z perspektywy czasu swój pierwszy kontakt z alkoholem, mieszkańcy najczęściej wskazują, wiek pomiędzy 16 a 18 rokiem życia jako najczęstszy moment jej rozpoczęcia. Tę odpowiedź wybrało 45% badanych. Wskazało go 47,37% kobiet oraz 37,50% mężczyzn. Pomędzy 18 a 21 rokiem życia inicjację alkoholową rozpoczęło 26% osób biorących udział w ankiecie. 20% odpowiedziało, iż nie pamięta wieku rozpoczęcia inicjacji alkoholowej. Nikt z ankietowanych nie odpowiedział, że moment inicjacji alkoholowej przypada poniżej 13 roku życia. Wiek pomiędzy 13 a 15 rokiem życia wskazało 2% ankietowanych, powyżej 21 roku życia 7%.

Wykres 8. W jakim wieku po raz pierwszy piłaś/piłeś alkohol?

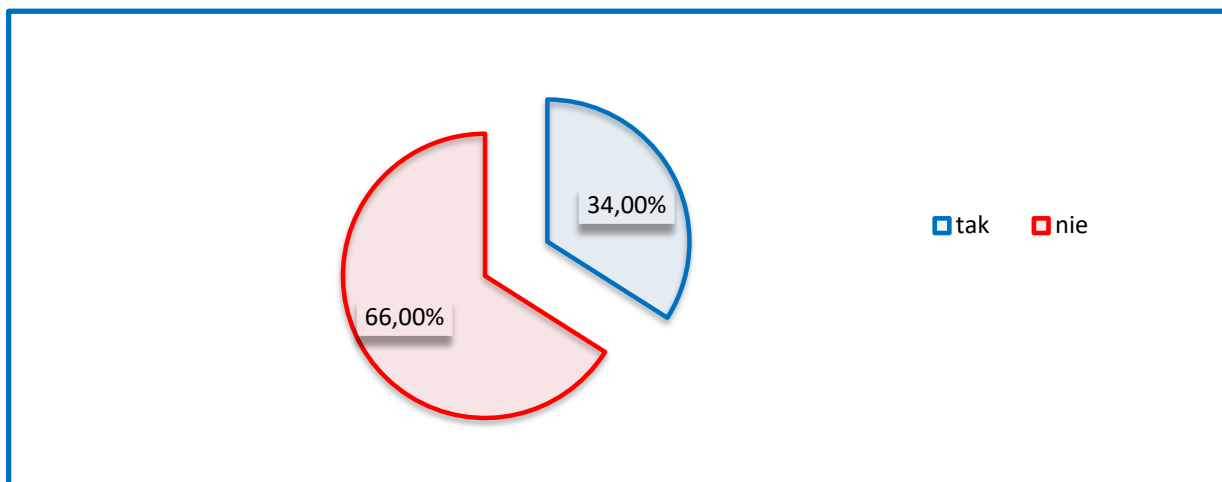
W odpowiedzi na pytanie odnośnie rodzaju spożywanego alkoholu, respondenci najczęściej wskazywali, że piją piwo. Odpowiedź tę wskazało 29% badanych. Kolejno drinki zostały wybrane przez 27% ankietowanych. 15% twierdziło, że jest to wino, a 9% wskazało na wódkę. Pozostałe 20% respondentów deklarowało abstynencję.

Analizując to pytanie z uwzględnieniem płci respondenta widzimy, że w przypadku mężczyzn najczęściej pojawiła się wódka jako rodzaj preferowanego alkoholu – 33,33% ankietowanych mężczyzn wskazało taką odpowiedź. Najczęściej spożywanymi przez kobiety alkoholami są piwo (28,95%) i drinki (28,95%).

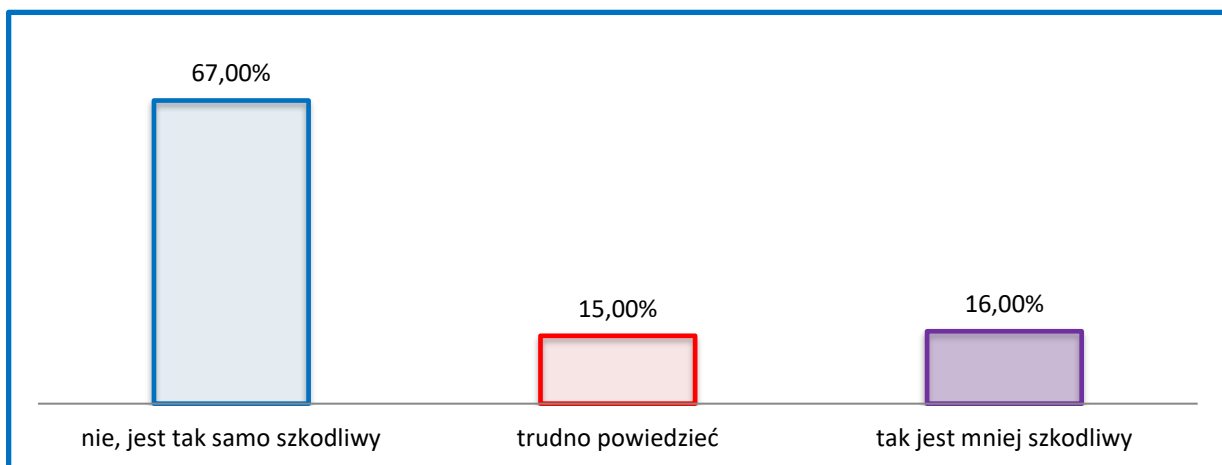
Wykres 9. Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?

Kolejno w kwestionariuszu pojawiło się pytanie odnośnie znajomości osób nadużywających alkohol w środowisku badanych. 34% (w tym 40,79% kobiet oraz 12,50% mężczyzn) deklaruje, że zna w swoim środowisku takie osoby. Pozostałe 66% badanych twierdzi, iż takich znajomości nie ma.

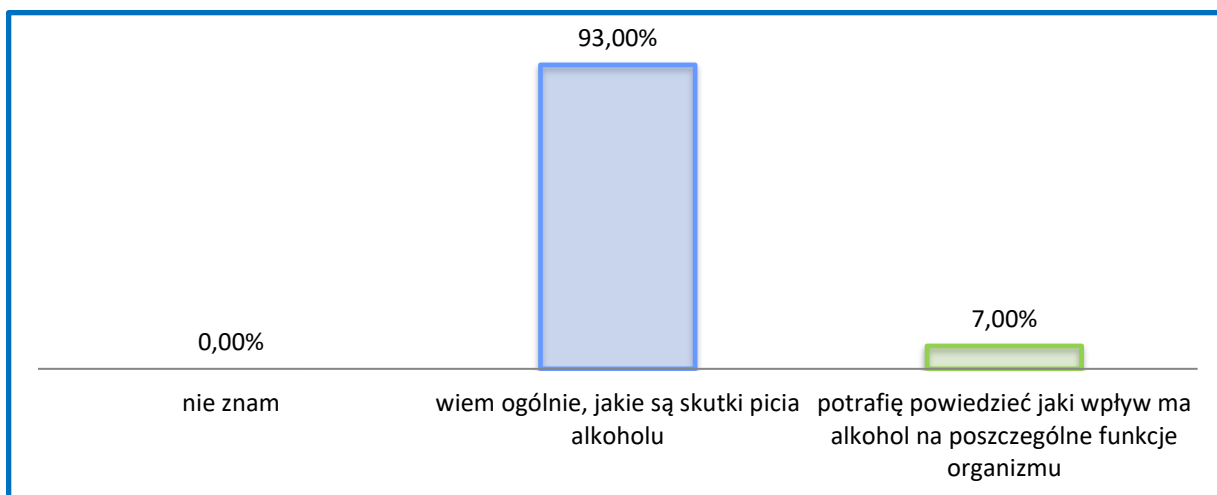
Wykres 10. Czy znasz osoby nadużywające alkohol w Twoim środowisku?

Dobrym sygnałem są wyniki obrazujące wiedzę mieszkańców dotyczącą szkodliwości alkoholu zawartego w piwie, winie i wódce. Spośród badanych, 67% potwierdza fakt, iż alkohol zawarty w piwie czy winie jest tak samo szkodliwy jak ten zawarty w wódce i innych wyżej procentowych alkoholach, kolejne 15% nie potrafi tego ocenić, a 16% uważa, że alkohol zawarty w piwie czy winie jest mniej groźny.

Wykres 11. Czy alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej groźny od tego zawartego w wódce?

Zdecydowana większość, bo 93% mieszkańców deklaruje, że zna ogólne konsekwencje zdrowotne picia alkoholu, 7% ankietowanych potrafi powiedzieć jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu. Nikt z ankietowanych nie odpowiedział, że nie zna tych skutków zdrowotnych.

Wykres 12. Czy zna Pani/Pan ogólne konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

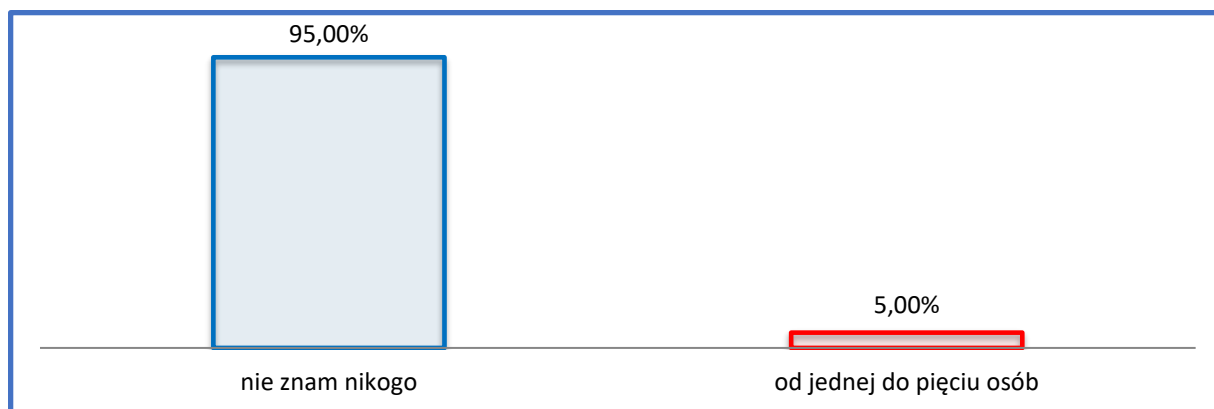
Ponadto, mieszkańcy zapytani o opinię na temat dostępności alkoholu uważają w 85%, że nie należy podnosić wartości dolnej granicy wieku dostępności alkoholu. Kolejno 9% badanych jest zdania, że alkohol powinien być dostępny od 20 roku życia, a w 6%, że wiek 21 lat jest tym odpowiednim. Pozostałe 6% podało inne wartości.

Co więcej, 68% ankietowanych uważa, że dostęp do alkoholu powinien być kontrolowany, natomiast 27% mieszkańców wyraża zdanie przeciwne. Pozostałe 5% nie ma zdania na ten temat.

Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków

Pomimo, iż problem stosowania narkotyków dotyczy głównie ludzi młodych, warto poznać jakie są postawy dorosłych wobec substancji psychoaktywnych.

Spośród badanych mieszkańców gminy Bodzanów, 95% nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto zażywałby narkotyki. Pozostałe 5% respondentów przyznało, że zna do pięciu osób, które sięgają po narkotyki. Były to deklaracje tylko kobiet (6,58%).

Wykres 13. Czy zna Pani/Pan osoby w swoim otoczeniu, które zażywają narkotyki?

Zapytaliśmy także mieszkańców, czy w swoim otoczeniu znają miejsca, w których można zdobyć narkotyki. 13% przyznało, że posiada taką wiedzę.

Sięganie po alkohol w sytuacjach kryzysowych to jeden z sygnałów ryzykownego picia alkoholu, mogącego grozić uzależnieniem. Również używanie narkotyków w takich sytuacjach nasila ich uzależniające działanie. Wśród badanych 15% ankietowanych wybrało odpowiedź, iż alkohol nie pomaga w takiej sytuacji. Jednak aż 81% badanych (w tym 80,26% kobiet oraz 83,33% mężczyzn) było zdania, że jest to zależne od sytuacji. W przypadku narkotyków 89% badanych było zdania, iż taka używka nie pomoże w rozwiązaniu problemu i poradzeniu sobie ze stresem, 11% badanych nie wiedziało jak odpowiedzieć na powyższe pytanie.

Używki jako sposób na poradzenie sobie ze stresem	Alkohol	Narkotyki
tak uważam, że pomoże	0%	0%
zależy od sytuacji	81%	0%
nie wiem	4%	11%
nie pomaga	15%	89%

Tabela 8. Używki jako sposób na poradzenie sobie ze stresem

Mieszkańcy gminy są dosyć radykalni w zakresie poglądów dotyczących szkodliwości substancji zwanych dopalaczami. Większość, bo aż 97% badanych, było zgodnych w twierdzeniu, że dopalacze są równie szkodliwe jak narkotyki, nikt z ankietowanych nie wyraził zdania przeciwnego, a 3% przyznało, że nie ma wiedzy na ten temat.

Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym

W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy, zarówno domowej jak i w środowisku lokalnym. Badanie zjawiska przemocy, szczególnie domowej jest trudnym przedsięwzięciem, bowiem wymaga od respondenta podzielenia się bardzo trudnymi, intymnymi, osobistymi doświadczeniami. Przemoc traktują jako sytuację poniżającą, wstydliwą, stąd ogromne bariery przez przyznaniem się do tego typu incydentów.

Badania CBOS dotyczące doświadczenia zjawiska przemocy wśród Polaków pokazują, iż przemoc i różne formy agresji nie są czymś nadzwyczajnym w życiu Polaków. Spotykają się z nią coraz częściej na ulicy, w miejscach publicznych, w pracy, w szkole, środkach komunikacji miejskiej.

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. Wprawdzie przyzwolenie na stosowanie kar fizycznych jako środka wychowawczego ma w Polsce coraz mniej zwolenników, jednak opinia publiczna jest wciąż sceptycznie nastawiona, co do wprowadzenia całkowitego zakazu stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Za jej głosem do niedawna szło także polskie prawo, dopuszczające stosowanie kar fizycznych, jeżeli nie powodują one uszczerbku na zdrowiu dziecka. Jednak sami zwolennicy karania fizycznego przyznają się, iż kary takie są upokarzające dla dzieci.

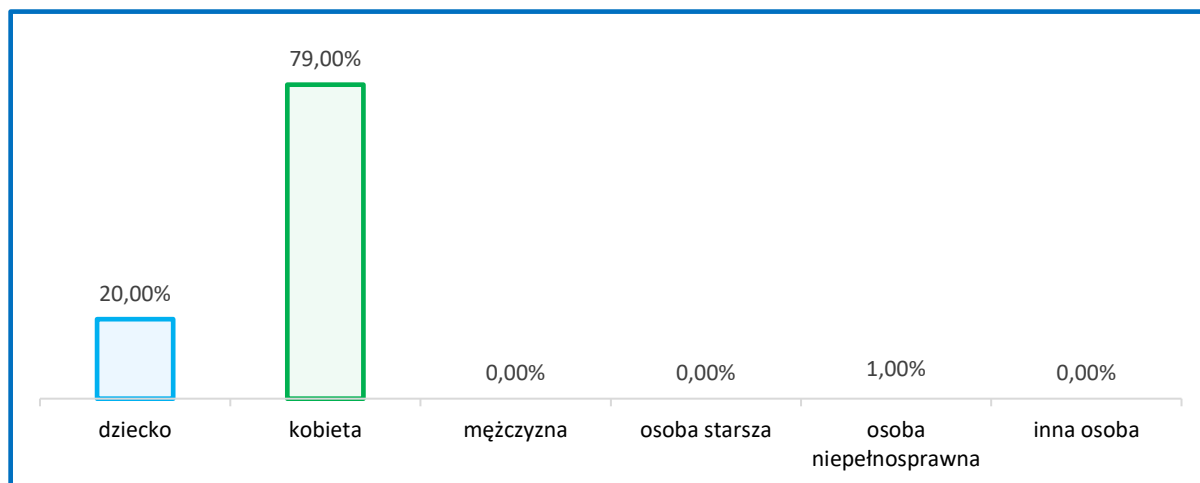
Przemoc w opiniach dorosłych mieszkańców

Gdy zapytaliśmy mieszkańców o to, czy ich zdaniem obecnie przemoc w rodzinie jest zjawiskiem coraz częstszym – 34% (w tym 39,47% kobiet i 16,67% mężczyzn) odpowiedziało, że właśnie tak jest. 34% ankietowanych nie miało zdania na ten temat, a pozostałe 32% uważało, że zjawiska przemocy w rodzinie występują coraz rzadziej.

Ponadto, badania pokazały, iż wśród ankietowanych 22% zna przypadki stosowania przemocy w rodzinie (zna od 1 do dwóch rodzin, w których stosuje się przemoc), a pozostałe 78% nigdy o nich nie słyszało. Uwzględniając płeć w odpowiedzi na to pytanie, dowiadujemy

się, że 26,32% kobiet zna przypadki stosowania przemocy w rodzinie, natomiast wśród mężczyzn nie znalazł się nikt kto znałby takie przypadki.

Respondenci zapytani kolejno kto ich zdaniem najczęściej bywa ofiarą przemocy odpowiadali, iż najczęściej (79%) jest to kobieta. Prócz tego 20% wskazywało, że dziecko, a 1%, że osoba niepełnosprawna.

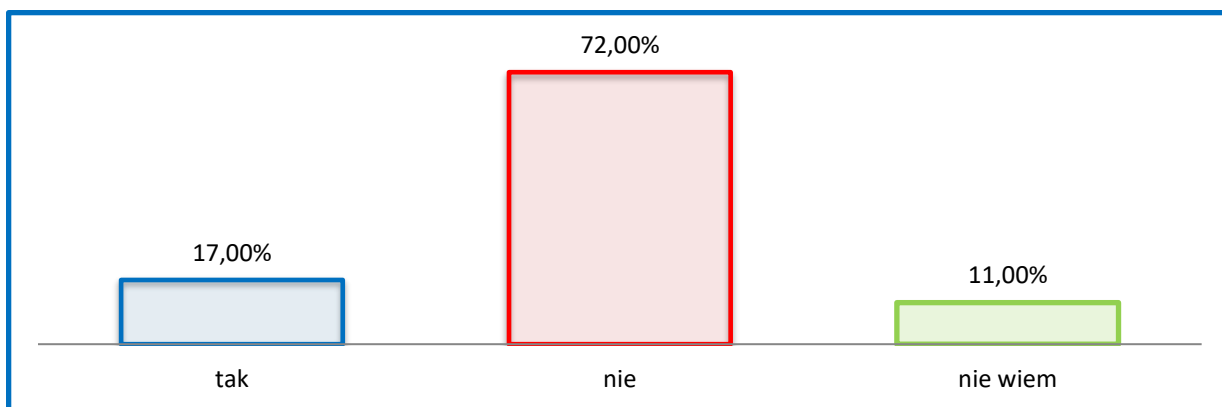

Wykres 14. Kto według Pana/Pani najczęściej bywa ofiarą przemocy w rodzinie?

Relacje rodziców z dziećmi - postawy wobec wychowywania

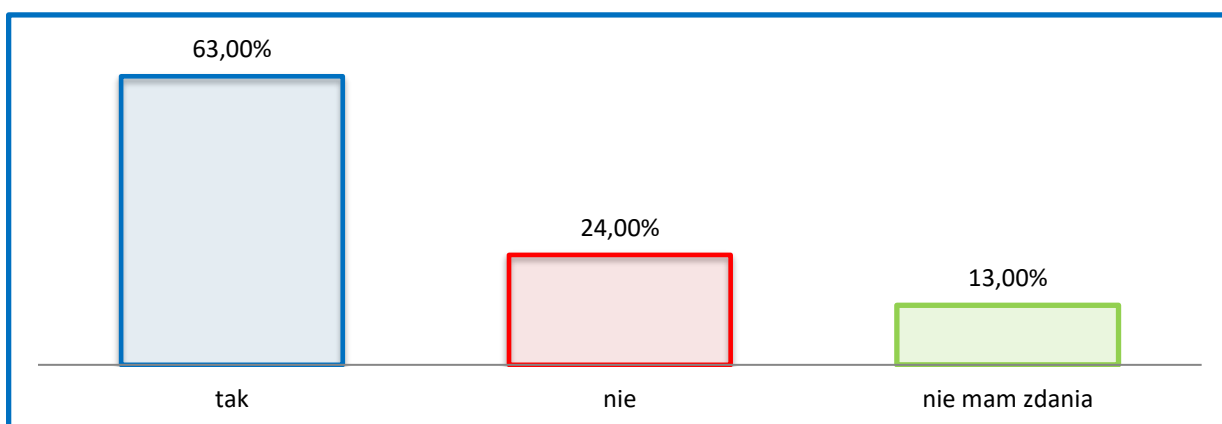
Dorośli mieszkańcy gminy Bodzanów w zdecydowanej większości są przekonani, co do tego, iż kary fizyczne i surowe traktowanie dziecka nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Warto jednak poznać szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytania dotyczące problematyki przemocy.

Wśród ankietowanych znalazła się grupa, która jest zwolennikiem rygorystycznego wychowywania dzieci. Potwierdza to fakt, że 17% badanych uważa, iż dziecko powinno bać się rodziców, bo wtedy łatwiej jest uzyskać posłuszeństwo i szacunek. Przeciwnych takiej postawie jest większość badanych – 72%, którzy twierdzą, że dziecku w okresie dorastania nie powinien towarzyszyć lęk przed rodzicami. 11% nie ma zdania na ten temat.

Wykres 15. Czy uważa Pani/Pan, że dziecko powinno bać się rodziców?

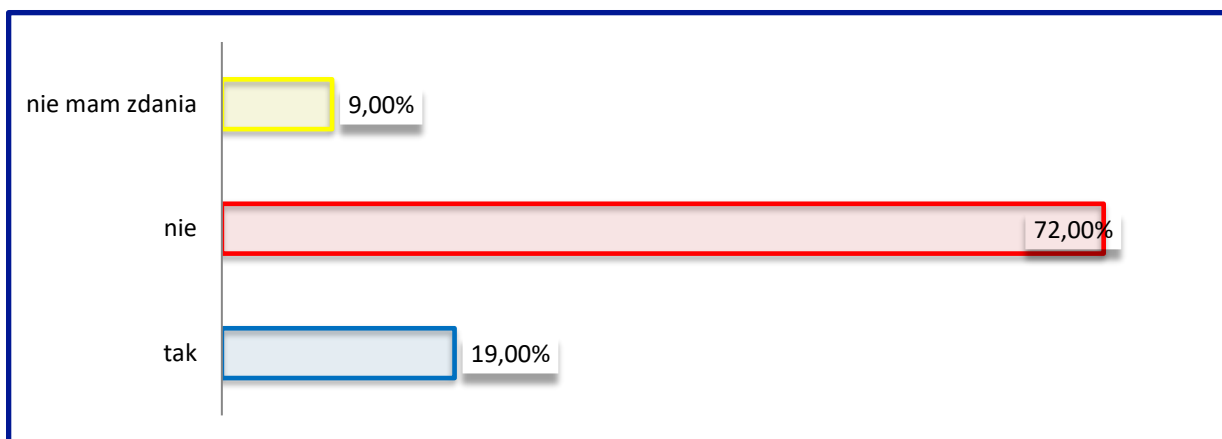
Ponadto zapytaliśmy mieszkańców co sądzą o wprowadzeniu ustawowego zakazu stosowania kar cielesnych. Za wprowadzeniem (już obowiązującego) ustawowego zakazu bicia dzieci opowiada się 63% zaś 24% jest przeciwnych tego typu prawnej regulacji. 13% respondentów nie ma zdania w tej kwestii⁹.

Wykres 16. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem ustawowego zakazu stosowania kar cielesnych?

Co więcej z badań wynika, że 72% ankietowanych nie pochwała stosowania kar cielesnych w procesie wychowywania dzieci, natomiast 19% nadal uważa, że jest to dobra metoda wychowawcza. Pozostałe 9% respondentów nie ma zdania na ten temat.

⁹ Dz. U. z 2010 r., Nr 125, poz. 842.

Wykres 17. Czy rodzice mają prawo stosować kary cielesne

Zapytaliśmy także ankietowanych, czy znają w swoim otoczeniu rodziców, którzy stosują kary cielesne. 17% badanych wskazuje, iż zna w swoim środowisku przypadki bicia dzieci przez swoich opiekunów. Pozostałe 83% respondentów nie zna takich przypadków.

Postawy mieszkańców wobec problemu hazardu

Badania ankietowe przeprowadzone w 2017 roku przez CBOS na temat hazardzistów, pokazują, że w ciągu ostatniego roku przed badaniem niemal połowa Polaków przynajmniej raz uczestniczyła w grze na pieniądze. Ponadto problem hazardu dużo częściej dotyka mężczyzn niż kobiety. Co więcej, jest on najbardziej nasilony w grupie wiekowej od 35 do 44 lat oraz od 18 do 24 lat¹⁰. Poniżej prezentujemy wyniki dotyczące postaw mieszkańców wobec problematyki hazardu.

Pytając mieszkańców, czy brali udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję czy operatorów telefonicznych przez wysyłanie smsów, dowiedzieliśmy się, że większość ankietowanych (81%) nigdy nie podjęła udziału w tego typu grach. 4% przyznaje, że brało udział w takich konkursach, ale tylko jeden raz, kilka razy (od 2 do 9) uczestniczyło 11% ankietowanych, 10 razy i więcej 4%.

Ponadto, większość badanych, bo 93%, nigdy nie uczestniczyła w grach na automatach w salonie gier. 3% mieszkańców przyznało się, że miało miejsce jednorazowo takie zdarzenie. Kilka razy grało 3% ankietowanych, a 10 lub więcej 1%.

¹⁰ CBOS, *Hazardziści*, 2017r.

26% mieszkańców przyznało się do kilkurazowego (10 razy lub więcej) udziału w obstawianiu zakładów bukmacherskich np. STS, Toto mix itp. Kolejne 17% zadeklarowało, że kilka razy (od 2 do 9 razy) zdarzyło im się brać w czymś takim udział, a 2% przyznało się do jednorazowego udziału. Pozostałe 55% stanowczo zaprzeczyło.

Oprócz tego, z deklaracji badanych wynika, iż 90% ankietowanych nie grała w gry na pieniądze organizowane w Internecie. 6% respondentów przyznaje się do jednorazowego udziału w takich grach. 2% ankietowanych grało kilka razy oraz 10 lub więcej razy.

Postawy mieszkańców wobec problematyki hazardu	Nigdy	1 raz	Kilka razy (od 2 do 9)	10 razy lub więcej
czy brał Pan/Pani udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych przez wysyłanie smsów?	81%	4%	11%	4%
czy kiedykolwiek grał/grąła Pan/Pani na automatach w salonie gier?	93%	3%	3%	1%
czy kiedykolwiek obstawiał Pan/Pani zakłady bukmacherskie np. STS, Toto mix itp.?	55%	2%	17%	26% k- 11,84% m- 70,83%
czy kiedykolwiek grał/grąła Pan/Pani w jakąkolwiek grę na pieniądze w Internecie	90%	6%	2%	2%

Tabela 9. Postawy mieszkańców wobec problematyki hazardu

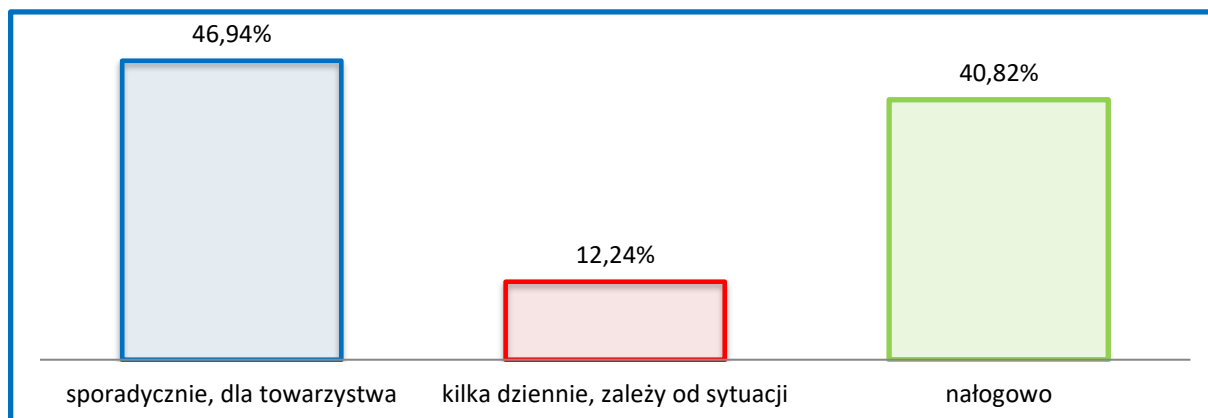
Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów

Badania CBOS z 2012 roku dotyczące postaw Polaków wobec palenia papierosów pokazują, że jedna trzecia dorosłych Polaków pali papierosy. Dobrym sygnałem jest spadająca liczba palących z roku na rok, choć jest to niewielka liczba. Osoby przyznające się do palenia najczęściej robią to regularnie, deklarując, że jest to palenie nałogowe, a więc każdego dnia. Ponadto badania pokazują, iż palenie papierosów jest uwarunkowane od płci, gdyż dwukrotnie częściej mężczyźni sięgają po papierosy¹¹.

¹¹ CBOS, *Postawy wobec palenia papierosów*, 2012 r.

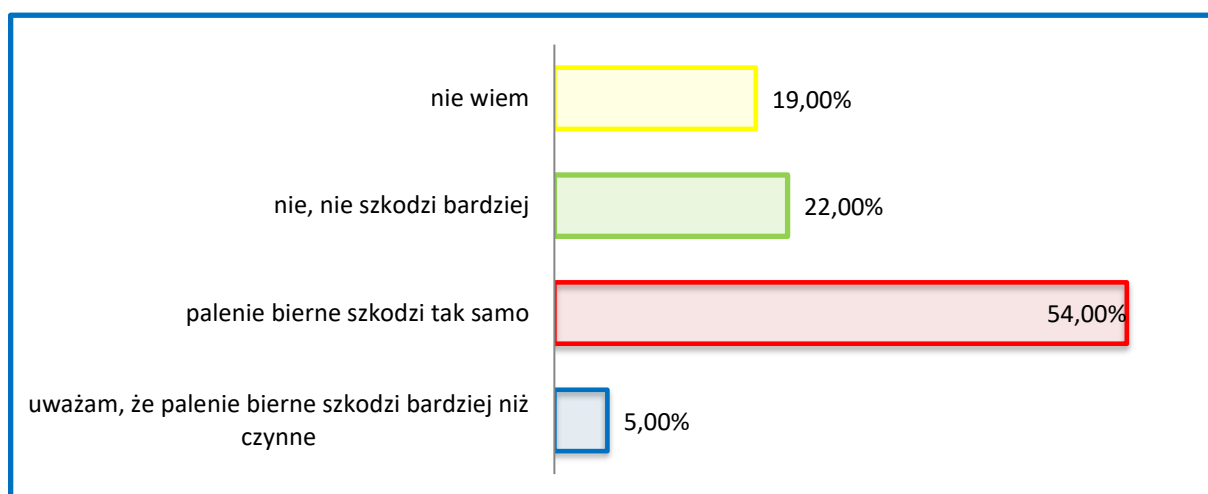
W naszych badaniach nie zabrakło pytania o to, czy ankietowani mieszkańcy palą papierosy. Wśród badanych z terenu gminy Bodzanów, 49% (w tym 38,16% kobiet oraz 83,33% mężczyzn) przyznało się do palenia. Pozostałe 51% zaprzeczyło.

Mieszkańcy, którzy przyznali się do palenia zadeklarowali, że najczęściej (46,94%) palą sporadycznie, dla towarzystwa. Kolejno 40,82% ankietowanych odpowiedziało, że pali nałogowo. Pozostałe 12,24% przyznało, że pali kilka razy dziennie i jest to zależne od sytuacji.

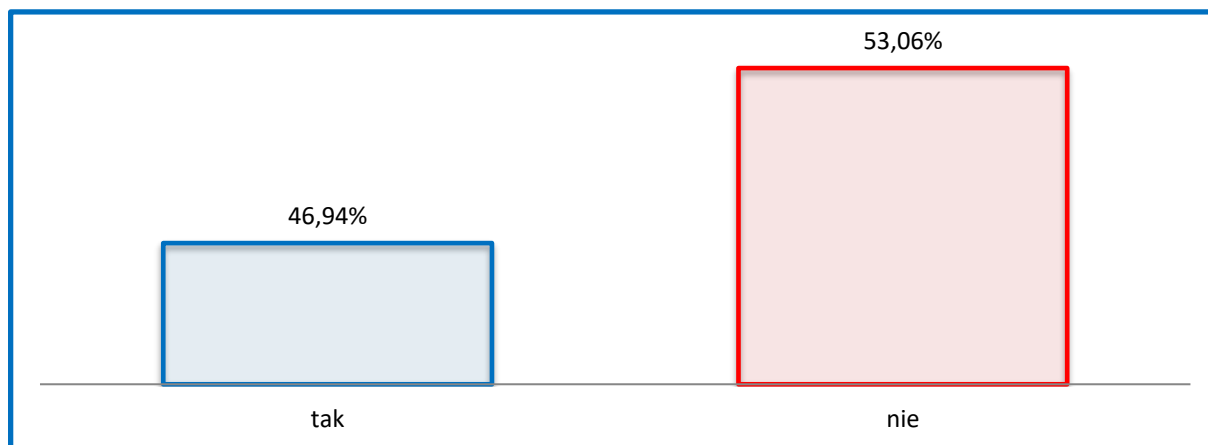
Wykres 18. Jak często Pan/Pani pali papierosy?

Co więcej, pytając badanych czy ich zdaniem palenie bierne szkodzi tak samo jak czynne, dowiedzieliśmy się, że zdaniem mieszkańców jest to tak samo niebezpieczne palenie. Odpowiedź tą wskazało 54% ankietowanych. 22% uważa, że palenie bierne nie szkodzi bardziej niż czynne, kolej 5% wyraziło zdanie, że palenie bierne jest bardziej szkodliwe, a 19% nie miało zdania na ten temat.

wykres 19. Czy uważa pan/pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak czynne?

Warto dodać, iż badania ankietowe przeprowadzone przez CBOS w roku 2016 na temat zdrowia i prozdrowotnych zachowań Polaków pokazują, że co czwarty ankietowany jest zdania, iż niepalenie przyczynia się do poprawy zdrowia¹². W opinii 46,94% mieszkańców z gminy Bodzanów palenie szkodzi zdrowiu, natomiast 53,06% jest zdania, że nie ma ono wpływu na ich zdrowie. Ponadto, 46,94% mieszkańców przyznało, że pali papierosy przy dzieciach. Taką deklarację złożyło 40% badanych mężczyzn oraz 51,72% kobiet.

Wykres 20. Czy palenie szkodzi Pana/Pani zdrowiu?

Powyższe dane otrzymane w rozdziale dotyczącym problemów społecznych w opinii mieszkańców zamieszkujących gminę Bodzanów przedstawiają, iż badani jako najistotniejszy z nich postrzegają problem alkoholizmu, kolejno kryzysu rodziny, zanieczyszczenia środowiska i narkomanii.

Kolejna część badania obejmująca spostrzeżenia nawiązujące do picia napojów procentowych w ciągu ostatnich 10 lat, przedstawiła, że najczęściej respondenci uważają, iż widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych utrzymuje się od lat na podobnym poziomie. Natomiast widok osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest obecnie dużo rzadszy. Prócz tego, według całej grupy badanych rzadsze są także przypadki rozstrzygnięcia spraw przez alkohol. W opinii respondentów dorośli i nieletni spożywają podobną ilość napojów wysokowych jak wcześniej. Co więcej, ankietowani są zdania, że spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich lat jest mniejsze, a kultura picia uległa znacznej poprawie.

¹² CBOS, *Zdrowie i prozdrowotne zachowania Polaków*, 2016 r.

Odczytując dane odnoszące się do postaw badanych względem alkoholu dowiadujemy się, że moment inicjacji alkoholowej przypada najczęściej dla większości respondentów na 16-18 rok życia, zarówno dla kobiet i mężczyzn. Kolejno, pytając o częstotliwość spożywania napojów procentowych uzyskaliśmy informację, że badani spożywają je okazjonalnie, a alkohol najczęściej preferowany przez respondentów to piwo. Znaczna część mężczyzn wskazuje również wódkę jako preferowany alkohol. Oprócz tego wielu badanych (34%) zadeklarowało, że zna w swoim środowisku osoby nadużywające napoje wysokokowe. Warto zaznaczyć, że takie znajomości były dużo częstsze w gronie kobiet (40,79%), niż mężczyzn (12,50%). Co więcej, mieszkańcy wykazali dużą wiedzę na temat szkodliwości alkoholu. 67% badanych miało świadomość, iż alkohol zawarty w piwie czy winie jest tak samo groźny, jak ten w wódce. Ankietowani (93%) znali także ogólne oraz szczegółowe (7%) skutki spożywania alkoholu.

W części badania poświęconej tematyce narkomanii uzyskaliśmy informacje, iż w większości mieszkańcy nie posiadają znajomych zażywających tego typu substancje psychoaktywne. 5% badanych odpowiedziało twierdząco, przyznając tym samym, że posiadają takie kontakty. Były to deklaracje tylko kobiet. Większość respondentów nie znała także miejsc i osób, od których można byłoby kupić narkotyki.

Niepokojącym jest wynik dotyczący stosowania używek jako metod w poradzeniu sobie ze stresem, gdyż 81% badanych deklaruje, iż alkohol może pomóc go rozwiązać w zależności od sytuacji. Takiego zdania jest aż 83,33% ankietowanych mężczyzn oraz 80,26% kobiet.

W pytaniach poświęconych tematyce przemocy, odnotowaliśmy, że jest ona w opinii badanych kobiet częstszym zjawiskiem, kobiety także posiadają wiedzę na temat przypadków jej stosowania. Kobieta została także najczęściej wskazana jako ofiara przemocy domowej.

Ponadto mieszkańcy z terenu gminy Bodzanów nie są zwolennikami rygorystycznego wychowania dzieci. Większość (72%) uważa, że dziecko nie powinno bać się rodziców. W opinii 56% nie powinno stosować się także kar cielesnych wobec swoich pociech.

Z danych obejmujących zagadnienia dotyczące problematyki hazardu odczytujemy, że większość mieszkańców nigdy nie brała udziału w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych przez wysyłanie smsów, nie grała także na automatach

w salonie gier oraz gry na pieniądze organizowane w Internecie. Jednak 45% ankietowanych obstawiało zakłady bukmacherskie, jak na przykład STS, Toto mix itp.

Ponadto, w grupie badanych mieszkańców znalazło się 49% palących. Byli to znacznie częściej mężczyźni, którzy najczęściej są nałogowymi palaczami. Co więcej, 46,94% respondentów zadeklarowało, że pali papierosy przy dzieciach. Takie deklaracje składały częściej kobiety (51,72%) niż mężczyźni (40%).

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów – II etap edukacji

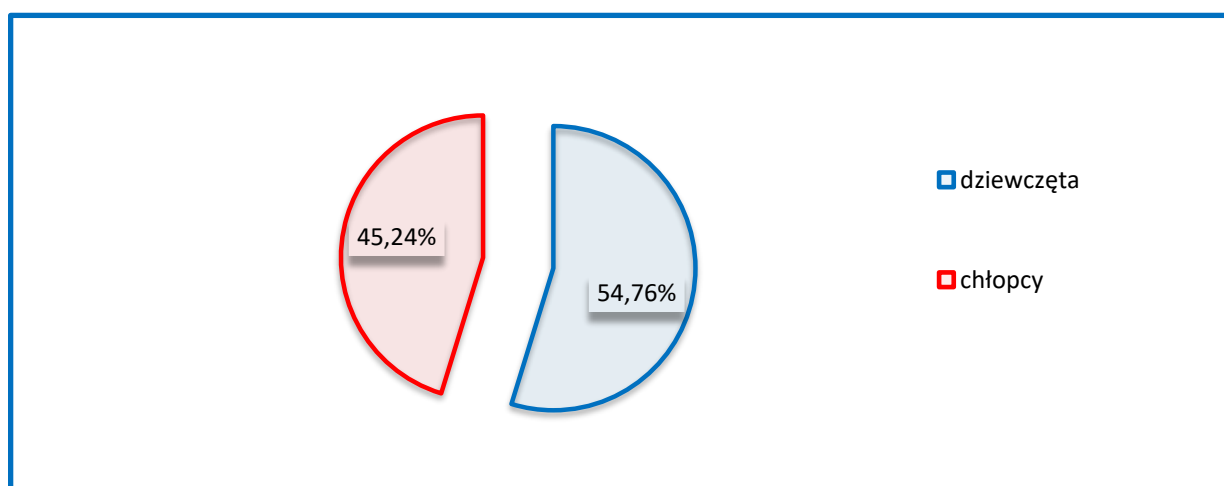
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

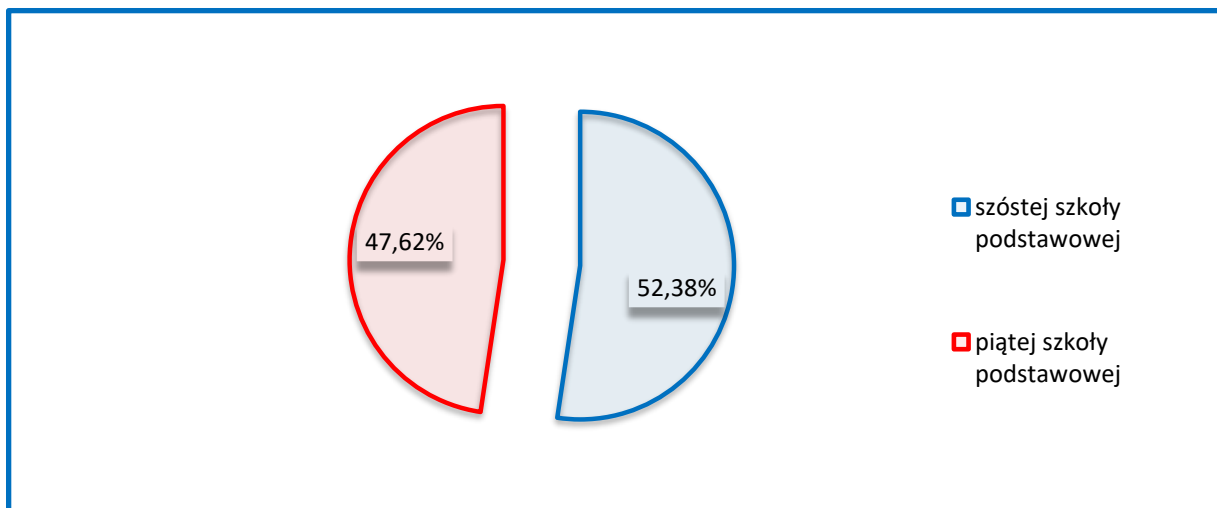
- 1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picie alkoholu, palenie papierosów;
- 3) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 126 uczniów klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Bodzanów. Wśród badanych było 57 chłopców 69 dziewcząt.

Wykres 21. Podaj swoją płeć

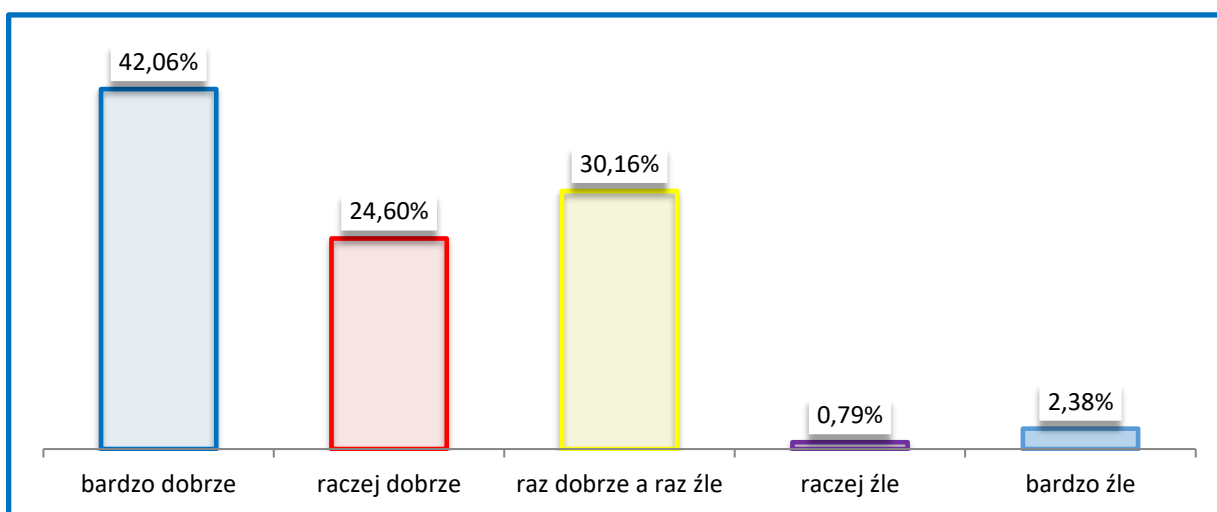

Wykres 22. Jesteś uczniem klasy?

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym

Analizując klimat, w którym funkcjonują uczniowie klas V i VI szkół podstawowych na terenie gminy Bodzanów dowiadujemy się, że ankieterowani najczęściej w swojej szkole czują się bardzo dobrze. Odpowiedzi tej udzieliło 42,06% uczniów. Kolejne 24,60% raczej dobrze ocenia swoje samopoczucie w szkole, a 30,16% deklaruje, że jest ono raz dobre, a raz złe. 0,79% stanowią badani, którzy czują się w swojej szkole raczej źle, 2,38% uczniów czuje się w szkole bardzo źle.

W przypadku analizy tego pytania z uwzględnieniem płci respondenta, zarówno dziewczęta (34,78%), jak i chłopcy (50,88%) najczęściej odpowiadali, że czują się w swojej szkole bardzo dobrze.

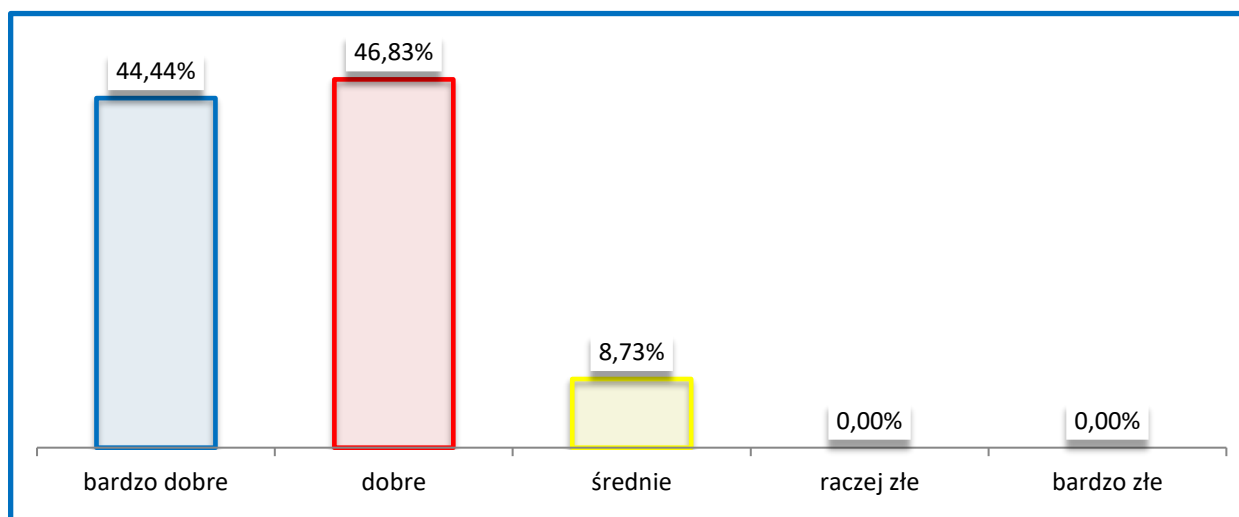
Wykres 23. Jak się czujesz w swojej szkole?

Pytając badanych o to, czy mają kontakt z pedagogiem czy psychologiem szkolnym 42,06% badanych odpowiedziało twierdząco, 55,56% zaprzeczyło a 2,38% jest zdania, że w szkole nie pracuje ani psycholog ani pedagog. 8,08% uczniów uważa, że potrzebuje kontaktu z pedagogiem lub psychologiem.

Kolejno zapytaliśmy uczniów, czy zdarza im się wagarować. 5,56% uczniów przyznaje się do celowego opuszczania zajęć, a pozostałe 94,44% zaprzecza takiemu działaniu.

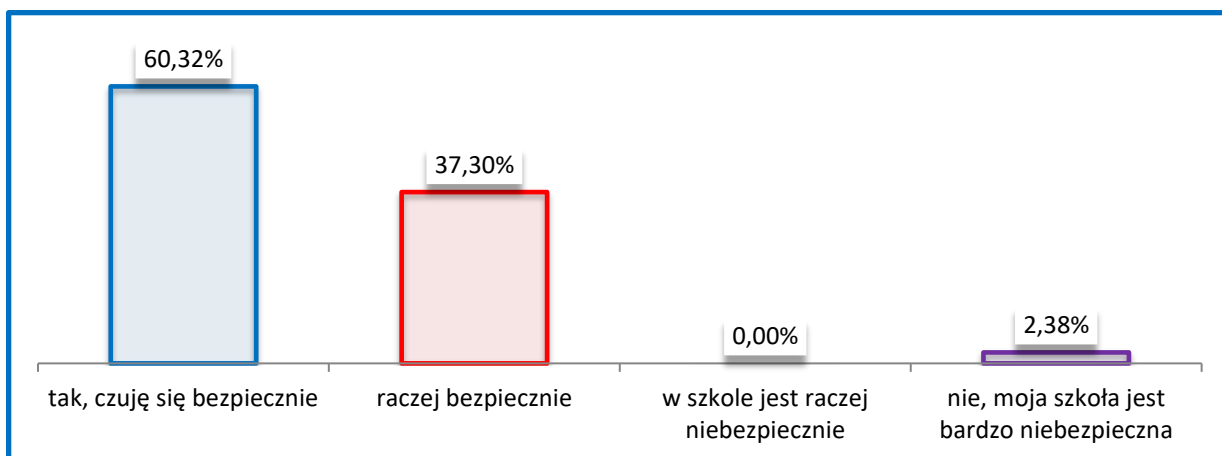
Co więcej, uczniowie najczęściej (46,83%) oceniają swoje zachowanie na lekcjach i na przerwach w szkole jako dobre. Kolejno jako bardzo dobre postrzega je 44,44% ankietowanych. Przeciętne noty wystawiło sobie 8,73% uczniów. Natomiast żaden z badanych nie ocenił swojego zachowania w szkole jako raczej złego i bardzo złego.

Uwzględniając płeć respondenta, okazuje się, że dziewczęta (53,62%) najczęściej określają swoje zachowanie w szkole jako bardzo dobre, w przypadku chłopców jest to zachowanie dobre (54,39%).

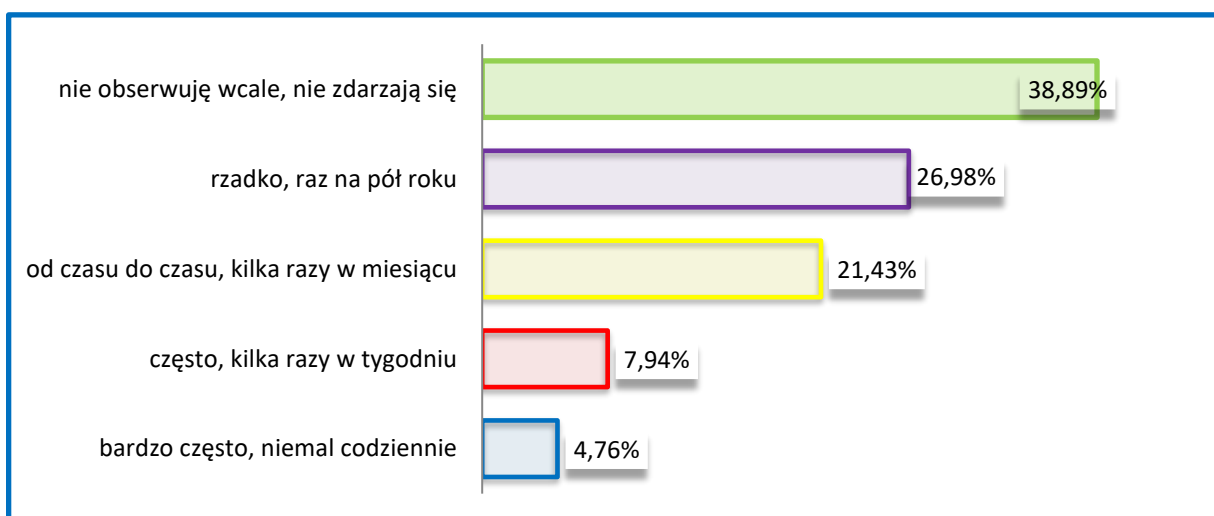
Wykres 24. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?

Wysokie są noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole. Zdecydowana większość badanych deklaruje, iż jest to miejsce bezpiecznie. Jak wynika z analizy danych, 60,32% ankietowanych czuje się w szkole bezpiecznie, a 37,30% odpowiada, że raczej bezpiecznie. Pozostałe 2,38% uczniów postrzega szkołę jako miejsce niebezpieczne.

Wykres 25. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

Kolejno zapytaliśmy ankietowanych, jak często obserwują zjawisko przemocy w szkole. 38,89% uczniów klas V i VI przyznaje, iż w szkole nie obserwuje wcale zjawiska przemocy. 26,98% ankietowanych twierdzi, że takie sytuacje mają miejsce rzadko, raz na pół roku. 21,43% jest świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w miesiącu. 7,94% przyznaje, że zjawisko przemocy zdarza się często, kilka razy w tygodniu, a 4,76% badanych deklaruje, że takie zjawisko obserwuje bardzo często, niemal codziennie.

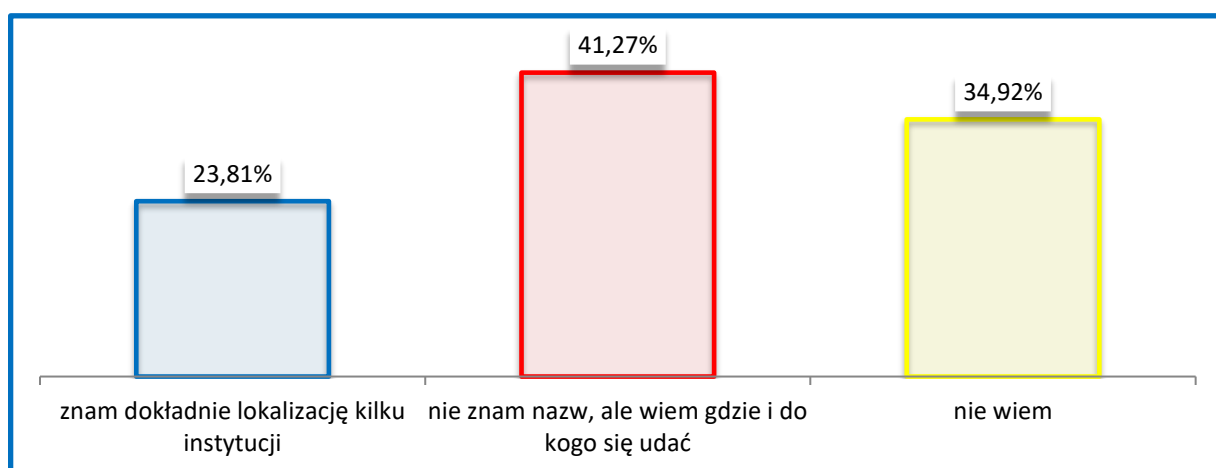
Wykres 26. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?

Poprosiliśmy także uczniów o odpowiedź czy uważają, że padli ofiarą jakiegoś rodzaju przemocy. Osobiście doświadczyło jej 15,87% uczniów (w tym 10,14% dziewcząt i 22,81% chłopców), natomiast 11,90% ankietowanych (w tym 13,04% dziewcząt i 10,53% chłopców) przyznaje, że są w szkole uczniowie, których się boi.

Bycie ofiarą przemocy, jak i świadomość obecności w szkole osób, których się boimy, wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie. Często prowadzi to do zamykania się w sobie,

wycofania, a nawet obwiniania, że to z nami jest coś nie tak, dlatego ktoś w stosunku do nas stosuje przemoc. Nauczyciele powinni kontrolować, aby zjawisko przemocy się zmniejszyło, ale też starać się rozmawiać o przemocy z uczniami, którzy jej doświadczają.

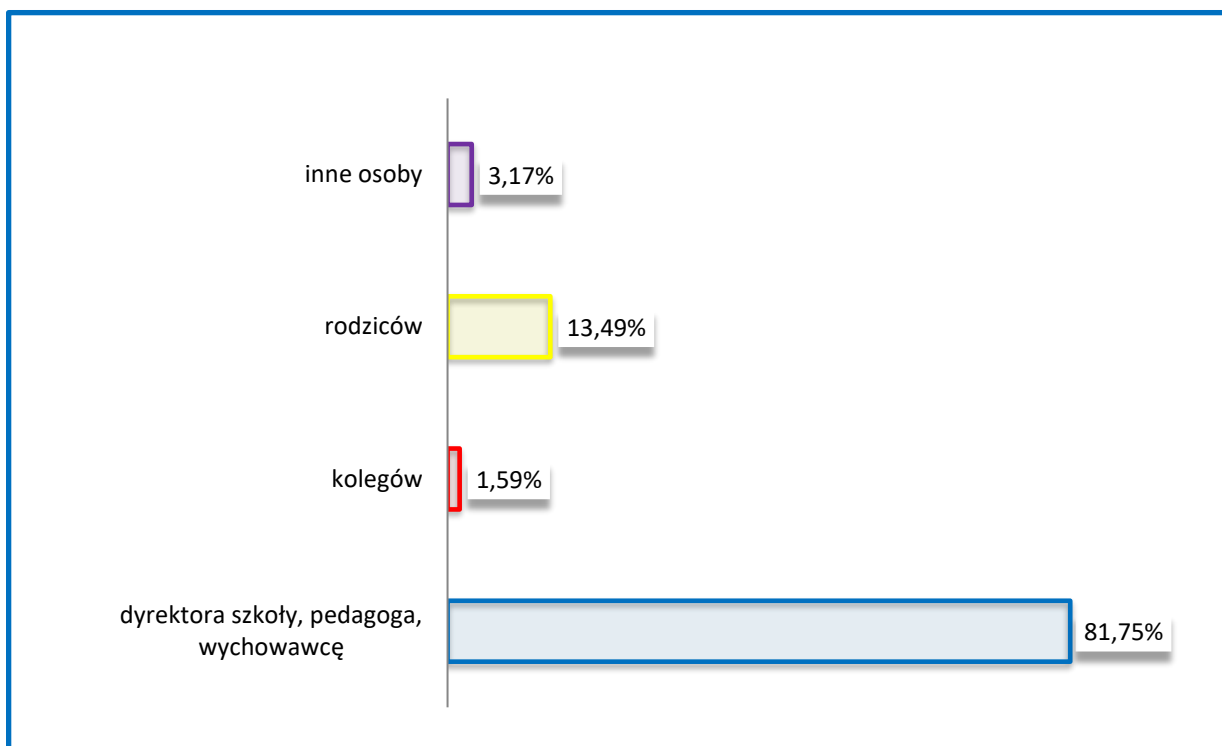
Na pytanie, czy w swoim środowisku badani uczniowie znają instytucje, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą, 23,81% przyznało, że zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym. 41,27% ankietowanych, zadeklarowało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie, gdzie i do kogo udać się po pomoc. Pozostałe 34,92% uczniów nie zna w swoim środowisku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom dotkniętym przemocą. Brak takiej wiedzy deklaruje 28,99% dziewcząt oraz 42,11% chłopców.

Wykres 27. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, 81,75% uczniów odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 13,49% zawiadomi o takim fakcie rodziców. 1,59% uczniów w sytuacji zagrożenia przemocą szukałoby wsparcia wśród swoich kolegów, a 3,17% wskazało na inną osobę.

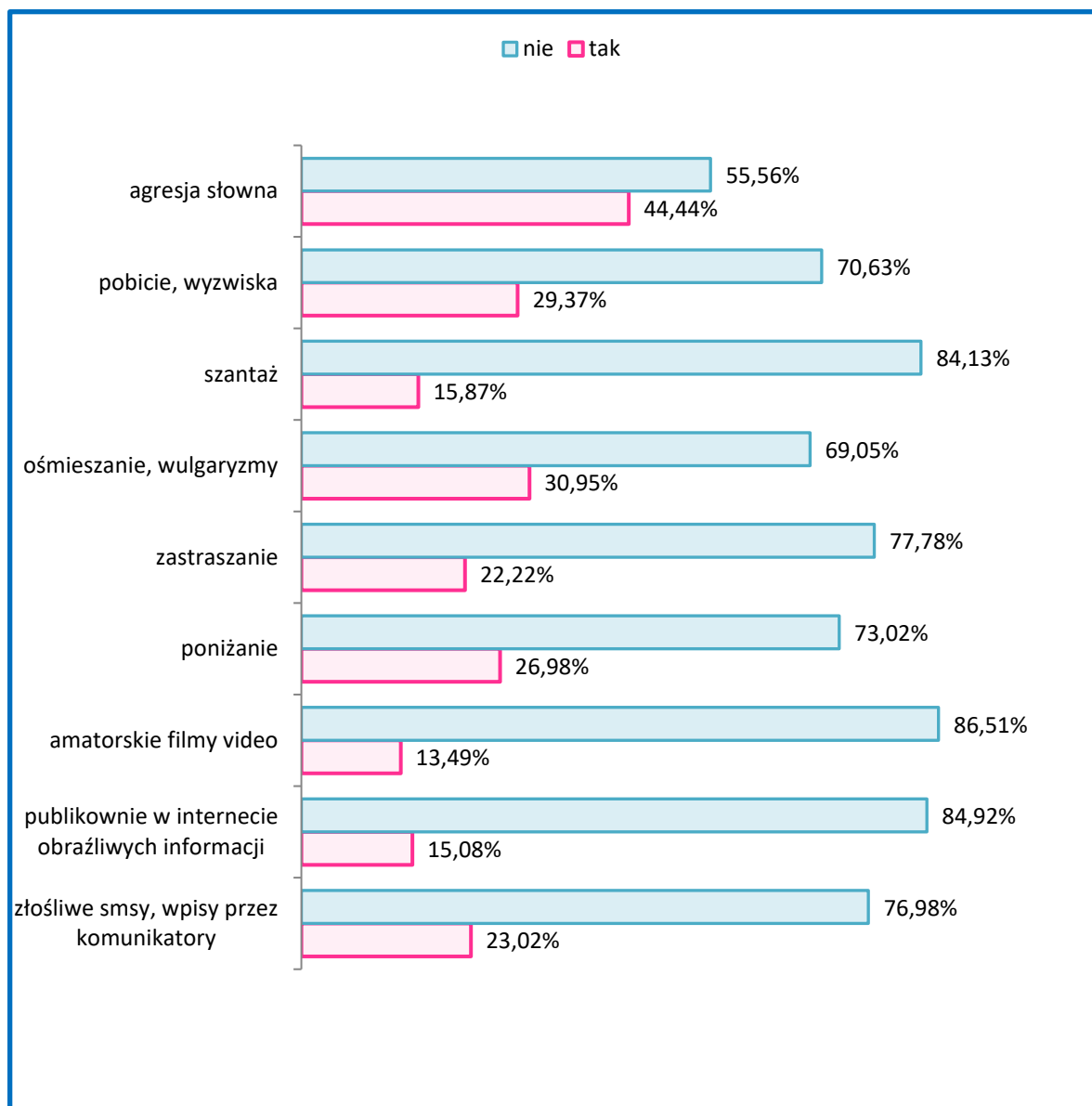
Wynik, jak wielu badanych wybierze dyrektora, wychowawcę czy pedagoga jako osobę, którą zawiadomi, jeśli będzie świadkiem lub ofiarą przemocy, jest niezmiernie pozytywny. Świadczy o tym, że uczniowie ufają swoim nauczycielom, dzięki temu w sytuacji zagrożenia grono pedagogiczne będzie mogło podpowiedzieć takiej osobie najlepszą ścieżkę rozwiązania problemu.

Wykres 28. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. 23,02% respondentów zna zjawisko przemocy takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory np. Gadu-Gadu, Skype i inne. Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 15,08% badanych uczniów, a z amatorskimi filmami video 13,49% ankietowanych. Z poniżaniem spotkało się 26,98% uczniów. 22,22% badanych zna zjawisko zastraszania, a 30,95% zetknęło się z ośmieszaniem i wulgaryzmami. 15,87% badanych respondentów spotkała się z próbami szantażu. Pobicia i wyzwiska są znane 29,37% respondentom, a 44,44% ankietowanych spotkało się z agresją słowną.

Wyzwiska oraz agresja słowna okazała się być formą przemocy znaną najczęściej dziewczętom (48,28%), jak i chłopcom (38,60%).

Wykres 29. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?

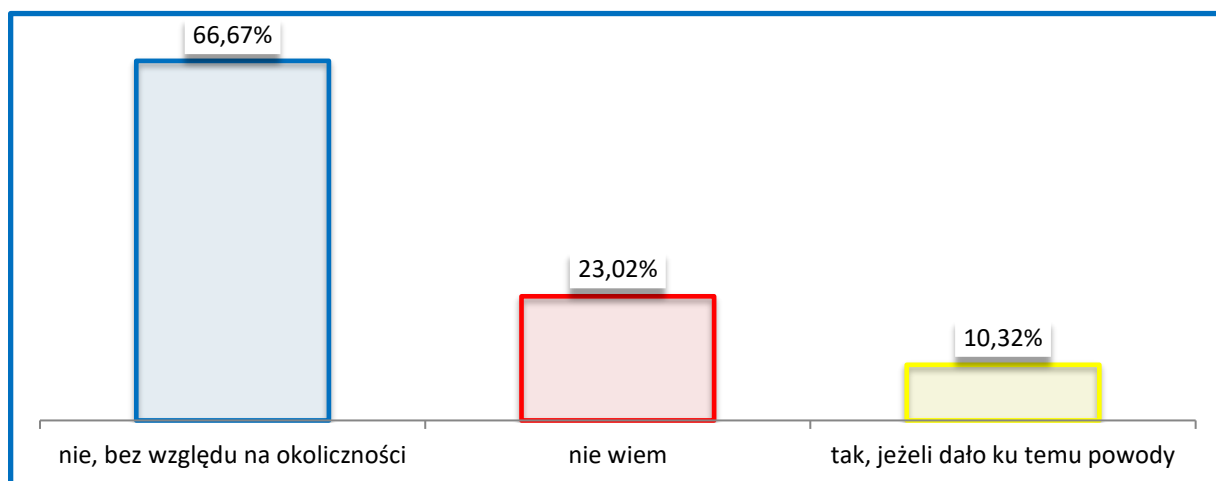
W związku z tym, chcieliśmy także dowiedzieć się, czy w stosunku do uczniów miało miejsce któreś z zachowań wymienione w poprzednim pytaniu. 27,78% badanych przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Do doświadczenia takiej przemocy przyznaje się 26,09% dziewcząt i 29,82% chłopców. Pozostali uczniowie – 72,22% odpowiedzieli, że w stosunku do nich takie zachowania nigdy się nie wydarzyły.

Co więcej, poprosiliśmy uczniów II etapu edukacji o odpowiedź czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych 19,05% przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. Pozostałe 80,95% udzieliło odpowiedzi, że nie spotkało się nigdy z aktem przemocy poza murami

szkolnymi jest nieco częściej znane chłopcom, 22,81% przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą, w przypadku dziewcząt było to 15,94%.

Chcieliśmy także dowiedzieć się, czy któryś z badanych uczniów brał czynny udział w akcie przemocy. Wśród respondentów znalazło się 14,29% badanych (w tym 13,04% dziewcząt i 15,79% chłopców), którzy przyznali się do stosowania przemocy. Pozostali uczniowie – 85,71% odpowiedzieli, że nigdy nie brali udziału w czynnym akcie przemocy.

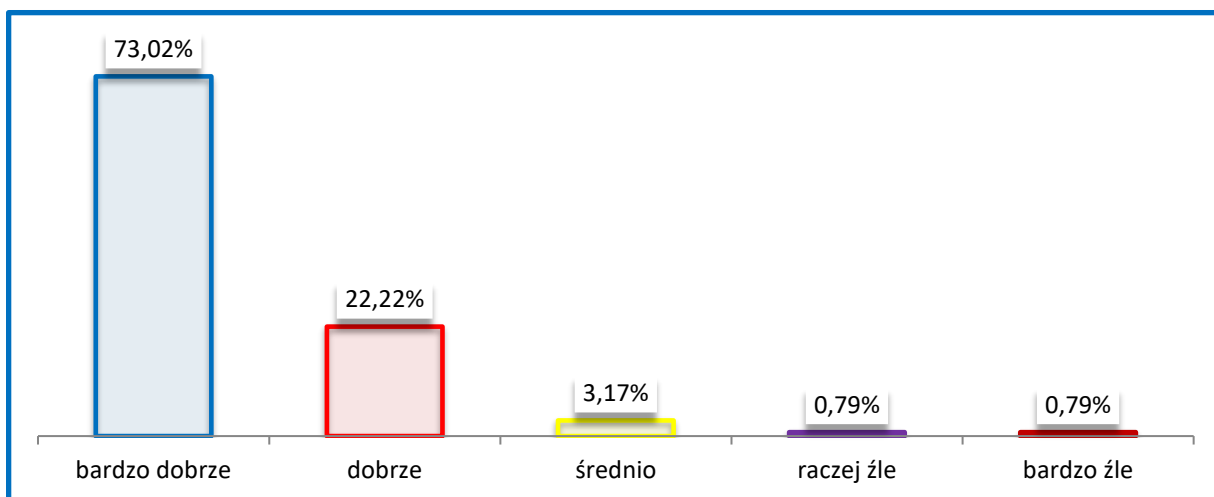
Ponadto w ankiecie pojawiły się pytania odnośnie oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych. Gdy zapytaliśmy badanych o to, czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko, 66,67% uczniów odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 10,32% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 23,02% uczniów nie wiedziało, jak odpowiedzieć na pytanie o prawo rodzica do uderzenia swojego dziecka.

Wykres 30. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

Co więcej, badani uczniowie oceniają w większości pozytywnie swoje relacje z rodzicami. W tym 73,02% ocenia je jako bardzo dobre, 22,22% jako dobre, a 3,17% ocenia je jako średnie. Po jednym z ankietowanych postrzegają relację z rodzicami jako raczej złą oraz bardzo złą.

Zarówno dziewczęta (72,46%), jak i chłopcy (73,68%), w odpowiedzi na to pytanie najczęściej swoje relacje z rodzicami oceniali jako bardzo dobre.

Wykres 31. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Ponadto, pytając uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami, 72,22% odpowiedziało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Była to odpowiedź najczęściej wskazywana zarówno przez dziewczęta – 69,57%, jak i chłopców – 75,44%. Kolejne 22,22% badanych było zdania, iż czasem coś powie rodzicom, ale nie zawsze, a 4,76% stanowili ankietowani deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach. Pozostałe 0,79% badanych nigdy nie mówi o swoich problemach rodzicom.

Następnie zapytaliśmy uczniów klas V i VI szkół podstawowych, czy w swoim domu czują się bezpiecznie. 97,62% odpowiedziało twierdząco na to pytanie, pozostałe 2,38% zaprzeczyło.

Powyższe zestawienie wyników dotyczące problemu agresji i przemocy w środowisku szkolnym i domowym pokazuje, iż badani uczniowie z klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Bodzanów bez względu na płeć najczęściej czują się w swojej szkole bardzo dobrze. Co więcej, ankietowani postrzegają swoją szkołę jako miejsce bezpieczne, w którym z reguły zachowują się bardzo dobrze i dobrze. Dobre samopoczucie badanych przekłada się na chęć przebywania w szkole, ponieważ do celowego opuszczania zajęć przyznało się jedyne 5,56%.

W części badania poświęconej zjawisku przemocy dowiedzieliśmy się, że w opinii ponad jedna trzecia uczniów (38,89%) nie obserwują go w swojej szkole wcale, a 26,98% obserwuje go rzadko. Nie należy jednak lekceważyć odpowiedzi wskazujących na jego

obecność, gdyż pomimo niedużej częstotliwości występowania tego typu zachowań, niecałe 16% przyznało, że doświadczyło przemocy, a prawie 12% zna w szkole uczniów, przed którymi odczuwa lęk. Warto dodać, że chłopcy dużo częściej deklaruowali, że padają ofiarą przemocy, natomiast dziewczęta nieco częściej wskazywały, że są w szkole uczniowie, których się boją. Oprócz tego, prawie 35% badanych zasygnalizowało brak wiedzy na temat instytucji zajmujących się pomocą osobom dotkniętym przemocą. Brak takiej wiedzy był częstszy u chłopców, zadeklarowała go 42,11% w przypadku dziewcząt było to 28,99%.

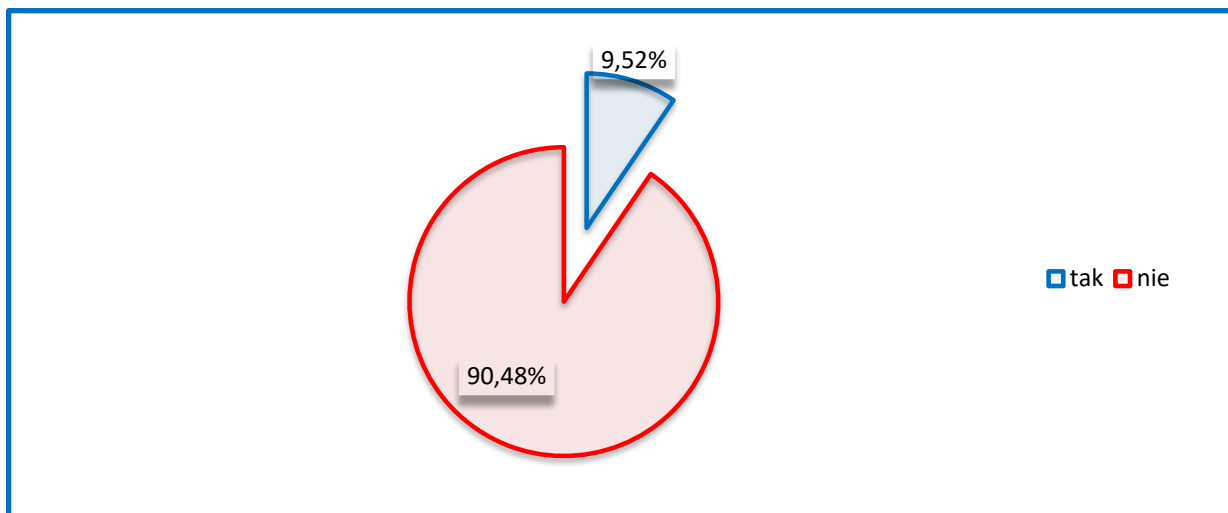
Co więcej, pytając uczniów o znajomość konkretnych form przemocy, ponad 44% spotkało się z agresją słowną i była to forma przemocy znana najczęściej zarówno dziewczętom, jak i chłopcom. Prócz tego, prawie 28% uczniów udzieliło odpowiedzi, że osobiście doświadczyło którejś z form przemocy. Ponadto, nieco ponad 19% zadeklarowało, iż spotyka także przemoc poza murami szkolnymi oraz nieco ponad 14% przyznało, że uczestniczyło w czynnym akcie przemocy. Warto zaznaczyć, że chłopcy nieco częściej przyznawali, iż spotykają się z przemocą poza szkołą, częściej również zadeklarowali uczestnictwo w czynnym akcie przemocy.

W przypadku danych dotyczących relacji z rodzicami, dowiedzieliśmy się, że ankietowani najczęściej postrzegają je jako bardzo dobre. Ponadto, uczniowie najczęściej darzą pełnym zaufaniem najbliższych, a dom to miejsce, gdzie prawie wszyscy uczniowie (97,62%) czują się bezpiecznie.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Palenie papierosów

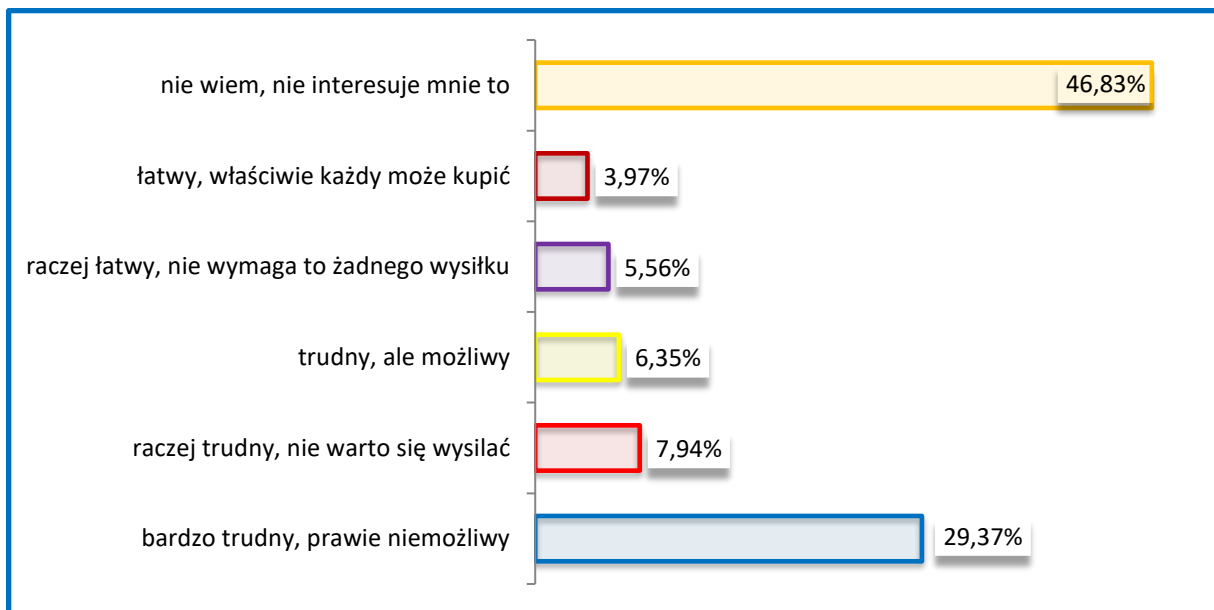
Kolejna część ankiety dotyczyła doświadczeń uczniów z wyrobami nikotynowymi. Zapytaliśmy uczniów czy mają już za sobą inicjację nikotynową. Wśród badanych 9,52% ankietowanych przyznało się do zapalenia papierosa. Było to 5,80% dziewcząt oraz 14,04% chłopców. Pozostałe 90,48% uczniów odpowiedziało, że jeszcze nigdy nie zdarzyło im się go zapalić.

Wykres 32. Czy paliłaś/paliłeś kiedyś papierosa?

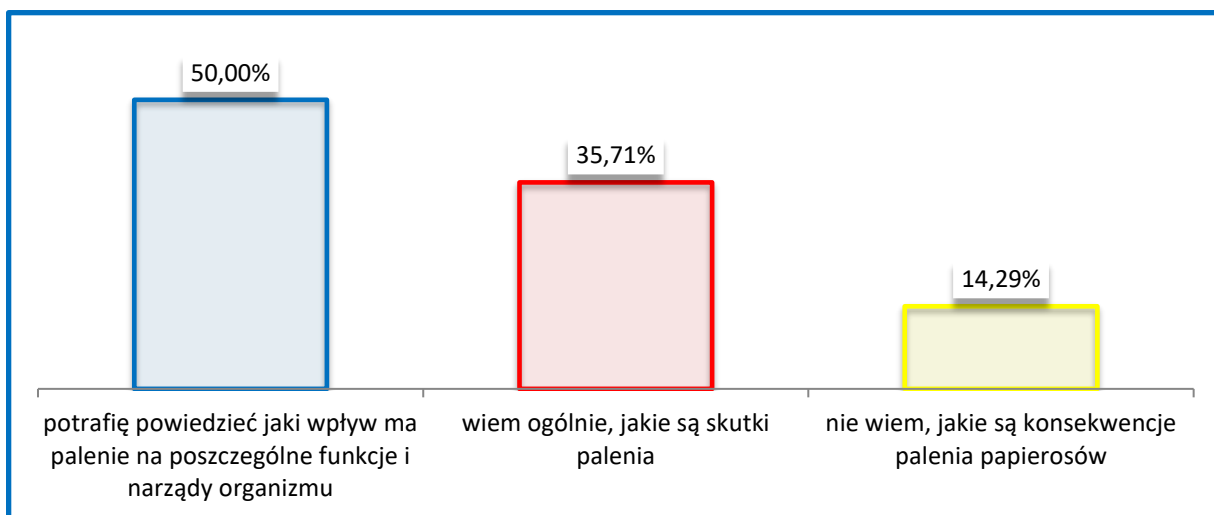
Zapytaliśmy także uczniów, czy w swoim środowisku znają osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po papierosa. 46,83% badanych przyznało, że zna takie osoby. Jak pokazały badania, takie znajomości są porównywalne w gronie dziewcząt (46,38%) oraz w gronie chłopców (47,37%). Pozostałe 53,17% badanych deklaruje, że nie ma takich znajomości.

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź, czy uważają papierosa za produkt trudno dostępny. Dowiedzieliśmy się, iż 3,97% badanych uważa, że zakup papierosów jest łatwy i właściwie każdy może je kupić, a dla 5,56% jest on raczej łatwy nie wymagający zbyt dużego wysiłku. Kolejne 6,35% uczniów twierdzi, że jest to trudne zadanie, ale jak się chce, to można. 7,94% uważa zakup papierosów za raczej trudny i niewarty wysiłku, a 29,37% odpowiada, że jest to zadanie bardzo trudne. Pozostałe 46,83% deklaruje, że nie wie jaka jest dostępność papierosów, ponieważ się tym nie interesuje.

Wykres 33. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?

Ponadto uczniowie dość wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia. 35,71% uczniów zna ogólne skutki palenia, a 50% potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 14,29% badanych uczniów nie zna konsekwencji palenia papierosów.

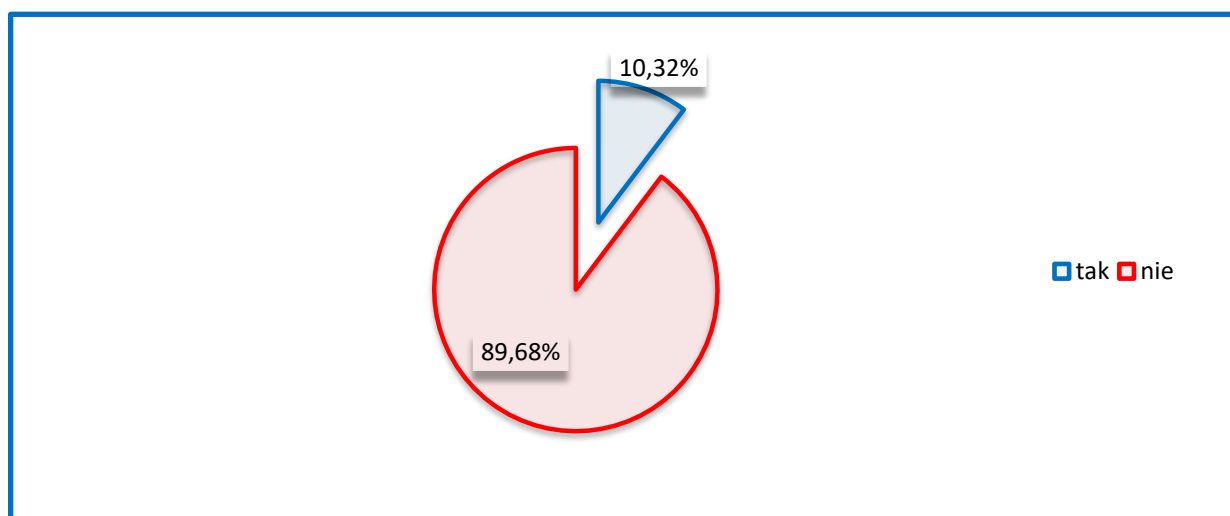
Wykres 34. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Powyższe dane uzyskane w podrozdziale dotyczącego palenia papierosów pokazują, iż większość badanych uczniów nie miała styczności z wyrobami nikotynowymi. Jednak warto zaznaczyć, że nieco ponad 9,52% przyznało się do palenia i byli to częściej chłopcy (14,04%). Zarówno dziewczęta i chłopcy w porównywalnej liczbie przyznawali, że znają niepełnoletnie

osoby palące. Takie deklaracje złożyło ogółem 46,83% badanych, w tym 46,38% dziewcząt oraz 47,37% chłopców. Niestety, posiadanie takich znajomości może przekładać się na wcześniejsze rozpoczęcie palenia. Zatem dobrym wynikiem jest bardzo duża liczba deklaracji świadcząca, że uczniowie znają ogólne (35,71%) lub szczegółowe (50%) konsekwencje zdrowotne palenia papierosów. Prócz tego, pytając badanych o dostępność do tych substancji, dowiedzieliśmy się, że najczęściej uczniowie nie interesują się ich kupnem (46,83%).

Picie alkoholu

Wśród uczniów klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Bodzanów pierwszy kontakt z alkoholem deklaruje 10,32% uczniów. Było to 11,59% dziewcząt oraz 8,77% chłopców. Pozostali badani (89,68%) przyznają, że nie pili jeszcze alkoholu.

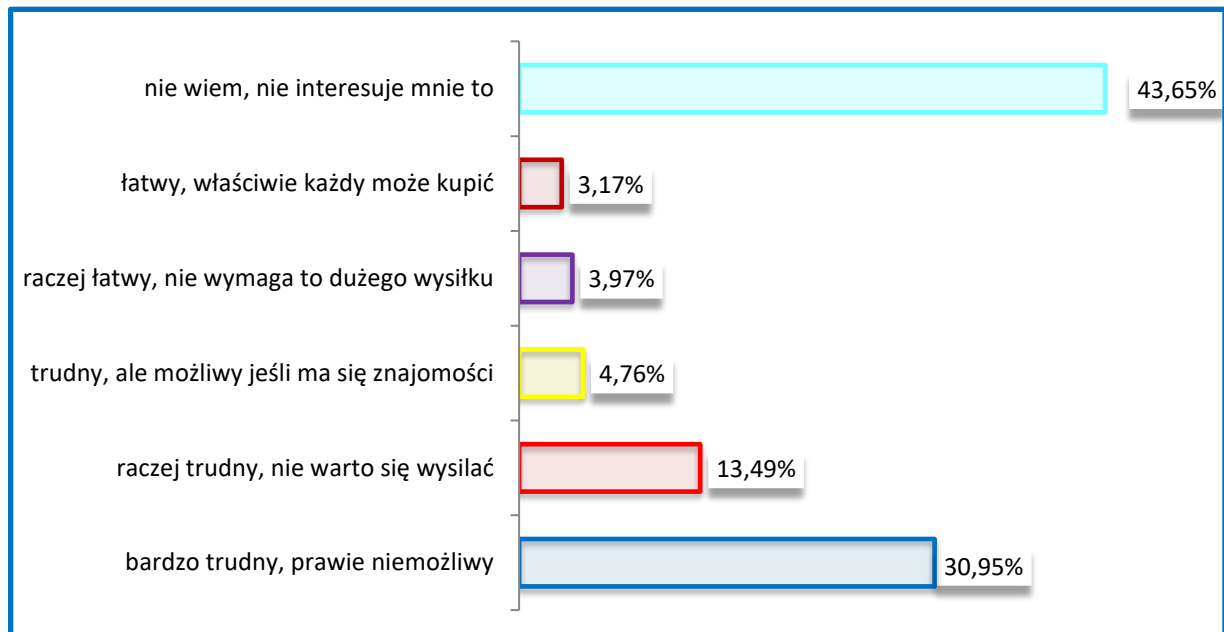

Wykres 35. Czy piłeś/piłaś kiedyś alkohol?

W kolejnym pytaniu chcieliśmy dowiedzieć się, czy biorący udział w badaniu uczniowie znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po alkohol. 35,71% badanych uczniów przyznała, że zna takie osoby. Było to 31,58% chłopców oraz 39,13% dziewcząt spośród wszystkich ankietowanych. Pozostałe 64,29% badanych deklaruje brak takich znajomości.

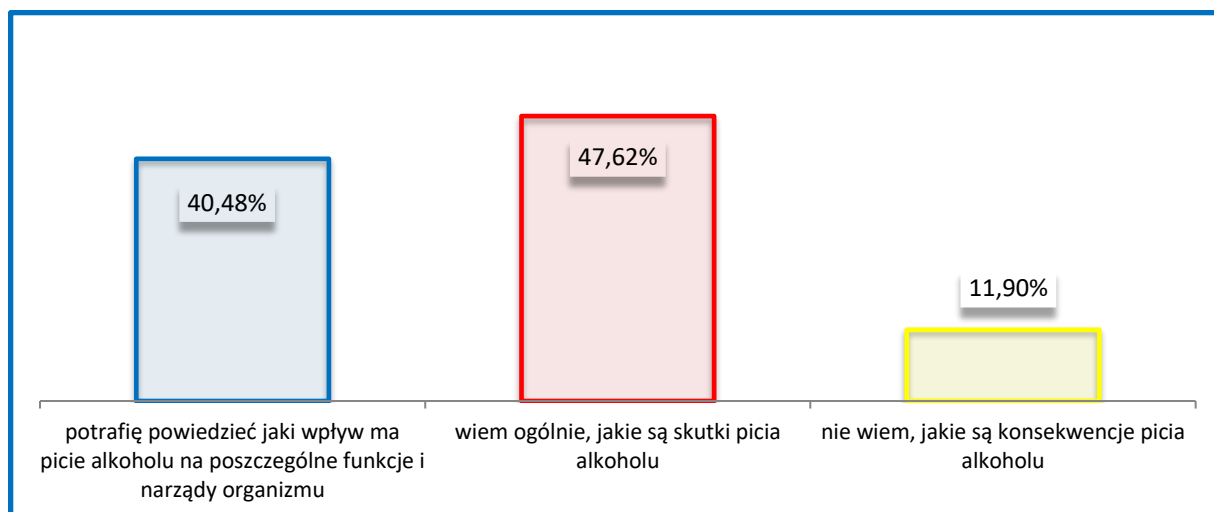
Kolejno poprosiliśmy uczniów o odpowiedź, czy uważają zakup alkoholu za produkt trudno dostępny. Dowiedzieliśmy się, iż 30,95% ankietowanych jest zdania, że kupno alkoholu jest bardzo trudne, wręcz niemożliwe. 13,49% twierdzi, że zakup alkoholu jest

raczej trudny, dlatego nie warto nawet podejmować wysiłku. 4,76% uważa, iż jest to trudne zadanie, ale prosząc odpowiednie osoby jest to osiągalne. 3,97% deklaruje, że zakup alkoholu jest raczej łatwy i nie wymaga dużego wysiłku, a 3,17% badanych twierdzi, że właściwie każdy może swobodnie nabyć napoje alkoholowe. Pozostałe 43,65% odpowiedziało, że nie wie i nie interesuje się tym.

Wykres 36. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?

W badaniach nie zabrakło też pytania o znajomość konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. 47,62% uczniów deklaruje, iż posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia, a 40,48% twierdzi, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie na poszczególne funkcje organizmu. Niemniej jednak 11,90% przyznaje, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

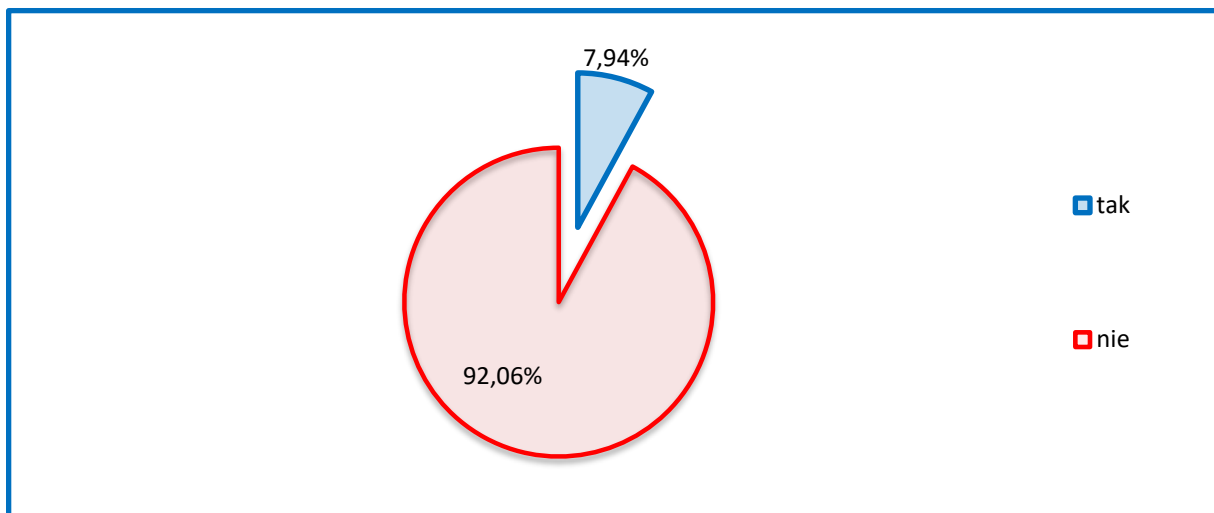

Wykres 37. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Powyższa analiza dotycząca podrozdziału na temat spożywania alkoholu pokazuje, iż ponad 10% ankietowanych deklaruje odbycie inicjacji alkoholowej. Prócz tego, prawie 36% badanych przyznaje, że zna niepełnoletnich spożywających napoje procentowe. Warto dodać, że takie znajomości są nieco częstsze w gronie dziewcząt. Niestety, posiadanie takich kontaktów może przekładać się na wcześniejsze rozpoczęcie spożywania napojów wysokoprocentowych, zatem dobrze, że uczniowie najczęściej nie interesują się ich kupnem (43,65%). Co więcej, 47,62% uczniów przyznaje, że zna ogólne bądź szczegółowe (40,48%) skutki spożywania alkoholu.

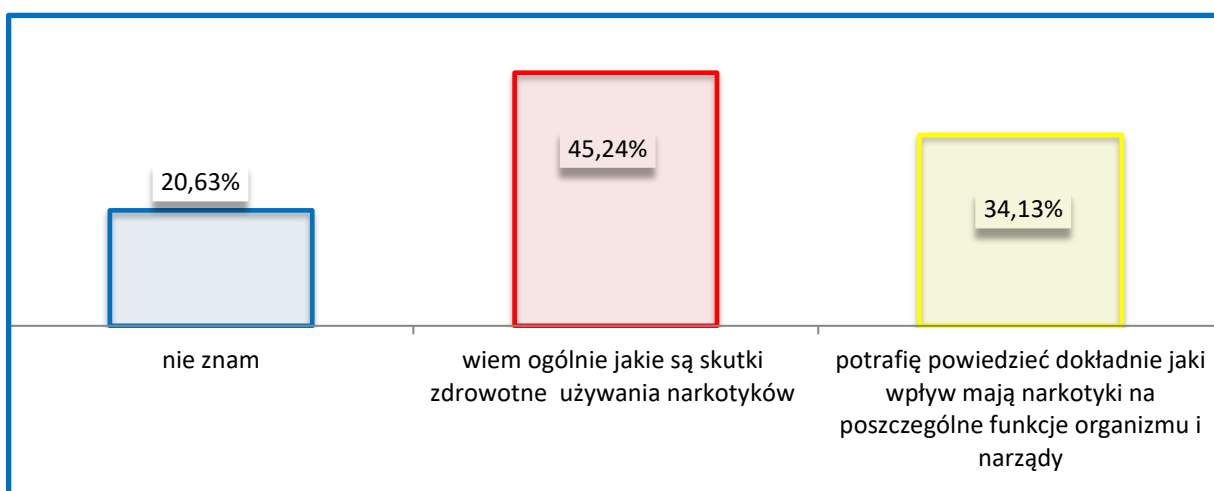
Uczniowie wobec problemu narkomanii

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas V i VI szkoły podstawowej na temat problemu narkomanii wynika, że 7,94% (w tym 7,25% dziewcząt oraz 8,77% chłopców) zna w swoim środowisku osoby zażywające te substancje. Pozostałe 92,06% neguje posiadanie takich znajomości.

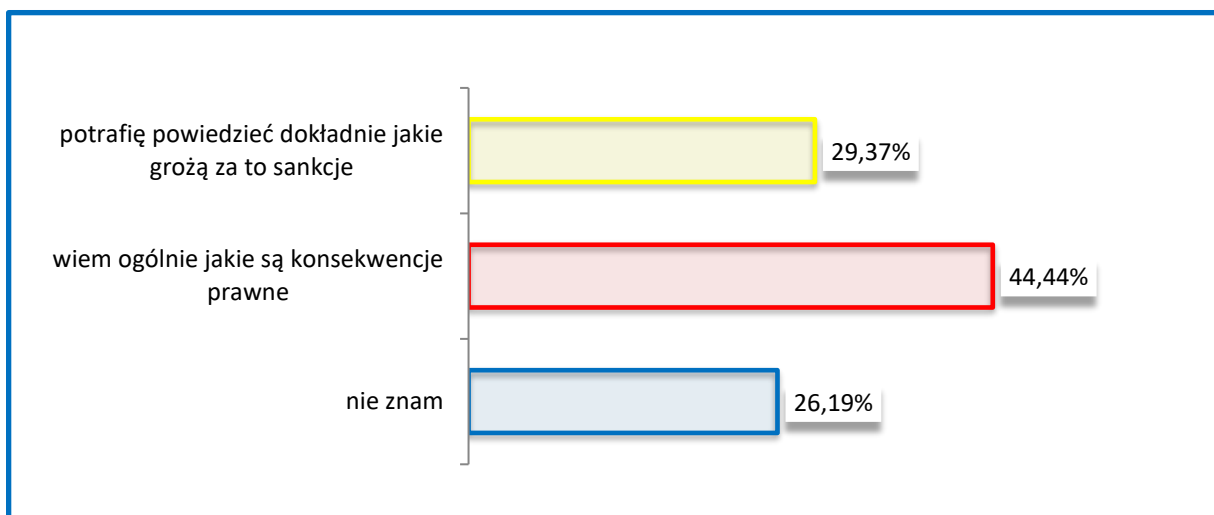

Wykres 38. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

Gdy pytaliśmy o konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków, 45,24% badanych uczniów przyznało, że wie ogólnie, jakie są skutki zdrowotne ich zażywania. 34,13% jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu, a 20,63% tych konsekwencji nie zna. Ponadto 26,19% uczniów nie zna także prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. Kary te zna 44,44% badanych uczniów, a 29,37% potrafi powiedzieć dokładnie, jakie grożą za to sankcje.

Wykres 39. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Wykres 40. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Powyższe dane dotyczące problemu narkomanii pokazują, iż zdecydowana większość badanych uczniów nie zna w swoim środowisku osób zażywających narkotyki. Do posiadania takich znajomości przyznaje się 7,94% badanych.

W przypadku danych dotyczących konsekwencji zdrowotnych stosowania tych używek, ponad 79% badanych twierdzi, że zna konsekwencje zdrowotne ich stosowania, a ponad 73% konsekwencje prawne ich posiadania.

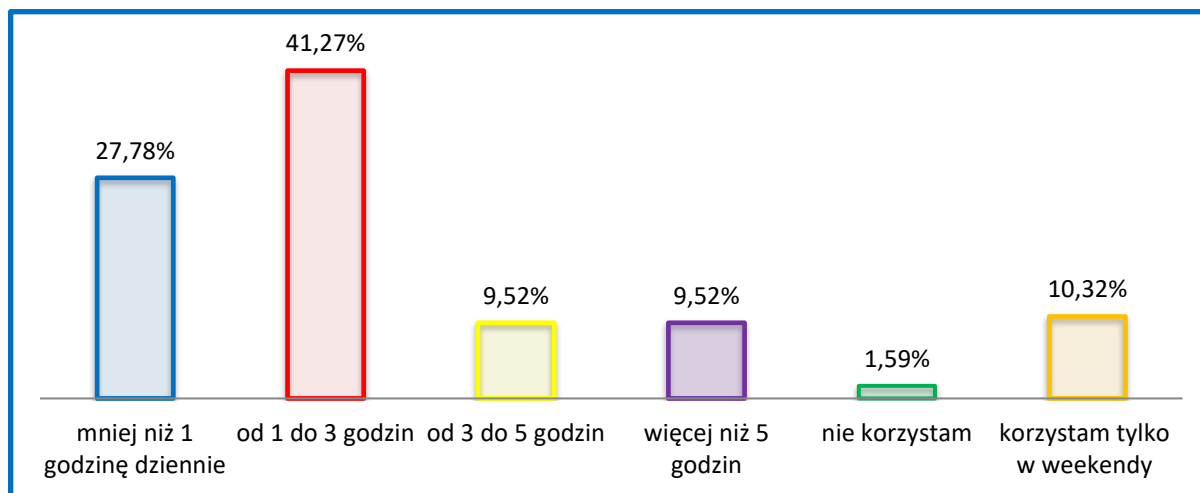
Uczniowie a inne zagrożenia

Komputer i Internet w życiu uczniów

W większości (97,62%) uczniowie z klas V i VI z terenu gminy Bodzanów posiadają swój komputer, telefon czy tablet. Zapytani o to, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na korzystanie z tych sprzętów elektronicznych, najczęściej odpowiadali, że jest to od 1 do 3 godzin na dobę. Odpowiedź tę wskazało 41,27% uczniów. 27,78% zadeklarowało, że jest to mniej niż 1 godzina na dobę, a 9,52% odpowiedziało, że jest to od 3 do 5 godzin. Więcej niż 5 godzin przed komputerem, telefonem czy tabletem w ciągu dnia spędza 9,52% uczniów,

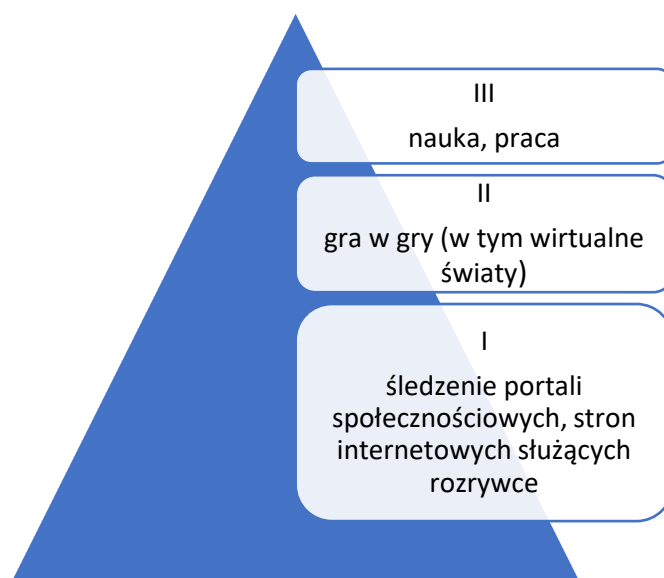
a 10,32% zadeklarowało, że korzysta z tych sprzętów tylko w weekendy. Pozostałe 1,59% badanych odpowiedziało, że nie korzysta w ogóle z tabletu, komputera lub telefonu.

Biorąc pod uwagę płeć respondenta, zarówno dziewczęta (44,93%) jak i chłopcy (36,84%) najczęściej wskazywali, iż korzystają z tego typu sprzętów od 1 do 3 godzin na dobę.

Wykres 41. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają czas na śledzenie portali społecznościowych, stron internetowych służących rozrywce, kolejno na graniu w gry, w tym wirtualne światy, a następnie na naukę, pracę.

Uczniowie zapytani o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie najczęściej odpowiadali, że taka sytuacja się nigdy nie zdarza. Odpowiedzi tej udzieliło

56,35% badanych. Kolejne 32,54% (w tym 26,09% dziewcząt oraz 40,35% chłopców) odpowiedziało, że okazjonalnie zawiera takie znajomości, a pozostałe 11,11% uczniów zadeklarowało, że bardzo często.

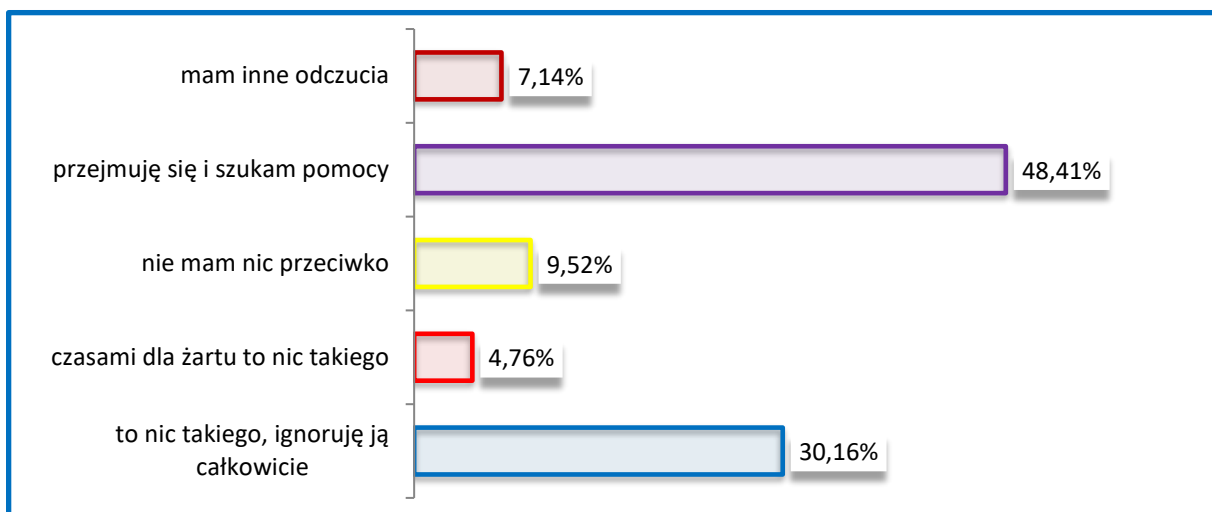
Powyższe wyniki uzyskane w części badania dotyczącej używania komputera, tabletu czy telefonu przez ankietowanych uczniów pokazują, iż badani najczęściej korzystają z tych sprzętów od 1 do 3 godzin na dobę. Respondenci w czasie korzystania z tych sprzętów najczęściej śledzą portale społecznościowe, grają w gry a kolejno uczą się.

Niepokoi wynik, iż ponad 32% ankietowanych przyznaje, że zawiera okazjonalnie znajomości w Internecie, a 11% robi to bardzo często. Niestety, jak wiadomo, młode osoby często są bardzo łatwowierne i zawieranie takich znajomości może mieć tragiczne konsekwencje.

Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy

W badaniu nie zabrakło pytań na temat coraz częściej obecnego w szkołach zjawiska, jakim jest cyberprzemoc. 76,98% uczniów, zadeklarowało, że wie, czym ono jest. Następne pytanie pokazało, że 48,41% uczniów przejmuje się i stara się szukać pomocy wobec aktów cyberprzemocy. 30,16% ignoruje cyberprzemoc i uważa, że to nic takiego. Kolejne 4,76% jest zdania, że czasami dla żartu to nic takiego, natomiast 9,52% nie ma nic przeciwko zjawisku cyberprzemocy. Pozostałe 7,14% uczniów ma inne odczucia.

Uwzględniając płeć respondenta najczęściej wybieraną odpowiedzią przez dziewczęta (55,07%), jak i chłopców (40,35%) była ta świadcząca o tym, że przejmują się tym zjawiskiem i szukają pomocy. W przypadku chłopców często pojawiła się odpowiedź - to nic takiego, ignoruję całkowicie cyberprzemoc (33,33%).

Wykres 42. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

Gdy zapytaliśmy uczniów, czy wbrew ich woli wykonano im film lub zrobiono zdjęcie, 14,29% (w tym 15,94% dziewcząt oraz 12,28% chłopców) twierdzi, że taka sytuacja miała miejsce. 56,35% jest zdania, że nigdy nie miało takiego problemu, a 29,37% nie przypomina sobie takiej sytuacji.

Zapytaliśmy także uczniów, czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. 60,32% uczniów potrafi wskazać choć jedną instytucję lub organizację, która zajmuje się taką pomocą. Pozostali badani – 39,68% (w tym 39,13% dziewcząt oraz 40,35% chłopców) nie znają ani jednej takiej organizacji.

Nauczyciele i rodzice powinni więcej rozmawiać z dziećmi o tym zjawisku. Gdyż jest ono coraz bardziej powszechne. Wiedza na temat tego, gdzie się udać, żeby nam ktoś pomógł jest niezbędna, a jak pokazują badania wielu uczniów jej nie posiada.

Zebrane dane w podrozdziale dotyczącym cyberprzemocy pokazują, iż badani w większości wiedzą, czym jest to zjawisko. Najczęstszą reakcją uczniów na jego występowanie jest szukanie pomocy. Jednak kiedy weźmiemy pod uwagę płeć, okazuje się, że chłopcy równie często jak się przejmują, tak też ignorują cyberprzemoc.

Co więcej, ponad 14% badanych (są to częściej dziewczęta – 15,94%, niż chłopcy – 12,28%) przyznaje, że ktoś bez ich zgody zrobił im zdjęcie czy nakręcił film, dlatego wynik mówiący, że 39,68% uczniów nie zna instytucji czy organizacji pomagających w sytuacjach

zetknięcia się z cyberprzemocą jest niepokojący. Brak takiej wiedzy deklaruje więcej chłopców.

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów - III etap edukacji

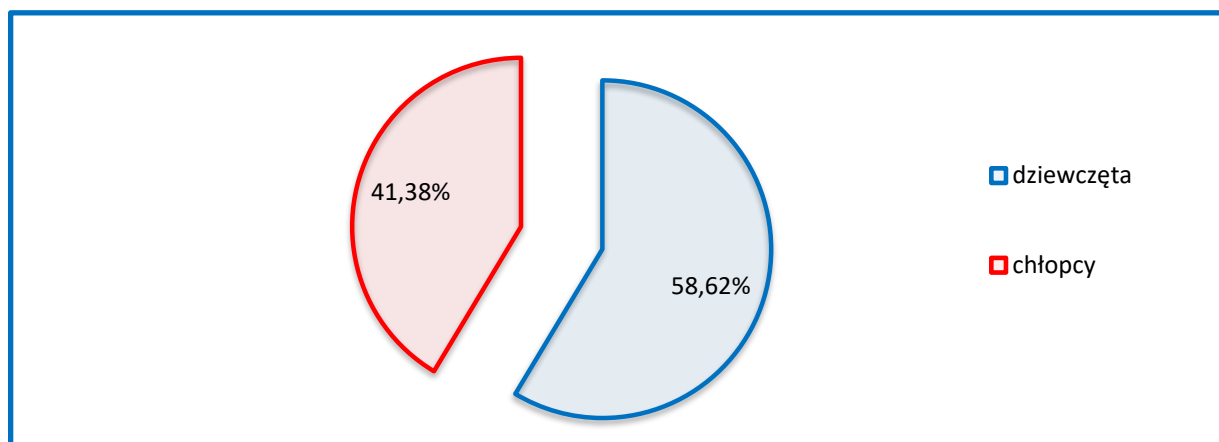
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

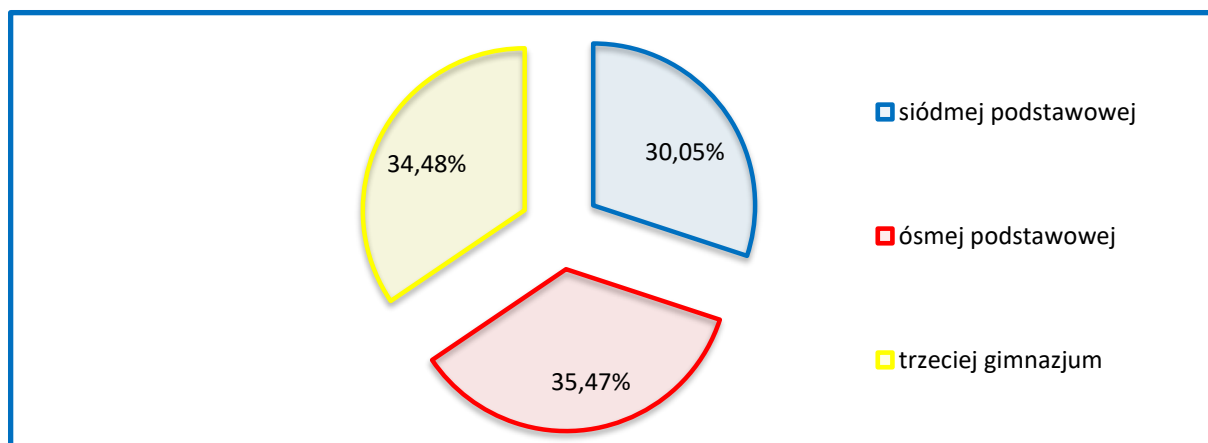
- 1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
- 3) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

Badania wśród uczniów prowadzone były za pomocą anonimowej ankiety internetowej. W badaniu wzięło udział 203 uczniów ze szkół z terenu gminy Bodzanów. Wśród badanych było 84 chłopców i 119 dziewcząt.

Wykres 43. Podaj swoją płeć

Wykres 44. Jesteś uczniem klasy?

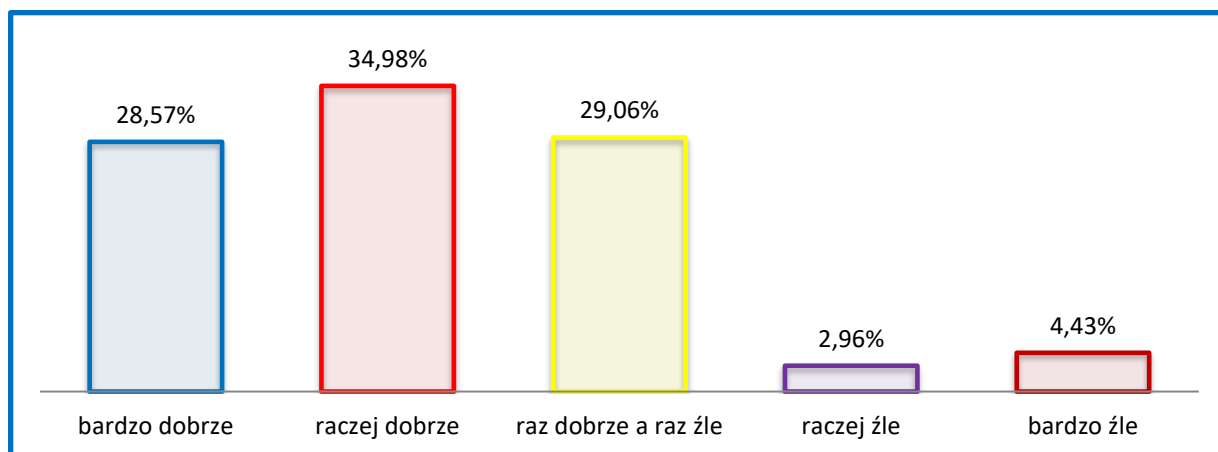
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym

„Szkoła jest jednym ze źródeł przemocy i równocześnie znaczącym środowiskiem w życiu dziecka. Przez swoje intencjonalne oddziaływanie nie tylko stymuluje intelektualny rozwój ucznia, ale także wspiera kształcenie cech jego osobowości. Bardzo ważną rolę w tym procesie odgrywa klimat oraz relacje interpersonalne dziecka zarówno z nauczycielami jak i z uczniami. Jest to równocześnie obszar, na którym młody człowiek styka się z przemocą i tę przemoc odczuwa”¹³.

W naszym narzędziu badawczym skierowanym do uczniów zapytaliśmy o to, jak badani czują się w swojej szkole. 28,57% uczniów bardzo dobrze ocenia swoje samopoczucie w szkole, a 34,98% raczej dobrze. Istnieje jednak spora grupa uczniów, którzy nie zawsze dobrze czują się w szkole, do której uczęszczają. 29,06% uczniów przyznaje, że w szkole czuje się raz dobrze, a raz źle. Wśród uczniów znalazło się 2,96% badanych, którzy zadeklarowali, iż czują się w szkole raczej źle, a 4,43% bardzo źle.

Uwzględniając płeć badanych okazało się, że dziewczęta (38,66%) najczęściej w swojej szkole czują się raczej dobrze, natomiast chłopcy bardzo dobrze (33,33%) i raczej dobrze (29,76%).

¹³ Tracz-Dral J., *Agresja i przemoc w szkołach*, dostęp online: http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/34/plik/ot-613_2.pdf

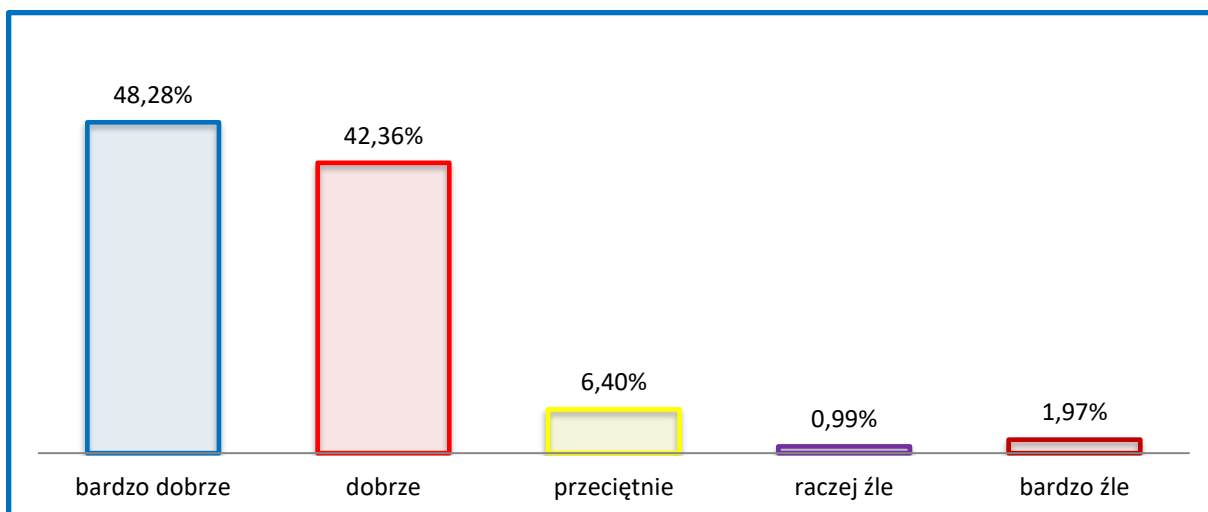
Wykres 45. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?

Ponadto, pytając badanych o to czy mają kontakt z pedagogiem czy psychologiem szkolnym 35,96% badanych odpowiedziało twierdząco, 57,64% zaprzeczyło, 6,40% wskazało odpowiedź, że w ich szkole nie ma ani pedagoga, ani psychologa.

Kolejno zapytaliśmy uczniów, czy zdarza im się wagarować. 11,82% przyznało, że w ciągu ostatnich miesięcy zdarzyło im się wagarować. Pozostałe 88,18% było przeciwnego zdania.

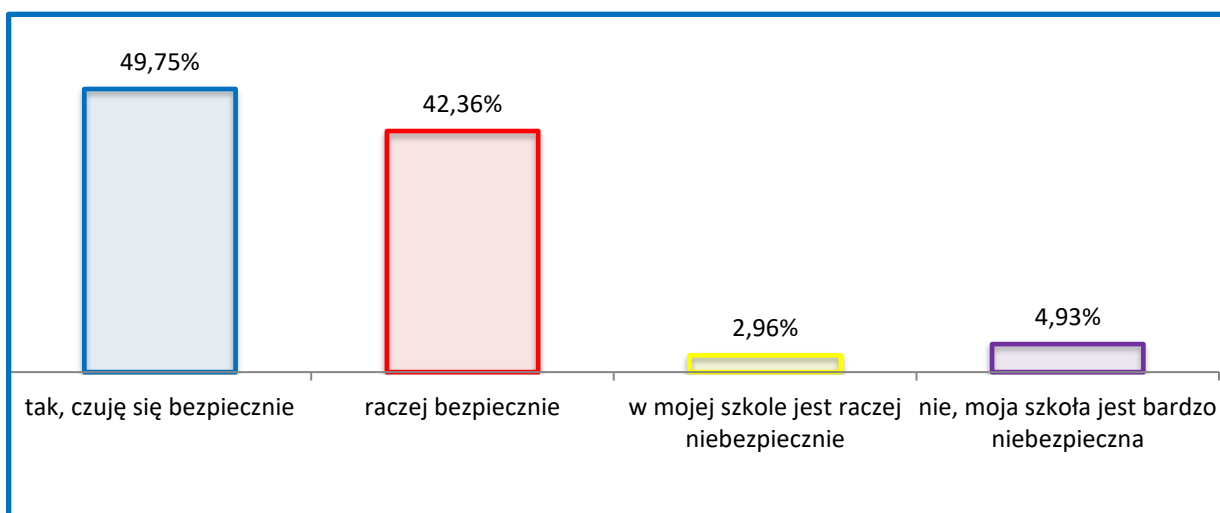
Sami uczniowie dobrze też oceniają swoje zachowanie na lekcjach i na przerwach w szkole. Swoje zachowanie w szkole jako bardzo dobre, ocenia 48,28% ankietowanych. Do dobrego zachowania przyznaje się 42,36% uczniów. Przeciętne noty wystawiło sobie 6,40% uczniów, a 0,99% jest zdania, że to zachowanie jest raczej złe. Bardzo złe noty wystawiło sobie 1,97% uczniów.

Dziewczęta najczęściej oceniały swoje zachowanie jako bardzo dobre. Odpowiedź tę wybrało 54,62% dziewcząt. W przypadku chłopców również było to najczęściej zachowanie dobre wskazywane przez 46,43% ankietowanych.

Wykres 46. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?

Wysokie są również noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole. Zdecydowana większość badanych deklaruje, iż w szkole czuje się bezpiecznie. Jak wynika z analizy danych, 49,75% uczniów czuje się w szkole bezpiecznie, a kolejne 42,36% raczej bezpiecznie. 2,96% ankietowanych zadeklarowało, iż szkoła w ich opinii to raczej niebezpieczne miejsce, a 4,93% przyznało, że wręcz bardzo niebezpieczne.

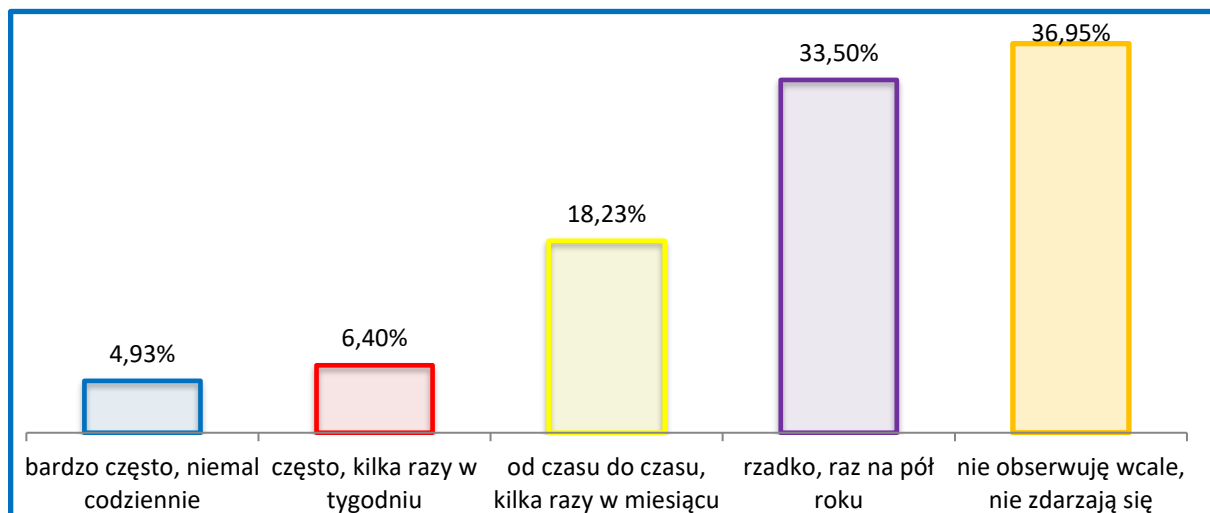

Wykres 47. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

Pomimo, że uczniowie wysoko oceniają swoje poczucie bezpieczeństwa w szkole, to jednak zdarza im się obserwować w szkole zjawiska przemocy rówieśniczej. Należy jednak zaznaczyć, że mają one najczęściej charakter incydentalny i występują rzadko.

36,95% młodych ludzi przyznaje, iż w szkole nie obserwuje wcale zjawisk przemocy. 33,50% ankietowanych twierdzi, że takie sytuacje mają miejsce rzadko, raz na pół roku. 18,23% jest świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w miesiącu. 6,40%

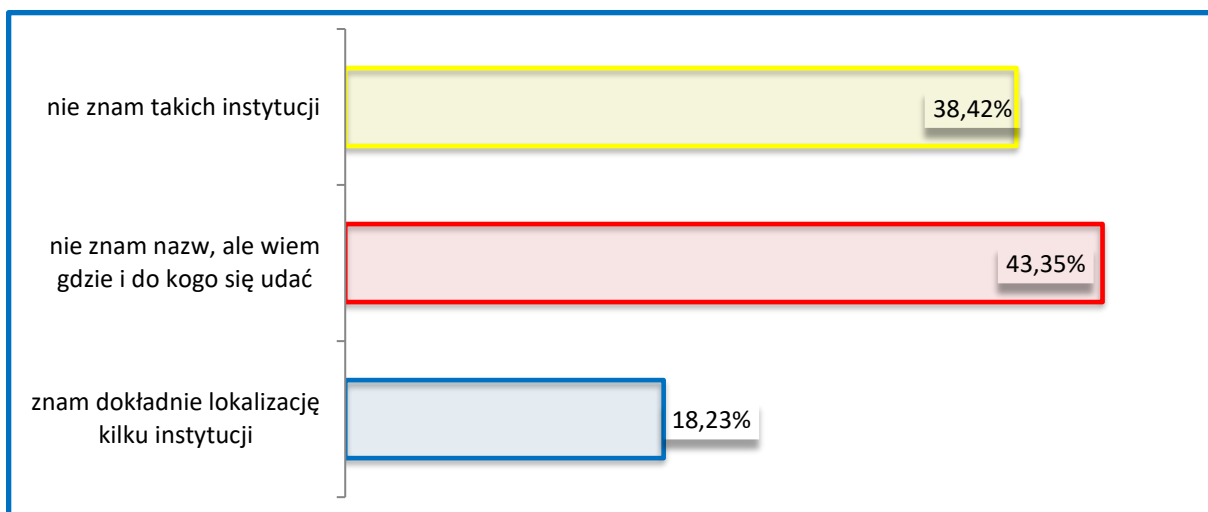
badanych obserwuje takie zjawisko kilka razy w tygodniu, a 4,93% twierdzi, że obserwuje zjawiska przemocy bardzo często, niemal codziennie.

Wykres 48. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?

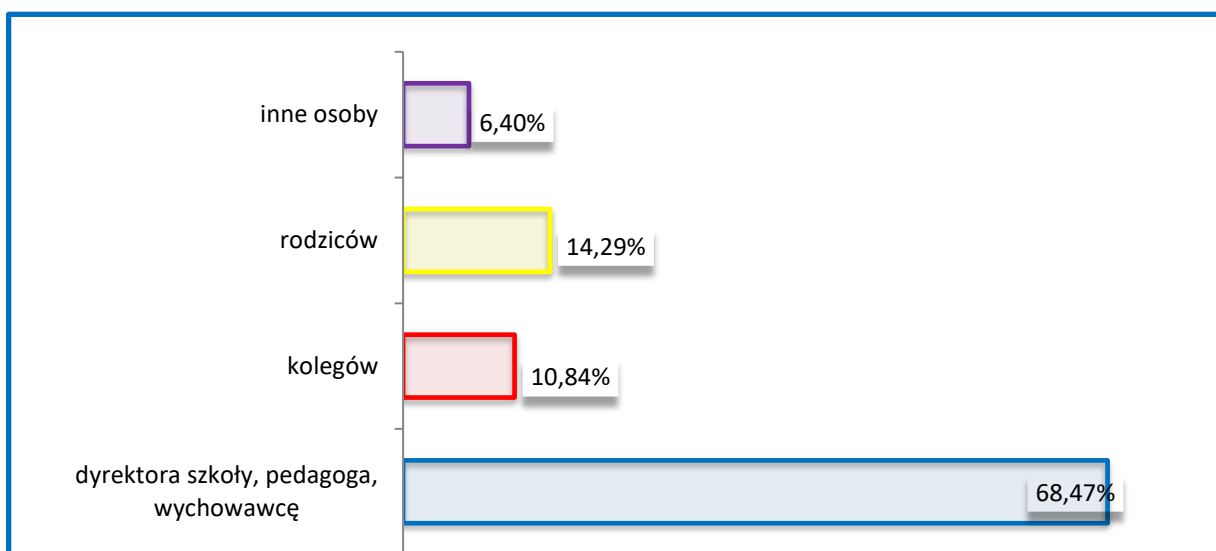
Z deklaracji respondentów dowiadujemy się, iż osobiście doświadczyło przemocy 15,27% uczniów (w tym 14,29% dziewcząt i 16,67% chłopców), natomiast 13,30% (w tym 15,97% dziewcząt i 9,52% chłopców) przyznaje, że są w szkole uczniowie, których się boi.

Zapytaliśmy także badanych o instytucje, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą. 18,23% ankietowanych przyznało, że zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym. 43,35% badanych, przyznało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie, gdzie i do kogo udać się po pomoc. 38,42% stanowią uczniowie, którzy nie znają w swoim środowisku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom dotkniętym przemocą. Brak takiej wiedzy zadeklarowało 41,18% dziewcząt oraz 34,52% chłopców.

Wykres 49. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, 68,47% uczniów odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 14,29% zawiadomi o tym fakcie rodziców, a 10,84% uczniów w sytuacji zagrożenia przemocą szukałoby wsparcia wśród swoich kolegów. Pozostałe 6,40% wskazało na inne osoby.

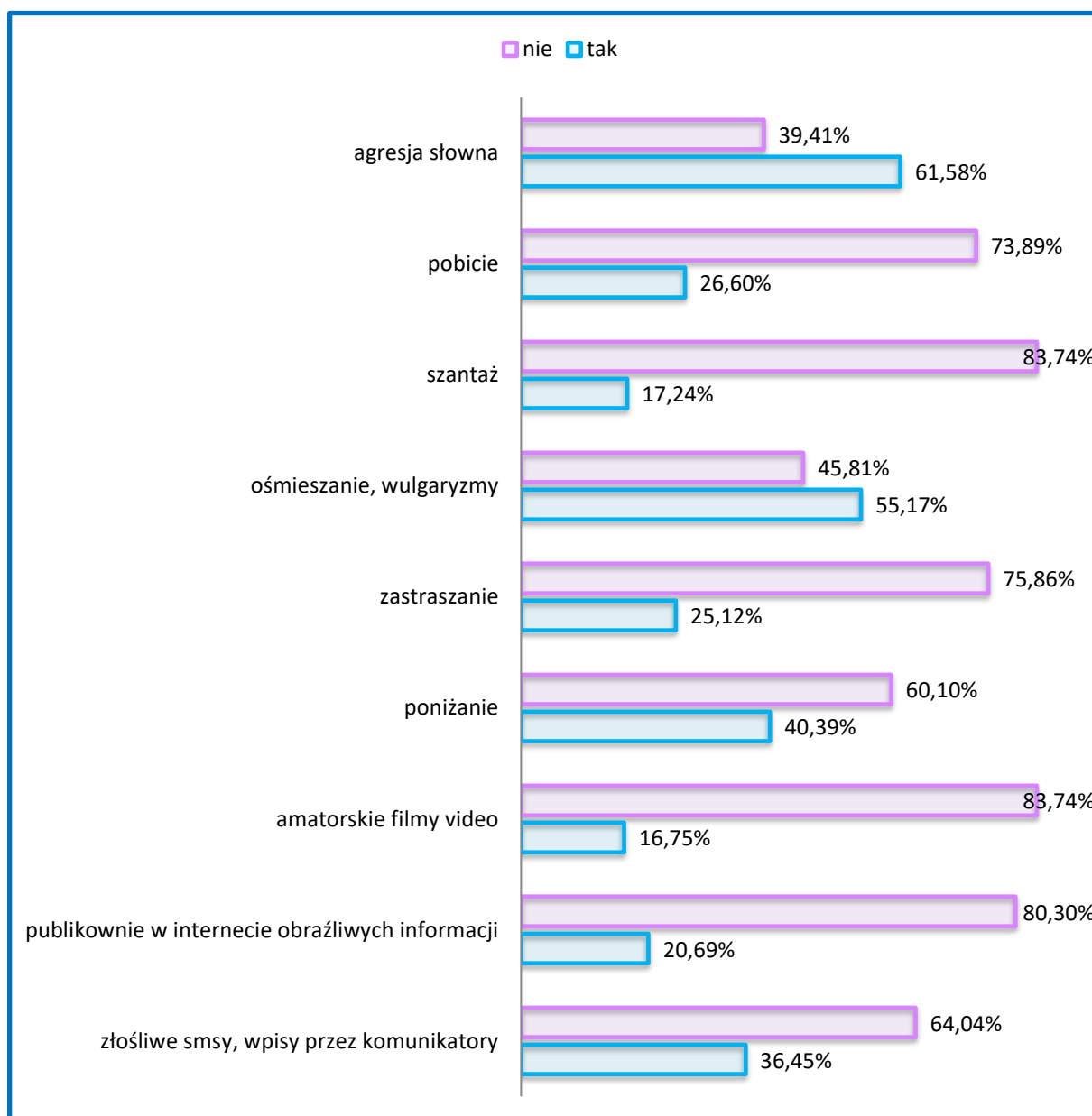

Wykres 50. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź, czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Jak widać, na podstawie odpowiedzi udzielanych przez respondentów badani uczniowie znają różne formy przemocy. 36,45% respondentów zna zjawiska przemocy takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory, np. Skype, twitter itp.

Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 20,69% badanych uczniów, a z amatorskimi filmami video 16,75%. 40,39% respondentów spotkała się z poniżaniem. 25,12% badanych zna zjawisko zastraszania, a 55,17% zetknęło się z ośmieszaniem i wulgaryzmami. 17,24% respondentów spotkało się z próbami szantażu. Pobicia są znane 26,60% respondentów. Z agresją słowną spotkało się 61,58% ankietowanych.

Dziewczęta deklarowały, że najczęściej (66,39%) spotykały przemoc w postaci wyzwisk i agresji słownej, podobnie jak chłopcy (68,10%).

Wykres 51. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?

W związku z tym, chcieliśmy także dowiedzieć się, czy w stosunku do uczniów miało miejsce któreś z zachowań wymienione w poprzednim pytaniu. 31,53% ankietowanych przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Pozostali badani – 68,47% odpowiedzieli, że w stosunku do nich takie zachowanie nigdy się nie wydarzyło. Biorąc pod uwagę płeć respondenta, 36,13% dziewcząt odpowiedziało, że w stosunku do nich miało miejsce takie zjawisko przemocy, w przypadku chłopców było to 25%.

Co więcej, poprosiliśmy uczniów o odpowiedź, czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych 23,15% (w tym 21,01% dziewcząt oraz 26,19% chłopców) przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. 76,85% udzieliło odpowiedzi, że nie spotkało się nigdy z aktem przemocy poza szkołą.

Chcieliśmy także dowiedzieć się czy któryś z badanych uczniów brał czynny udział w akcie przemocy. Wśród respondentów znalazło się grupa – 17,73% (w tym 14,29% dziewcząt oraz 22,62% chłopców), która przyznała się do stosowania przemocy. Pozostali uczniowie – 82,27% odpowiedzieli, że nigdy nie brali udziału w czynnym akcie przemocy.

Czy poza terenem szkoły spotykasz się z aktami przemocy?	Tak	Nie
	23,15%	76,85%
Czy uczestniczyłeś w czynnym akcie przemocy?	Tak	Nie
	17,73%	82,27%

Tabela 10. Akt przemocy wśród uczniów- III etap edukacji

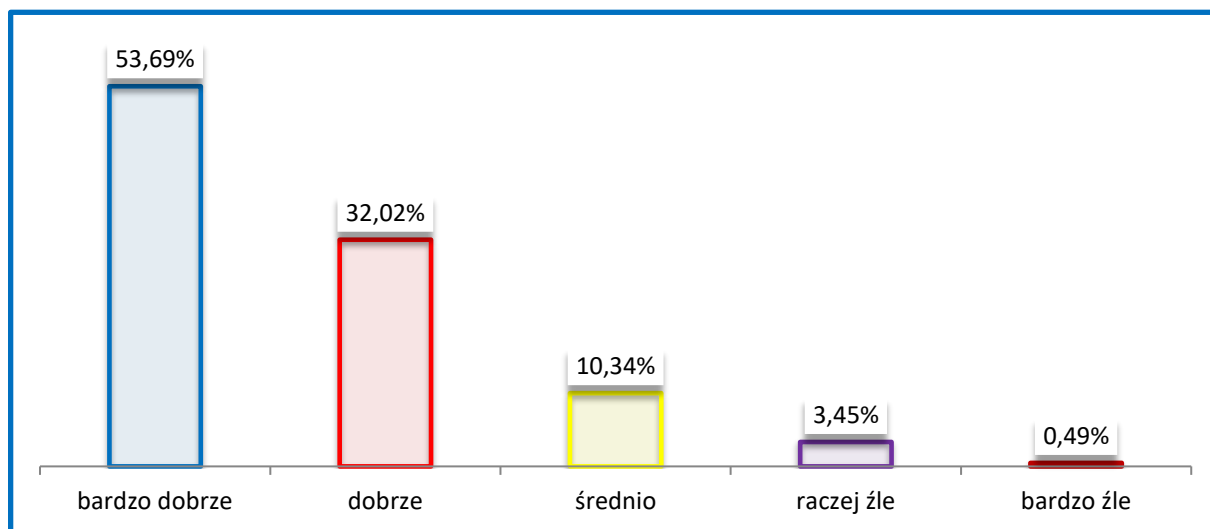
Warto wspomnieć, iż badana młodzież w zdecydowanej większości ocenia dobrze swoje relacje z rodzicami. W tym 53,69% ocenia je jako bardzo dobre, a 32,02% jako dobre. Kolejne 10,34% ankietowanych stwierdza, że są one różne: raz dobre, a raz złe, a 3,45% odpowiada, że są one raczej złe. 0,49% ankietowanych oceniła swoje relacje z rodzicami jako bardzo złe.

Zarówno dziewczęta (48,74%), jak i chłopcy (60,71%) najczęściej deklarowali, że oceniają bardzo dobrze swoje relacje z opiekunami.

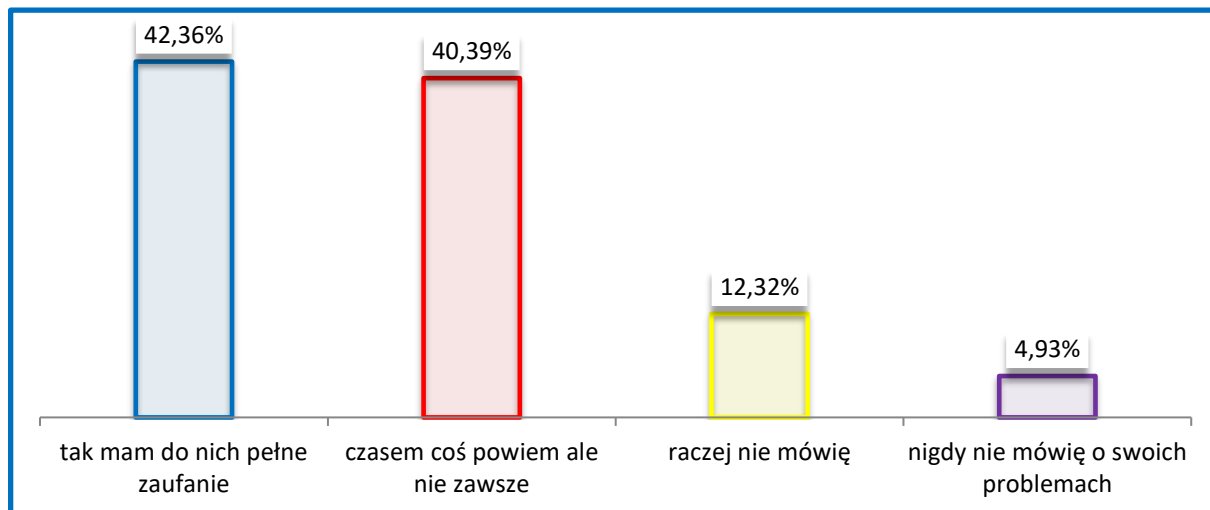
Ponadto, pytając uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami, 42,36% odpowiedziało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Kolejno 40,39% była zadania, iż czasem coś powie rodzicom, ale nie zawsze. 12,32% stanowili

ankietowani deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach, a 4,93% to osoby stanowczo o nich nie wspominające.

Uwzględniając płeć respondenta dziewczęta (43,70%) najczęściej deklarowały, iż darzą całkowitym zaufaniem swoich opiekunów. Natomiast chłopcy najczęściej czasem coś powiedzą, ale nie zawsze (42,85%).

Wykres 52. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Wykres 53. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

Z przeprowadzonych badań wynika, że badani uczniowie czują się bezpiecznie w swoim domu – odpowiedź tę wskazało 98,03% badanych, podczas gdy zaledwie 4,43% odpowiedziało przecząco na to pytanie.

Co więcej, 77,83% uczniów jest zdania, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 4,43% mogą to zrobić, jeśli są ku temu

powody. Pozostałe 17,73% uczniów nie wiedziało, jak odpowiedzieć na pytanie o prawo rodzica do uderzenia swojego dziecka.

Badani uczniowie III etapu edukacji z terenu gminy Bodzanów bez względu na płeć najczęściej odpowiadali, że w swojej szkole czują się raczej dobrze. Pomimo dobrego samopoczucia w szkole prawie 12% respondentów przyznaje się do celowego opuszczania zajęć. Ponadto, z powyższych danych odczytujemy, iż ankietowani postrzegają swoją szkołę jako raczej bezpieczne (42,36%) i bezpieczne (49,75%) miejsce, w którym zachowują się bardzo dobrze i dobrze.

Część badania poświęcona tematyce przemocy obrazuje, iż, zjawisko przemocy jest najczęściej przez uczniów bardzo rzadko spotykane. Jednak pomimo niedużej częstotliwości, nieco ponad 15% respondentów przyznało, że doświadczyło przemocy w szkole, a nieco ponad 13% twierdzi, że są w szkole uczniowie, przed którymi odczuwają lęk. Warto zaznaczyć, że chłopcy częściej w porównaniu do dziewcząt doświadczają przemocy, natomiast dziewczęta częściej przyznają się, że odczuwają lęk przed niektórymi uczniami. Niepokojący jest zatem wynik 38,42% badanych, którzy przyznają, że nie znają nazw instytucji ani nie wiedzą do kogo się udać w przypadku, kiedy będą potrzebować pomocy związanej z rozwiązywaniem problemu przemocy. Warto zaznaczyć, że dziewczęta częściej deklarowały brak takiej wiedzy – 41,18%, w przypadku chłopców było to 34,52% badanych.

Ponadto, agresja słowna oraz ośmieszanie, wulgaryzmy to najczęściej występujące formy przemocy znane badanym. 32% uczniów przyznaje, że miało z nimi styczność. Kolejne 23% deklaruje, że spotyka się także ze zjawiskami przemocy poza murami szkolnymi. Ponadto, do uczestnictwa w czynnym akcie przemocy przyznaje się 17,73% badanych. Uwzględniając płeć respondentów odczytujemy, że chłopcy częściej spotykają się z przemocą poza murami szkolnymi i biorą czynny udział w akcie przemocy.

Uzyskane dane dotyczące relacji z rodzicami pokazały, że uczniowie postrzegają je najczęściej jako bardzo dobre, co więcej, badani mają także najczęściej pełne zaufanie do swoich najbliższych. Większość respondentów czuje się też dobrze w swoim domu (98,03%).

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Palenie papierosów

Jedną z najbardziej popularnych i powszechnie dostępnych substancji uzależniających jest nikotyna. Palenie tytoniu – jako jedna z legalnych, dopuszczonych do sprzedaży substancji psychoaktywnych - nie jest przedmiotem aż tak szerokiej dyskusji społecznych jak nadużywanie alkoholu czy stosowanie narkotyków. Niewątpliwie przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż palenie papierosów nie ma tak daleko idących konsekwencji społecznych, choć bardzo poważne zdrowotne.

Badania CBOS 2015 pokazują, że w Polsce do regularnego palenia przyznaje się nieco ponad 30% badanych, 32,8% stanowią osoby które kiedyś paliły, ale obecnie tego nie robią, a 37% to ci, którzy deklarują, iż nigdy nie palili¹⁴.

W przypadku młodych osób badania CBOS 2014 dotyczące młodzieży pokazują, że połowa z uczniów nie miała jeszcze styczności z papierosami. W przypadku młodzieży palącej to od 2008 roku można zaobserwować stabilizację tego wskaźnika. 21% badanych zadeklarowało, że pali papierosy regularnie. Odsetek palących okazjonalnie, tj. w wyjątkowych sytuacjach od 2010 roku stale wzrasta¹⁵.

W naszych badaniach zapytaliśmy uczniów, czy zdarzyło im się zapalić papierosa. 47 osoby (23,15%) spośród 203 odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Co więcej, 33 osoby (16,26%) zadeklarowały, że zapaliły e-papierosa. Osoby te najczęściej (60,61%) uważały, że e-papieros jest mniej szkodliwy niż tradycyjny. Pozostałe 123 osób (60,59%) stanowili uczniowie niepalący.

Ankietowanym mającym już za sobą próbę zapalenia papierosa zadaliśmy pytanie o to, ile razy zdarzyło im się go zapalić. Jak wynika z uzyskanych danych, próbę pojedynczego zapalenia papierosa (1-2 razy) ma za sobą 44,68 % uczniów. Kolejno 14,89% przyznaje, że paliło 3-5 razy. 2,13% deklaruje, że było to od 10 do 19 razy, a 4,26% od 20 do 39 razy. Pozostałe 34,04% paliło 40 razy lub więcej.

¹⁴ CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, 2015r.

¹⁵ CBOS, *Młodzież 2013*, 2014r.

Biorąc pod uwagę płeć respondenta, okazuje się, że zarówno dziewczęta (50%) jak i chłopcy (40%) najczęściej palili 1-2 razy. Ponadto, pytając badanych o to, jak często sięgali po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni dowiedzieliśmy się, że najczęściej uczniowie nie sięgnęli po nie ani razu – 55,32%. W przypadku osób, które ich spróbowały, było to najczęściej 6-10 papierosów dziennie oraz więcej niż 20 papierosów dziennie.

Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	Uczniowie - III etap edukacji n=203
nigdy nie paliłam/-em papierosów	60,59% - 123 osoby d – 66,39% ch – 52,38%
tak, ale elektronicznego (e-papierosa)	16,26% - 33 osoby d – 15,13% ch – 17,86%
tak, tradycyjne papierosy	23,15% - 47 osób d – 18,49% ch – 29,76%

Tabela 11. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	Uczniowie - III etap edukacji n=47
1-2 razy	44,68% - 21 osób
3-5 razy	14,89% - 7 osób
6-9 razy	0,00% - 0 osób
10-19 razy	2,13% - 1 osoba
20-39 razy	4,26% - 2 osoby
40 razy lub więcej	34,04% - 16 osób

Tabela 12. Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?	Uczniowie - III etap edukacji n= 47
ani razu	55,32% - 26 osób
mniej niż jeden papieros na tydzień	10,64% - 5 osób
mniej niż jeden papieros dziennie	8,51% - 4 osoby
6 -10 papierosów dziennie	12,77% - 6 osoba
11-20 papierosów dziennie	0,00% - 0 osób

więcej niż 20 papierosów dziennie	12,77% - 6 osób
-----------------------------------	-----------------

Tabela 13. Jak często sięgałaś/eś po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?

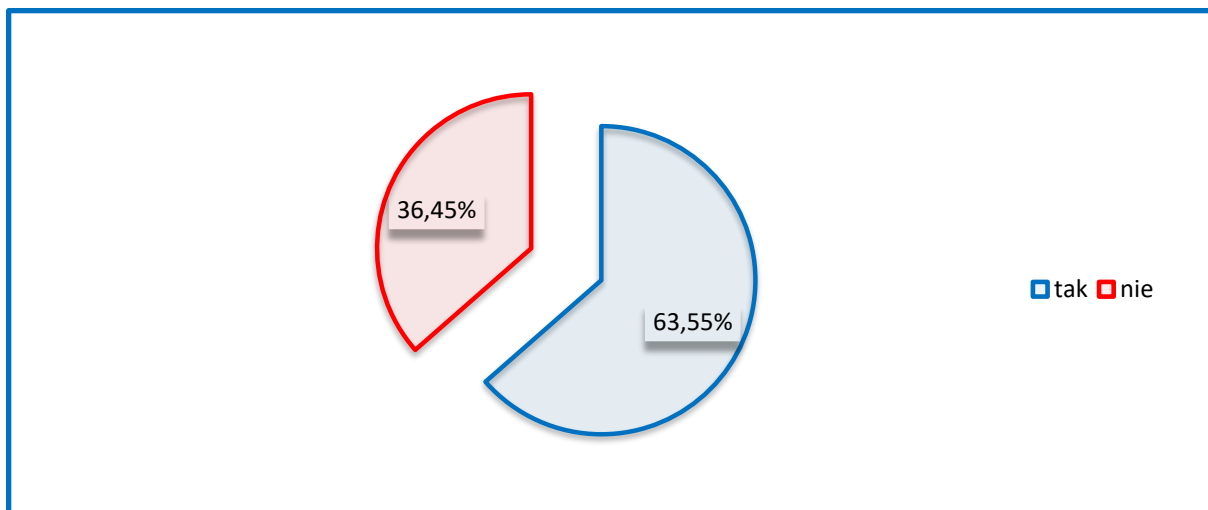
Kolejno palący uczniowie zapytani, gdzie palili po raz pierwszy papierosy, odpowiedzieli, iż 46,81% zapaliło na wakacjach, a 38,30% ankietowanych podaje inne miejsce, jak na przykład park, dom. 4,26% przyznaje, że pierwszy raz paliło w szkole, 6,38% wskazało odpowiedź, że taka sytuacja miała miejsce podczas wagarów, a 4,26% na dyskotecie.

Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy	Uczniowie - III etap edukacji n= 47
w szkole	4,26% - 2 osoby
na wagarach	6,38% - 3 osoby
na dyskotecie	4,26% - 2 osoby
na wakacjach	46,81% - 22 osoby
w innym miejscu	38,30% - 18 osób

Tabela 14. Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy?

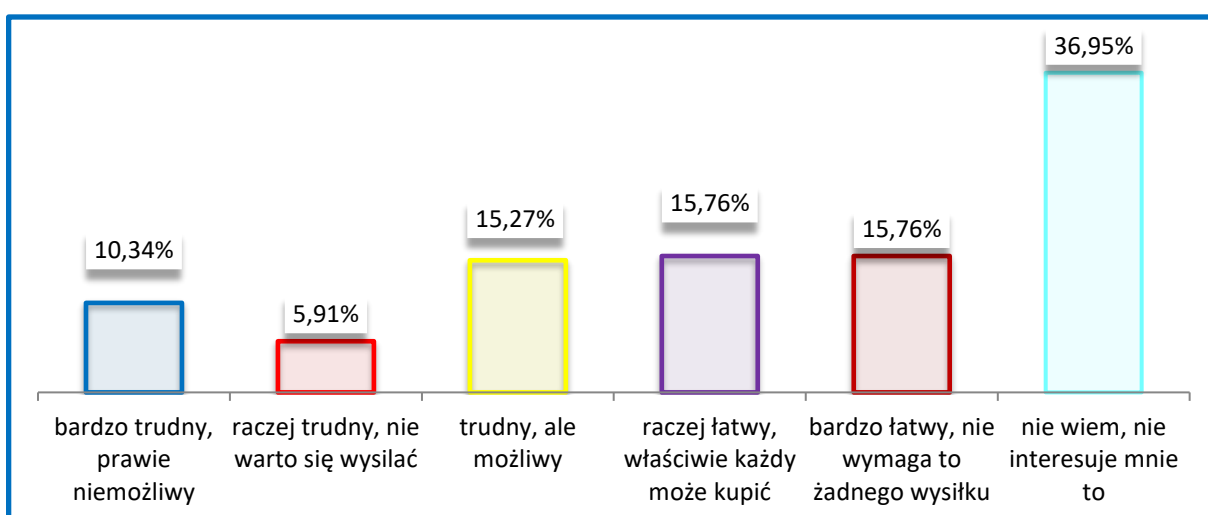
Z deklaracji uczniów, którzy mają już za sobą inicjację nikotynową wynika, że 31,91% pierwszego papierosa zapaliło po namowie innej osoby. Było to 31,82% dziewcząt oraz 32% chłopców. Pozostali uczniowie – 68,09% decyzję o zapaleniu pierwszego papierosa podjęli samodzielnie, bez namowy osób trzecich.

Poprosiliśmy też ankietowanych, aby odpowiedzieli na pytanie czy znają osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy. 63,55% badanych wskazało, że w swoim środowisku znają osoby nieletnie, które sięgają po papierosy. Było to 61,34% dziewcząt oraz 66,67% chłopców. Pozostałe 36,45% respondentów udzieliło odpowiedzi, że wśród swoich rówieśników nie znają nieletnich osób, które sięgają po papierosy.

Wykres 54. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?

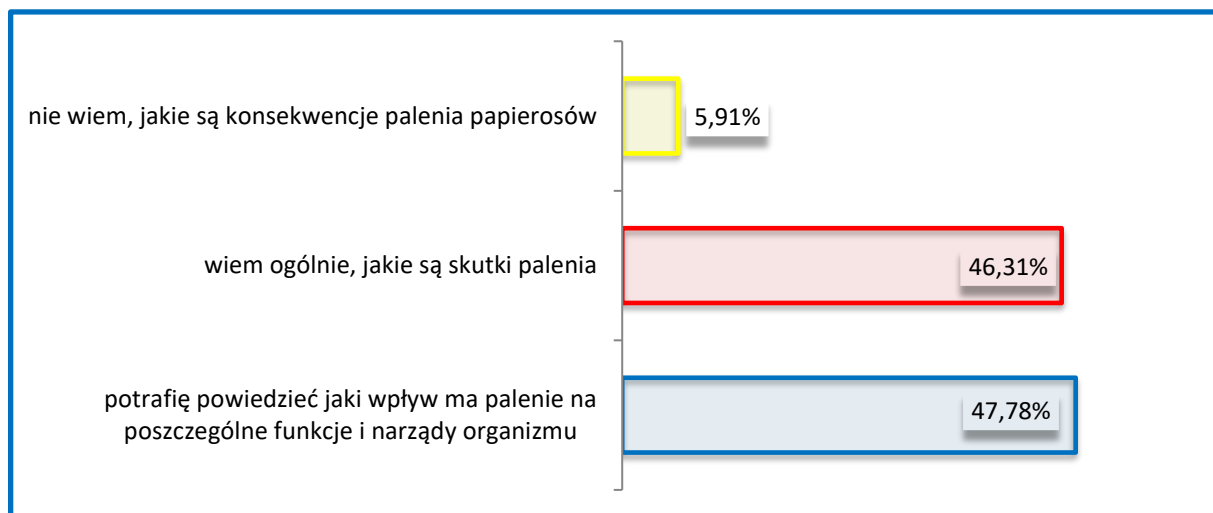
Uczniowie zostali także zapytani, czy dostęp do papierosów w ich środowisku jest trudny. Rozkład procentowy wyników był następujący: 15,76% twierdzi, że zakup papierosów jest bardzo łatwym zadaniem i nie wymaga żadnego wysiłku. 15,76% uważa zakup papierosów za raczej łatwe zadanie i właściwie każdy może je kupić. Dla 15,27% uczniów kupno papierosów to zadanie trudne, ale możliwe. 5,91% uważa, że jest to raczej trudne zadanie i nie jest warte wysiłku, a 10,34% uczniów jest zdania, że zakup tytoniu przez osobę niepełnoletnią jest bardzo trudny, prawie niemożliwy. Pozostałe 36,95% nie wie i nie interesuje się tym tematem.

Wykres 55. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?

Uczniowie stosunkowo wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia. 46,31% uczniów zna ogólne skutki palenia, a 47,78% potrafi

powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 5,91% nie zna konsekwencji zdrowotnych palenia papierosów.

Wykres 56. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Powyższe zestawienie wyników otrzymanych w podrozdziale dotyczącym palenia papierosów przez uczniów III etapu edukacji z terenu gminy Bodzanów dostarcza informacji, iż nieco ponad 23% badanych zapaliło tradycyjnego papierosa, a ponad 16% elektronicznego. Uczniowie palący e-papierosy w większości (61%) deklarowali, że ich zdaniem jest to mniej szkodliwe dla zdrowia.

Ponadto, pytając uczniów o częstotliwość palenia dowiedzieliśmy się, że badani najczęściej zapalili 1-2 razy. Biorąc pod uwagę płeć respondenta, okazuje się, że zarówno dziewczęta (50%) jak i chłopcy (40%) najczęściej palili 1-2 razy. Oprócz tego czas wakacyjny został najczęściej podany jako moment, kiedy prób zapalenia pierwszego papierosa było więcej.

Co więcej, nieco ponad 63% uczniów przyznało, że zna niepełnoletnie osoby palące papierosy. Niestety, często posiadanie takich znajomości może przekładać się na wcześniejszą inicjację nikotynową, a jak pokazują badania wielu uczniów ma problem z asertywnością. Wskazuje na to wynik prawie 32%% badanych deklarujących, iż pierwszego papierosa zapaliło po namowie innej osoby. Dobrze zatem, że uczniowie w większości znają ogólne (46,31%) bądź szczegółowe (47,78%) konsekwencje palenia papierosów.

Picie alkoholu

Poziom nadużywania alkoholu wśród dzieci i młodzieży w Polsce daje powód do niepokoju. Badania CBOS na 2013 roku pokazują, że napoje alkoholowe to najbardziej rozpowszechniona substancja psychoaktywna wśród młodzieży. Najczęściej młodzi ludzie sięgają po piwo. Badania pokazują również, że odsetek uczniów sięgających po wódkę od 2010 roku diametralnie wzrósł (o 7 punktów procentowych)¹⁶. Co więcej badania ESPAD 2015 przedstawiają, iż próbę picia ma za sobą blisko 84% gimnazjalistów klas trzecich¹⁷. Poniżej prezentujemy dane statystyczne dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez młodzież gminy Bodzanów.

Gdy zapytaliśmy uczniów, czy i kiedy zdarzyło im się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy, 54,68% odpowiedziało, że taka sytuacja nie miała jeszcze miejsca. Spośród 203 ankietowanych, 12,32% wskazało wiek 11 lat jako początek inicjacji alkoholowej. Wiek 12 lat wskazało 8,37% respondentów. Kolejno 13 lat to początek pierwszych inicjacji alkoholowych dla 8,87%. 6,90% podaje wiek 14 lat, 6,40% wskazuje wiek 15 lat, a 2,46% ankietowanych deklaruje, że moment inicjacji przypada na wiek 16 lat.

Biorąc pod uwagę płeć respondenta, dziewczęta podają wiek 11 lat jako najczęstszy moment rozpoczęcia takiej inicjacji. W przypadku chłopców był to ten sam wiek.

Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy	Uczniowie - III etap edukacji n =203
nigdy	54,68% - 111 osób
11 lat	12,32% - 25 osób
12 lat	8,37% - 17 osób
13 lat	8,87% - 18 osób
14 lat	6,90% - 14 osób
15 lat	6,40% - 13 osób
16 lat	2,46% - 5 osób

Tabela 15. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy?

¹⁶ CBOS, *Młodzież 2013*, 2014r.

¹⁷ Wieczorek Ł., Sierostawski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w 2015r.*, Warszawa 2015r.

Zadając pytanie uczniom III etapu edukacji mającym już za sobą inicjację alkoholową, o okoliczności pierwszej próby jego spożywania, 48,91% z nich odpowiedziało, że miała ona miejsce na wakacjach. 41,30% badanych uczniów podało inne miejsce na przykład podczas imprezy czy uroczystości rodzinnej. 8,70% badanych zadeklarowało, że sięgnęło po alkohol na dyskotecze, a 1,09% wskazało, że pierwszy raz piło podczas wagarów.

W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?	Uczniowie - III etap edukacji n = 92
na wagarach	1,09% - 1 osoba
na dyskotecze/ w pubie	8,70% - 8 osób
na wakacjach	48,91% - 45 osób
w innych okolicznościach	41,30% - 38 osób

Tabela 16. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?

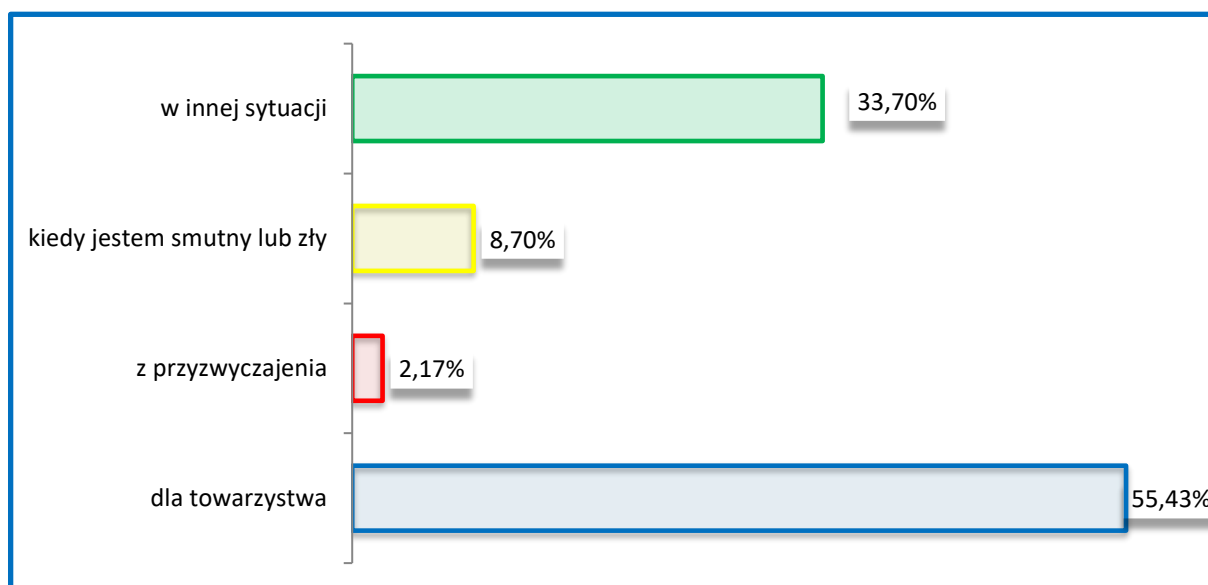
Spośród tych, którzy pili już alkohol, 73,91% wskazuje, iż do „pierwszego razu” nikt ich nie namawiał, a alkohol pili z własnej inicjatywy. Pozostałe 26,09% pierwszy raz alkoholu spróbowało za namową osób trzecich.

Jak wskazują wyniki badań, młodzi ludzie piją alkohol raczej okazjonalnie. Uczniowie mający za sobą inicjację alkoholową przyznają, że były to pojedyncze przypadki. 51,09% przyznaje, że piło tylko raz. Kilka razy w roku deklaruje spożycie alkoholu 34,78% pijących uczniów, natomiast kilka razy w miesiącu – 6,52% ankietowanych. Do spożywania alkoholu kilka razy w tygodniu przyznaje się 3,26%. Pozostałe 4,35% twierdzi, iż spożywa napoje alkoholowe codziennie lub prawie codziennie.

Jak często sięgasz po alkohol	Uczniowie - III etap edukacji n=92
codziennie lub prawie codziennie	4,35% - 4 osoby
kilka razy w tygodniu	3,26% - 3 osoby
kilka razy w miesiącu	6,52% - 6 osób
kilka razy w roku	34,78% - 32 osoby
piłam/em tylko raz	51,09% - 47 osób

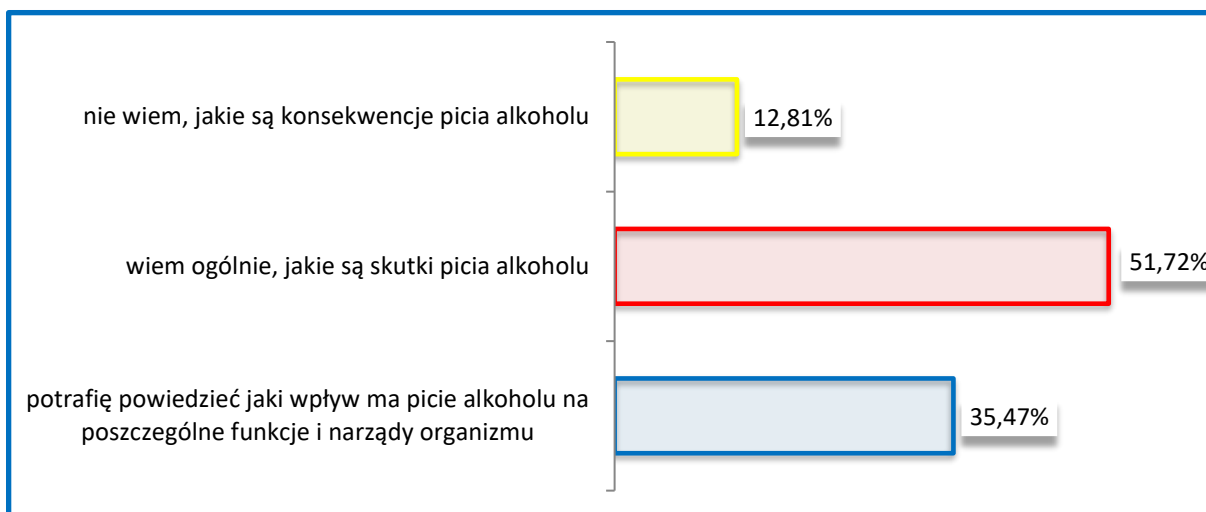
Tabela 17. Jak często sięgasz po alkohol?

Uczniowie, którzy mają za sobą inicjację alkoholową odpowiedzieli także na pytanie, dlaczego po niego sięgnęli. 55,43% badanych deklaruje, iż tym powodem najczęściej jest towarzystwo, 33,70% przyznaje, że spożywa alkohol z powodu jakiejś okazji. Kolejne 8,70% uważa, że odpowiada za to zły nastrój, a 2,17% uważa, iż jest to przyzwyczajenie.

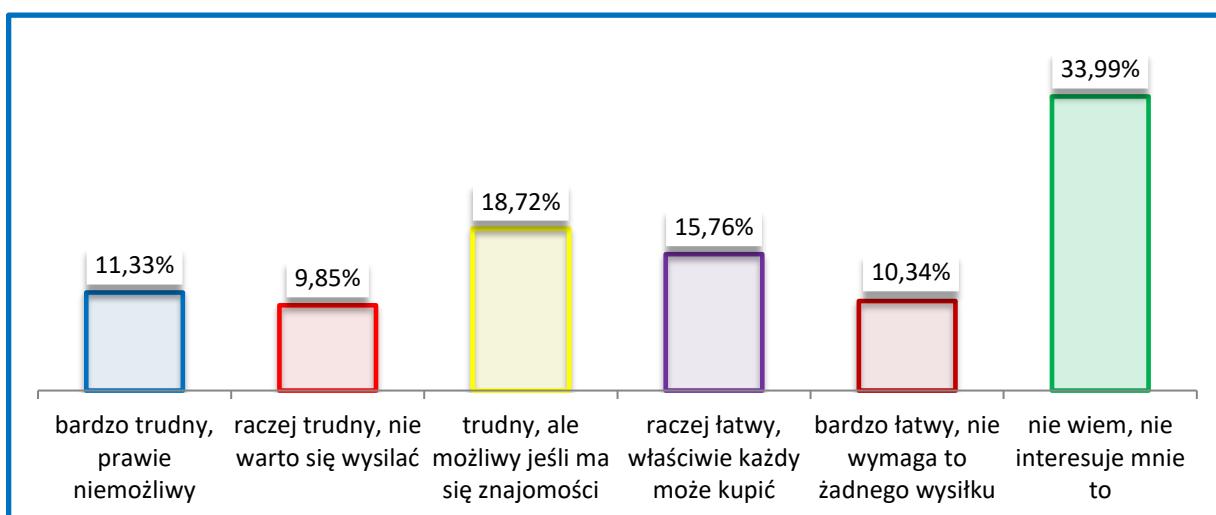
wykres 57. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?

Młodzież także i tu wysoko ocenia swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu. 51,72% uczniów posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia, a 35,47% deklaruje, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 12,81% uczniów przyznaje, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

Wykres 58. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

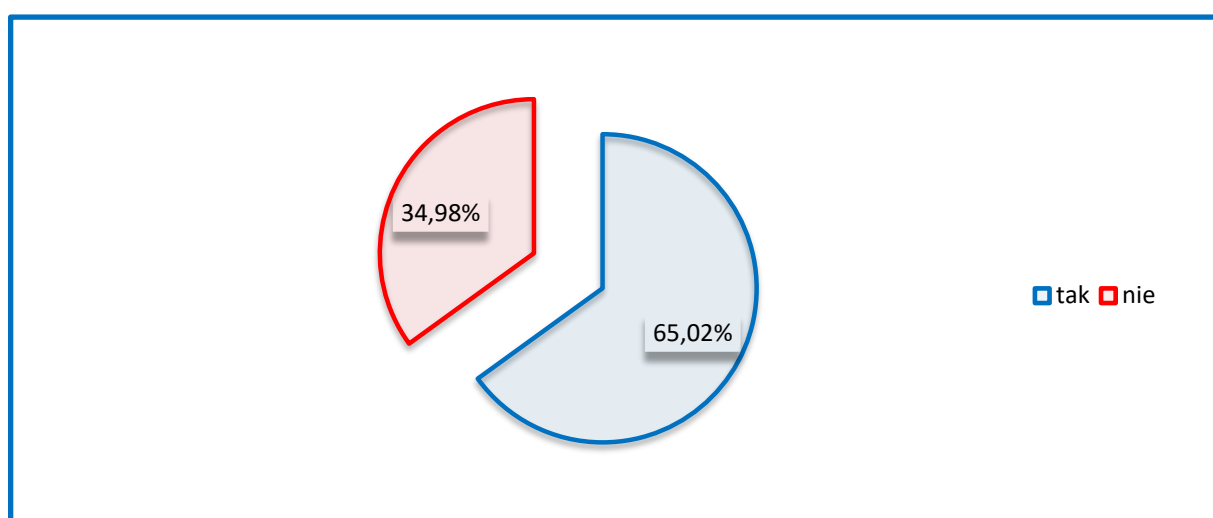
Spora część młodych ludzi jest zdania, że alkohol nie jest towarem tak bardzo trudno dostępnym. Jedynie dla 11,33% uczniów kupno alkoholu jest bardzo trudne, prawie niemożliwe. 9,85% twierdzi, że zakup alkoholu jest raczej trudny, stąd nie warto nawet podejmować wysiłku. 18,72% uważa, iż jest to trudne zadanie, ale mając odpowiednie znajomości jest jak najbardziej możliwe. 15,76% uważa, że zakup alkoholu jest raczej łatwy i właściwie każdy może go kupić, a 10,34% badanych twierdzi wręcz, że zakup alkoholu jest bardzo łatwy i nie wymaga żadnego wysiłku. Pozostałe 33,99% odpowiada, że nie ma wiedzy i nie interesuje się tym tematem.

Wykres 59. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?

Co więcej, 61,58% badanych jest zdania, że alkohol nie pomaga w sytuacji kryzysowej. Kolejne 20,20% nie ma zdania w tym temacie, 13,30% uzależnia to od sytuacji. Pozostałe 4,93% zadeklarowało, iż alkohol to pomocnik w sytuacjach kryzysowych.

Poprosiliśmy też ankietowanych, aby odpowiedzieli na pytanie czy znają osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol. 65,02% badanych wskazało, że w swoim środowisku znają osoby nieletnie, które sięgają po napoje procentowe. Było to 68,91% dziewcząt oraz 59,52% chłopców. Pozostałe 34,98% respondentów udzieliło odpowiedzi, że wśród swoich rówieśników nie znają nieletnich osób, które sięgają po alkohol.

Wykres 60. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

Powyższa analiza danych pokazuje, iż 45,32% uczniów przyznało się do picia napojów procentowych, a wiek 11 lat został wskazany jako najczęstszy moment inicjacji alkoholowej, której sprzyja głównie czas wakacyjny.

Ponadto z powyższych danych, dowiadujemy się także, że częstotliwość spożywania alkoholu przez uczniów jest raczej okazjonalna (kilka razy w roku). Ponad połowa uczniów, którzy mają już za sobą inicjację alkoholową deklaruje, że piła tylko raz. Towarzystwo to powód wskazany przez 55,43% badanych, dla którego uczniowie najczęściej sięgają po napoje wysokowe. Zatem wynik, iż blisko 62,02% badanych zna niepełnoletnie osoby spożywające alkohol jest niepokojący, dobrze więc, że uczniowie najczęściej nie interesują się kupnem tej substancji psychoaktywnej.

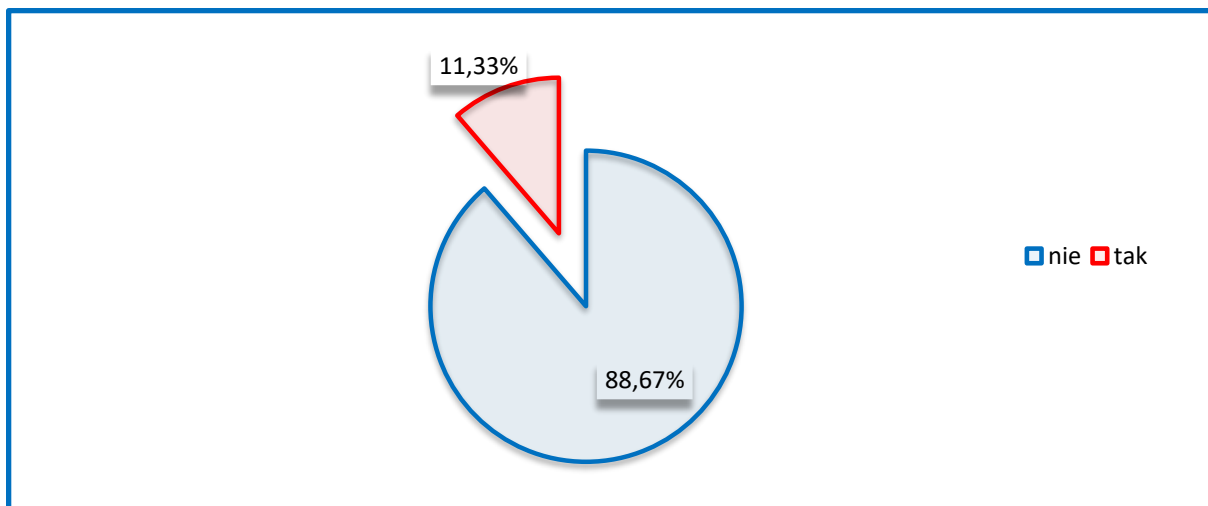
Ponadto, w przypadku wyników odnoszących się do wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu większość badanych, bo 87,19% przyznało, że posiada tę wiedzę.

Zażywanie narkotyków

Narkomania, z którą boryka się współczesne społeczeństwo polskie ma obecnie nowe oblicze. Dotyczy przede wszystkim ludzi młodych, przy czym trudno jest ustalić jakąkolwiek statystyczną prawidłowość odnośnie środowisk, które są „narkomanotwórcze”. Młodzi ludzie biorący narkotyki pochodzą zarówno z rodzin biednych, jak i bogatych, pełnych i rozbitych, z małych miasteczek i dużych miast. Nie bez wpływu na to zjawisko pozostaje sytuacja ogólnospołeczna w Polsce. Chaos w dziedzinie aksjologicznej, brak autorytetów i ideałów a do tego bezrobocie, brak perspektyw, trudna sytuacja materialna wielu grup społecznych – są to zawsze czynniki sprzyjające narastaniu negatywnych zjawisk społecznych.

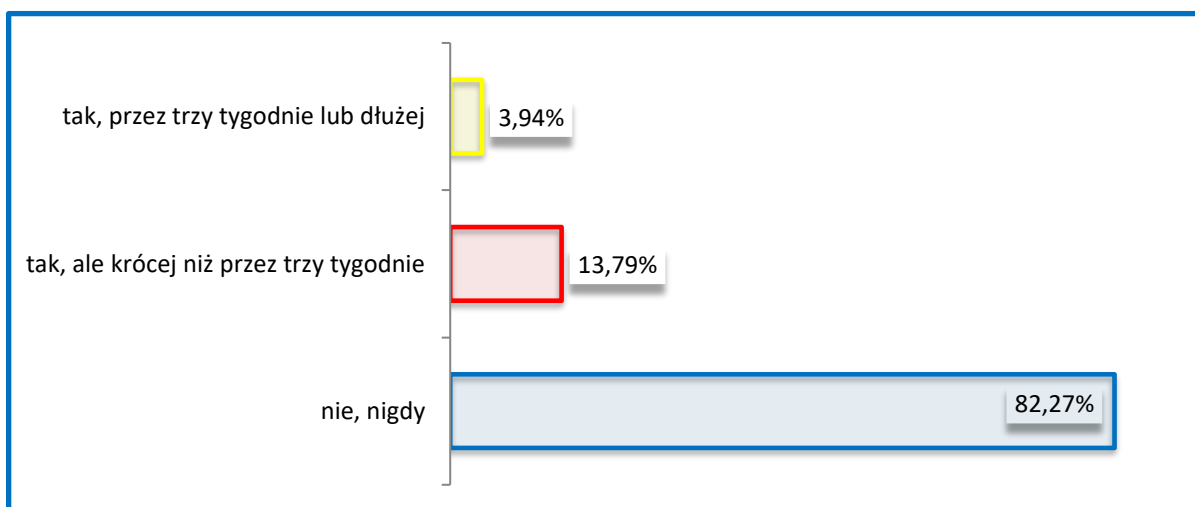
Zwiększyła się podaż i różnorodność narkotyków na nielegalnym rynku, a tym samym ich dostępność. Zmieniły się zarówno wzory używania, jak i rodzaj najczęściej używanych substancji. Niepokojący jest fakt, że zmieniła się również ocena stosowania niektórych narkotyków, dopuszczająca używanie niektórych substancji w efekcie podążania za modą, gdzie narkotyki stają się elementem towarzyszącym zabawom młodzieży, czy wspomagają młodych ludzi w nauce. Młodzieńcze eksperymentowanie z narkotykami sprowadza się najczęściej do doświadczeń z marihuaną, która jest najczęściej używanym przez młodzież narkotykiem.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów wynika, że zdecydowana większość respondentów nie miała jeszcze kontaktu z narkotykami. 88,67% badanych zaznaczyło, że nie odbyło inicjacji narkotykowej, a pozostałe 11,33% przyznało się do pierwszych eksperymentów z narkotykami. Było to 6,72% dziewcząt i 17,86% chłopców.

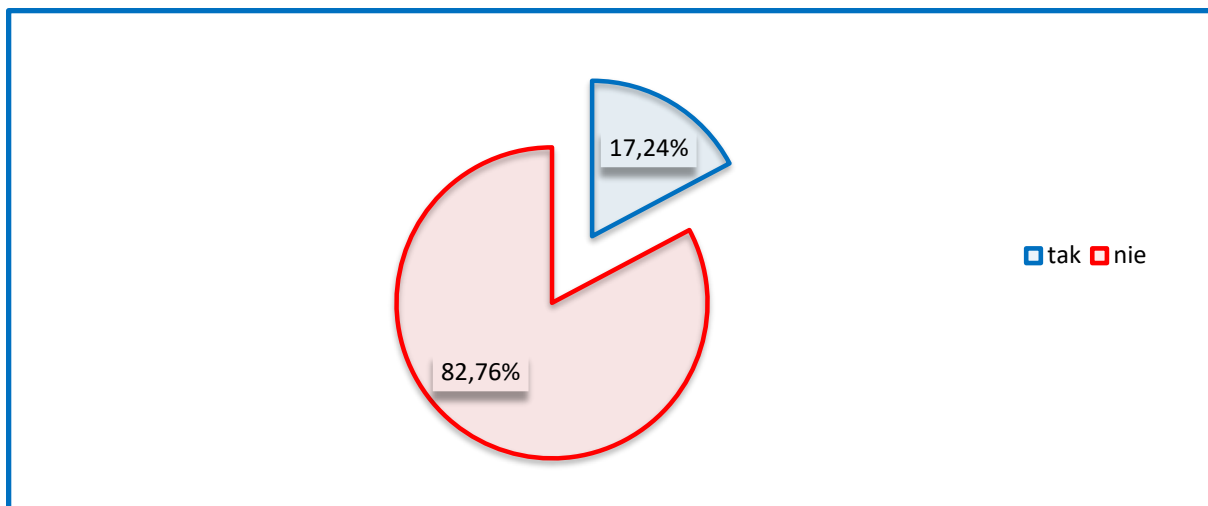
Wykres 61. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków?

Z kolei, gdy zapytaliśmy badanych, czy zdarzyło im się przyjmować substancje takie, jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza, uczniowie najczęściej odpowiadali, że taka sytuacja nie miała miejsca – 82,27%. Niemniej jednak, pojawiły się też odpowiedzi, że tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie. Było to 13,79% uczniów. Pozostałe 3,94% przyznało, iż zażywało takie substancje przez dłuższy czas.

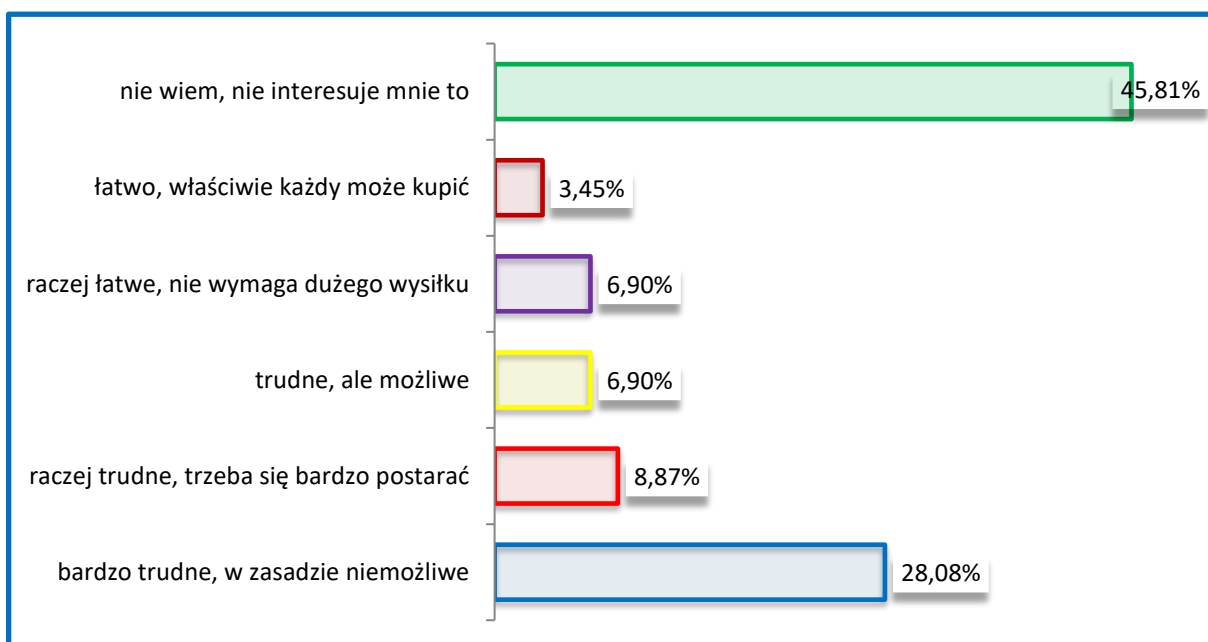
Wykres 62. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza?

Ponadto z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów na temat problemu narkomanii wynika, że 17,24% badanych zna osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki. Było to 16,81% dziewcząt oraz 17,86% chłopców posiadających takie znajomości. Pozostałe 82,76% odpowiedziało, że nie zna takich osób.

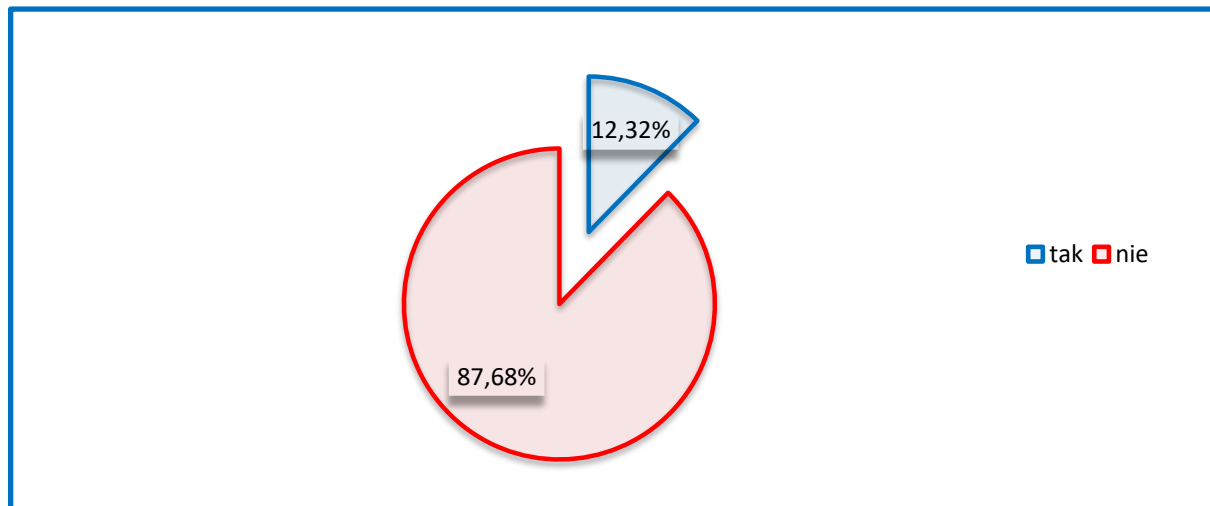
Wykres 63. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło pytania o stopień trudności zakupu narkotyków. Dowiedzieliśmy się, iż dla 28,08% uczniów kupno ich jest bardzo trudne, w zasadzie niemożliwe. Kolejne 8,87% badanych twierdziło, że zakup narkotyków jest raczej trudny i trzeba się bardzo postarać. 6,90% uważało, iż jest to trudne zadanie, ale możliwe. 6,90% postrzegało, zakup narkotyków jako raczej łatwy, niewymagający dużego wysiłku, a 3,45% odpowiedziało, że jest to łatwe i właściwie każdy może kupić narkotyki. Pozostałe 45,81% odpowiedziało, że nie ma wiedzy i nie interesuje się tym tematem.

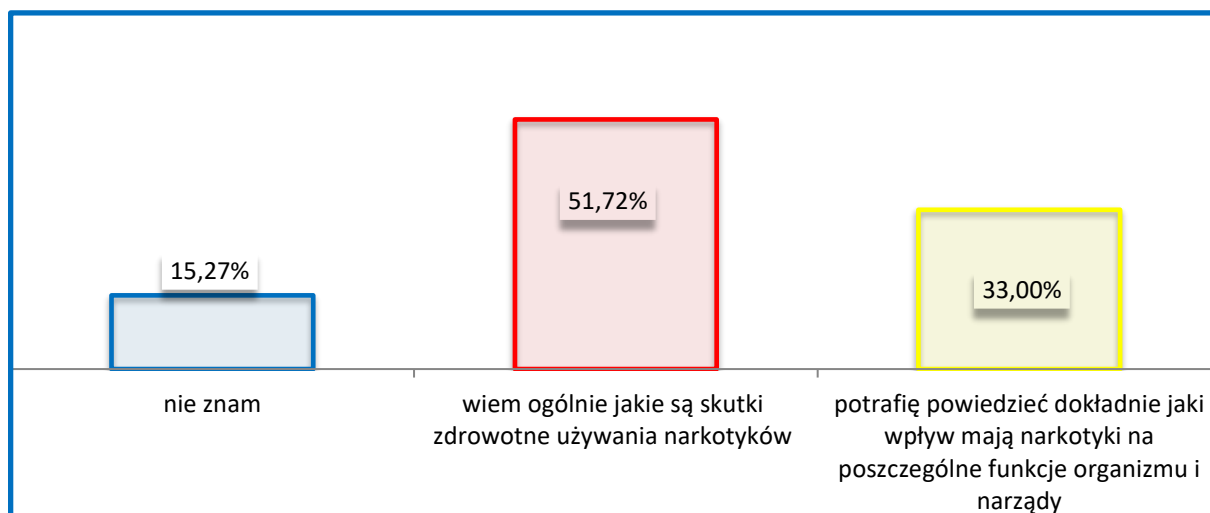
Wykres 64. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?

Gdy zapytaliśmy badanych, czy wiedzą, gdzie i u kogo kupić narkotyki 12,32% ankietowanych (w tym 11,76% dziewcząt oraz 13,10% chłopców) odpowiedziało twierdząco. Pozostałe 87,68% respondentów nie posiadało takiej wiedzy.

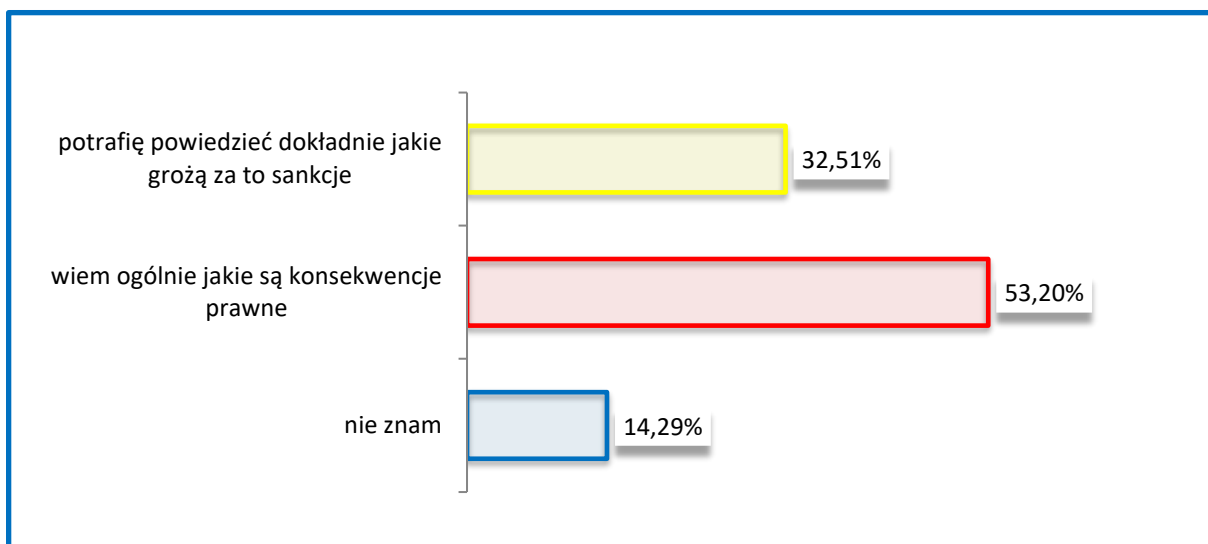

Wykres 65. Czy wiesz, gdzie i u kogo kupić narkotyki?

Ponadto 51,72% badanych uczniów wie ogólnie, jakie są skutki zdrowotne zażywania narkotyków. 33,00% jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu, a 15,27% tych konsekwencji nie zna. Co więcej 14,29% uczniów nie zna także prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. Kary te zna 53,20% badanych uczniów, a 32,51% potrafi powiedzieć dokładnie, jakie grożą za to sankcje.

Wykres 66. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Wykres 67. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Co więcej, 73,89% ankietowanych jest zdania, że narkotyki nie pomagają w sytuacji kryzysowej. Kolejne 18,72% nie ma zdania na ten temat, a 4,43% uzależnia to od sytuacji. Natomiast 2,96% deklaruje, iż narkotyki są pomocne w takich przypadkach.

Wyniki otrzymane w podrozdziale dotyczącym problemu narkomanii pokazały, iż większość uczniów III etapu edukacji z terenu gminy Bodzanów nie miała styczności z substancjami psychoaktywnymi jak narkotyki. W gronie ankietowanych nieco ponad 11% przyznało się do ich próbowania. Ponadto, większość uczniów (82,27%) nie przyjmowała także substancji takich jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza.

Z powyższych danych odczytujemy, iż pomimo niedużej częstotliwości zażywania tych substancji przez uczniów niektórzy z ankietowanych (17%) przyznają, że znają w swoim środowisku osoby, które je zażywają, a 12% wie gdzie i u kogo może je kupić. Zatem dobrze, iż uczniowie najczęściej nie interesują się ich kupnem.

Co więcej, prawie 85% badanych przyznało, że ma świadomość konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a prawie 86% badanych zna skutki prawne ich posiadania.

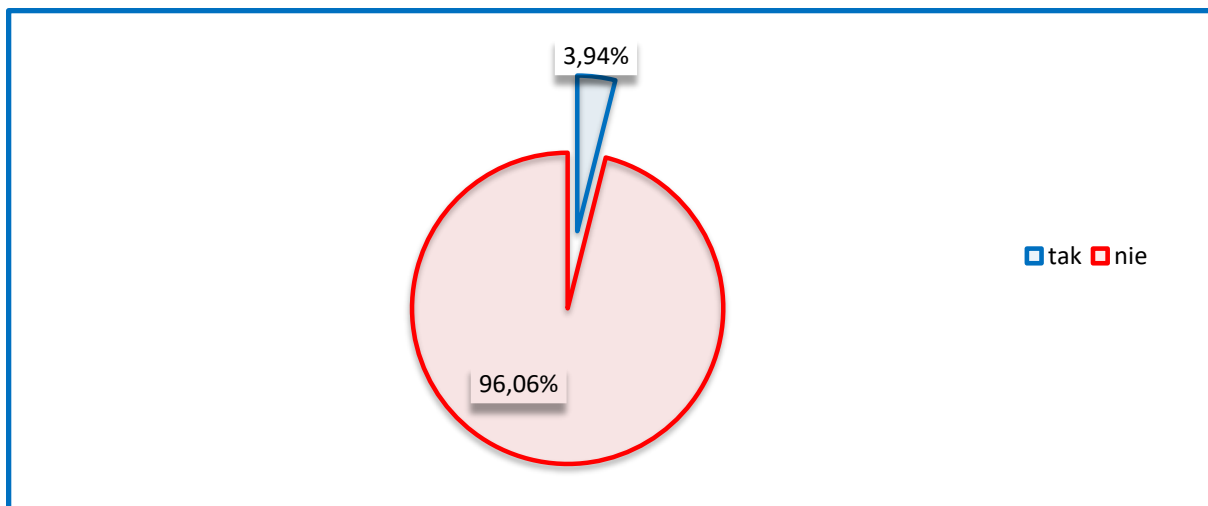
Zażywanie dopalaczy

Problem „dopalaczy” pojawił się w Europie w połowie poprzedniej dekady. W Polsce zaczął narastać w ostatnich latach. Problem dopalaczy rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. „Dopalacze” oferowane są w większości krajów europejskich, a także w Internecie. Wszędzie problem ten jest przedmiotem troski władz i zaniepokojenia społecznego. Nasza wiedza na temat dopalaczy jest wrywkowa, zarówno w wymiarze farmakologicznym, jak i społeczno - kulturowym. Brak nawet precyzyjnej naukowej definicji „dopalaczy”. „Dopalacze” określić można jako preparaty zawierające w swym składzie substancje psychoaktywne nie objęte kontrolą prawną. Niektóre z nich są pochodzenia roślinnego, inne - syntetycznego. Doposalacze w zasadzie cieszą się statusem legalności - jednak obrót nimi odbywa się na zasadach pewnego wybiegu, stanowi ominięcie prawa. W Polsce doposalacze jeszcze do października 2010 sprzedawane były jako produkty kolekcjonerskie, w innych krajach sprzedawane bywają jako kadejka, sole do kąpieli, odświeżacze powietrza, itp.¹⁸.

Poniżej prezentujemy wyniki na temat wiedzy oraz stopnia trudności zakupu doposalaczy w uznaniu uczniów w gminie Bodzanów.

Badając dość nowe zjawisko używania doposalaczy uczniowie z gminy zostali poproszeni o odpowiedź, czy kiedykolwiek używali doposalaczy. 96,06% ankietowanych zgodnie odpowiedziało, że nie zażywa takich substancji psychoaktywnych. Osiem osób (3,94%) przyznało, że miało styczność z doposalaczami.

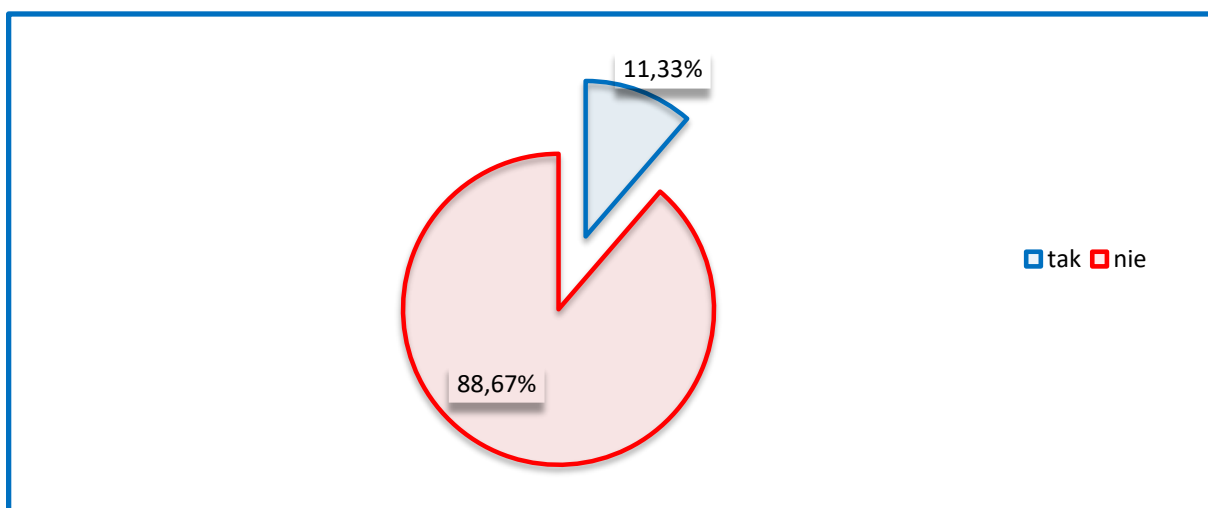
¹⁸ Wieczorek Ł., Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w 2015r.*, Warszawa 2015r., s. 56-57

Wykres 68. Czy używałeś/ęś kiedykolwiek dopalaczy?

Dobrym sygnałem jest wynik, pokazujący, że 67% uczniów postrzega dopalacze jako realne zagrożenie. Dla 10,34% badanych jest to objaw chwilowej mody, a dla 17,73% to przereklamowany temat. Pozostałe 4,93% ma inne zdanie.

Kolejno, gdy zapytaliśmy ankietowanych, czy znają w swoim środowisku osoby zażywające dopalacze – 11,33% odpowiedziało twierdząco na to pytanie, pozostałe 88,67% przyznało, że nie zna takich osób.

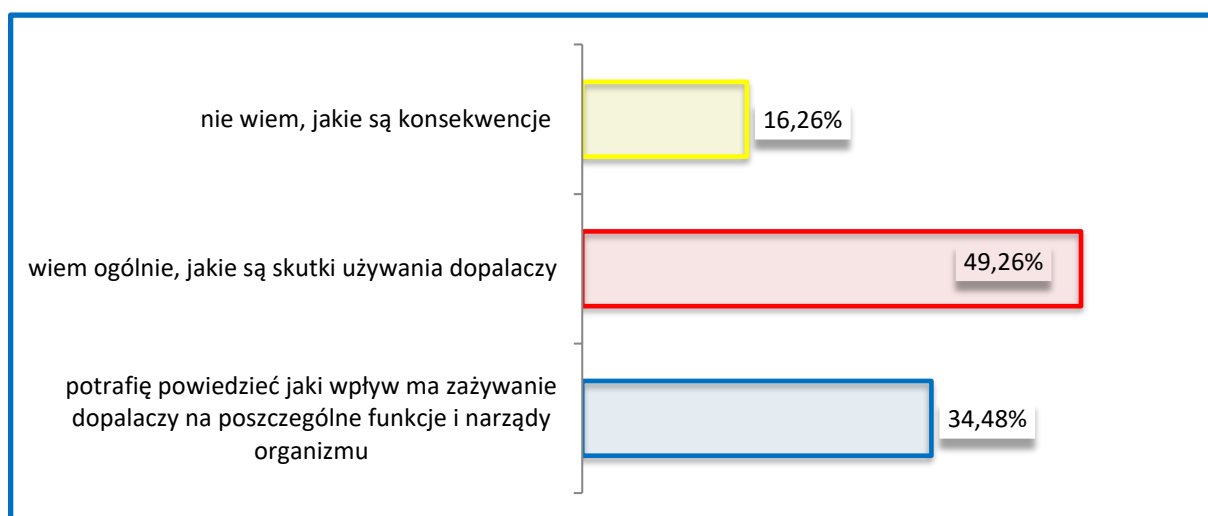

Wykres 69. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze?

Ponadto, 6,90% badanych uczniów zadeklarowało, że posiada wiedzę, gdzie i od kogo można kupić dopalacze. Pozostałe 40,89% odpowiedziało, że nie posiada wiedzy na ten temat, a 52,22% zaznaczyło, że nie wie i nie interesuje się tym.

Co więcej, większość ankietowanych – 75,37% jest zdania, że dopalacze nie pomagają w sytuacji kryzysowej. Kolejne 16,75% nie ma zdania na ten temat, a 5,91% uzależnia to od sytuacji. Pozostałe 1,97% zadeklarowało, iż dopalacze są pomocne w takich przypadkach.

Ponadto, badani wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji zażywania dopalaczy. 49,26% uczniów posiada ogólną wiedzę na temat skutków ich brania, a 34,48% deklaruje, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Pozostałe 16,26% uczniów przyznaje, że nie zna zdrowotnych konsekwencji ich zażywania.

Wykres 70. Czy znasz konsekwencje zdrowotne zażywania dopalaczy?

Dane uzyskane w powyższych badaniach dotyczących zażywania dopalaczy przez uczniów pokazują, że zdecydowana większość ankietowanych nie stosowała substancji, jakimi są dopalacze. Osiem osób przyznało się, że miało z nimi styczność.

Co więcej, z wyżej uzyskanych informacji odczytujemy, że ponad 11% badanych zna w swoim środowisku osoby zażywające te substancje, a prawie 7% wie, gdzie i od kogo można je kupić. Prócz tego większość, bo 67% postrzega dopalacze jako realne zagrożenie.

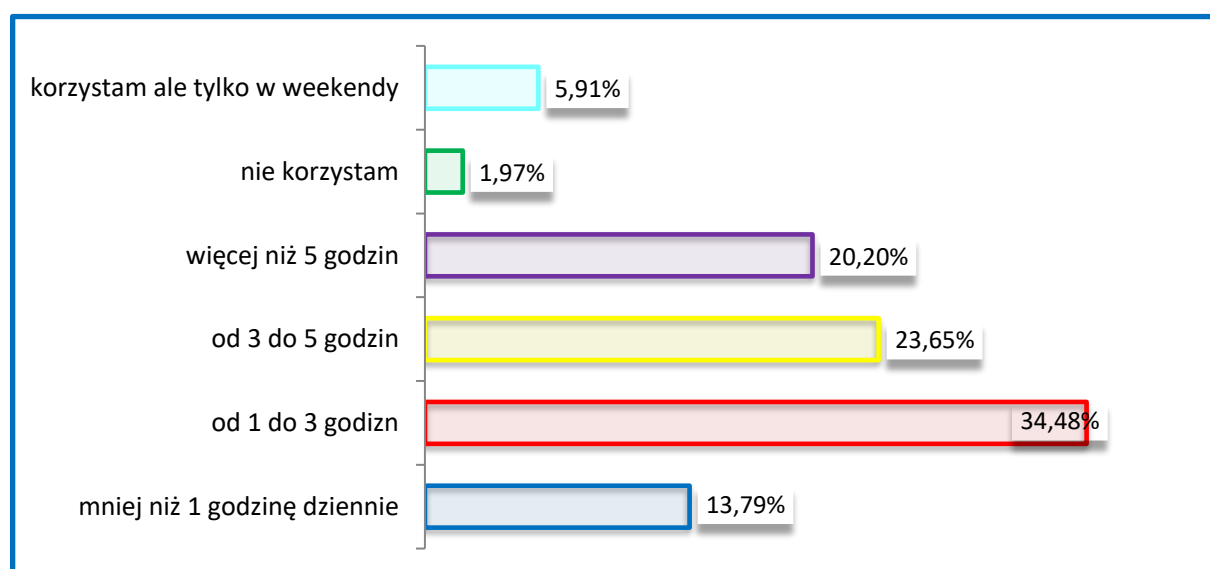
Co więcej, prawie 84% zna ogólne lub szczegółowe konsekwencje ich brania.

Młodzież a inne zagrożenia

Komputer i Internet w życiu uczniów

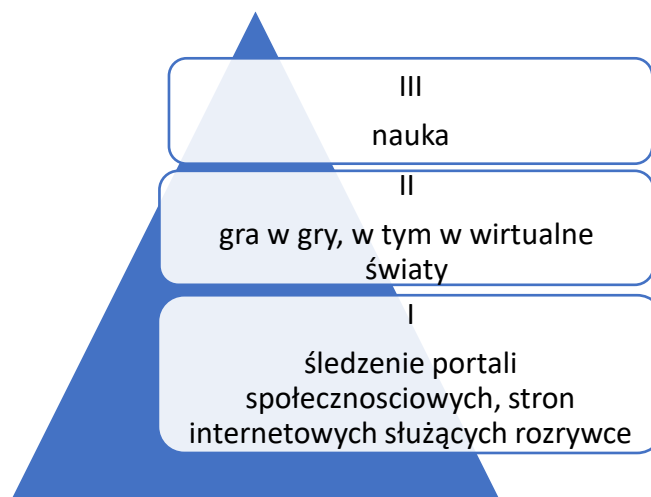
Jak wynika z badań, większość uczniów z gminy Bodzanów posiada swój komputer, tablet czy telefon – 97,54% badanych. Łatwa dostępność do różnego rodzaju sprzętów elektronicznych może pociągać za sobą niepożądane konsekwencje w postaci uzależnienia od nich. Dlatego też, w naszej ankiecie nie zabrakło pytania o to, ile czasu uczniowie poświęcają w ciągu dnia na korzystanie z komputera, tabletu czy telefonu. Uzyskaliśmy następujące odpowiedzi: 13,79% uczniów przyznaje, że korzysta z tych sprzętów przez mniej niż 1 godzinę na dobę. 34,48% deklaruje, że jest to od 1 do 3 godzin, a 23,65% wskazuje czas od 3 do 5 godzin. 20,20% deklaruje używanie powyższych sprzętów przez czas przekraczający 5 godzin na dobę. 1,97% stanowią uczniowie, którzy w ogóle nie korzystają z tego rodzaju sprzętów, a 5,91% stanowią badani korzystający z komputera, tabletu czy telefonu, ale tylko w weekend.

Uwzględniając płeć respondenta, dziewczęta (36,97%), najczęściej odpowiadają, że korzystają z tych sprzętów elektronicznych od 1 do 3 godzin dziennie, również chłopcy wskazali odpowiedź od 1 do 3 godzin (30,95%).

Wykres 71. Ile czasu poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają czas na śledzenie portali społecznościowych, stron internetowych służących rozrywce, kolejno na graniu w gry, w tym wirtualne światy oraz naukę.

Uczniowie zapytani o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie najczęściej odpowiadali, że raczej jest to okazjonalna sytuacja. Odpowiedź tę wskazało 53,20% ankietowanych. Było to 48,74% dziewcząt oraz 59,52% chłopców. Kolejne 16,26% badanych deklaruje, że bardzo często zawiera takie znajomości, a pozostałe 30,54% badanych nigdy nie zawiera takich znajomości.

Powyższe wyniki uzyskane w części badania dotyczącej używania sprzętów elektronicznych przez uczniów z terenu gminy Bodzanów pokazują, iż większość badanych posiada swój komputer, tablet czy telefon (97,54%). Najczęściej wskazywanym czasem na użytkowanie tych sprzętów elektronicznych przez badanych jest czas od 1 do 3 godzin na dobę. Uczniowie poświęcają go głównie na śledzenie portali społecznościowych czy stron internetowych służących rozrywce, graniu w gry, w tym w wirtualne światy a następnie na naukę.

Niepokoi wynik, iż 53% ankietowanych zawiera okazjonalnie znajomości w Internecie, a nieco ponad 16% zawiera je bardzo często, a jak wiadomo, nigdy nie wiemy do końca kto siedzi po drugiej stronie, tym samym działania te mogą pociągać za sobą

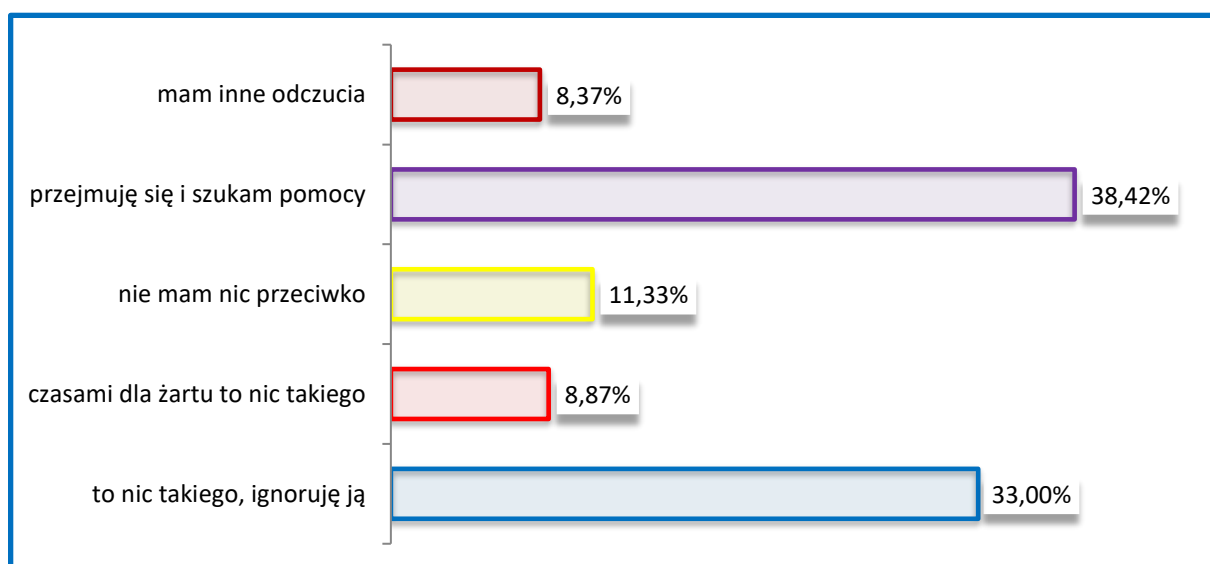
tragiczne konsekwencje. Warto zaznaczyć, że w gronie badanych chłopców deklaracji na temat zawierania takich znajomości w sieci jest więcej.

Młodzież a cyberprzemoc

W ogólnym rozumieniu pojęcie „cyberprzemoc” utożsamiane jest z aktami agresji i przemocy stosowanymi za pomocą technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Tego rodzaju zachowania łączą się przede wszystkim z przemocą rówieśniczą, typową dla dzieci i młodzieży¹⁹. Przeprowadzone badania wskazują na to, że jest to nasilający się problem również wśród uczniów III etapu edukacji na terenie gminy Bodzanów.

Jak wynika z badań, 95,07% ankietowanych przyznało, że wie czym jest cyberprzemoc. Kolejne pytanie pokazało, że 38,42% uczniów przejmują się i stara szukać pomocy wobec aktów cyberprzemocy. 33% ignoruje cyberprzemoc i uważa, że to nic takiego. Kolejne 8,87% uważa, że czasami dla żartu to nic takiego, natomiast 11,33% nie ma nic przeciwko stosowaniu cyberprzemocy. 8,37% badanych uczniów ma inne odczucia.

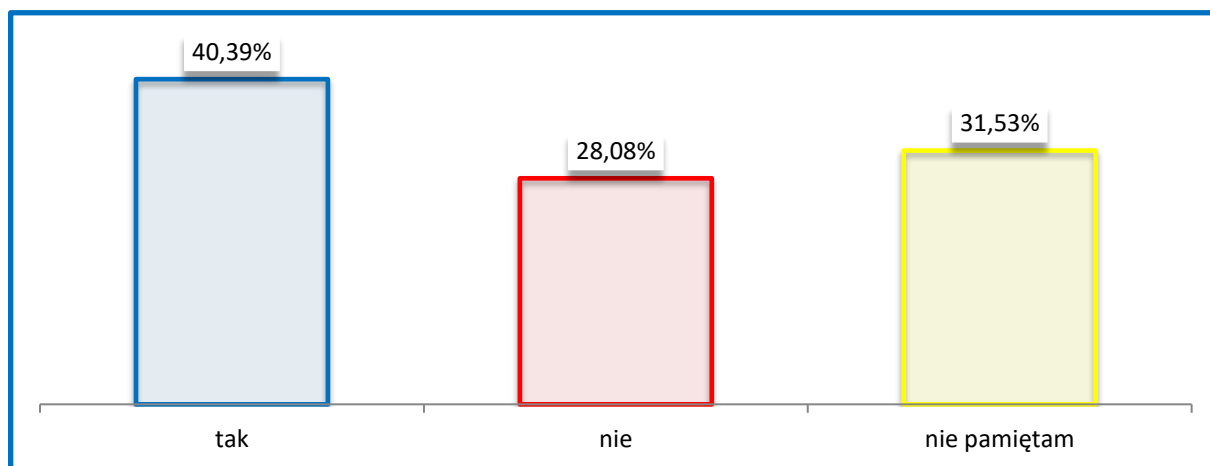
W przypadku uwzględnienia płci respondenta, dziewczęta najczęściej (51,26%) wybierały odpowiedź, iż przejmują się i szukają pomocy w przypadku występowania tego typu przemocy. Zaś chłopcy najczęściej (44,05%) przyznali, że ignorują cyberprzemoc.

Wykres 72. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

¹⁹ Zellma A., Współpraca policji z rodziną w przeciwdziałaniu cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży – możliwość czy utopia?, dostęp online: <http://www.studiawarminskie.uwm.edu.pl/assets/Artykuly/3-3Zellma2.pdf>

Jedną z najboleśniejszych form cyberprzemocy jest nagrywanie telefonem komórkowym filmów wideo bez zgody osoby filmowanej. 40,39% ankietowanych (w tym 42,02% dziewcząt i 38,10% chłopców) przyznaje, że doświadczyło sytuacji, w której ktoś wykonał im zdjęcie czy nakręcił film wbrew woli. 28,08% twierdzi, że taka sytuacja nie miała miejsca. Pozostałe 31,53% nie przypomina sobie takiego zdarzenia.

Wykres 73. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?

Zapytaliśmy także uczniów czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. 61,10% (w tym 67,23% dziewcząt oraz 50% chłopców) nie zna ani jednej takiej organizacji. Pozostałe 39,90% ankietowanych potrafi wskazać przynajmniej jedną instytucję lub organizację, która zajmuje się taką pomocą.

Dane otrzymane w części dotyczącej cyberprzemocy obrazują, iż ankietowani uczniowie w większości mają świadomość, czym jest to zjawisko. Respondenci najczęściej deklarują, że w przypadku jego występowania najczęściej się nim przejmują i szukają pomocy, jednak kiedy pod uwagę weźmiemy płeć badanych, okazuje się, że chłopcy najczęściej je ignorują.

Co więcej, z odpowiedzi badanych wynika, że nieco ponad 40% uczniów przyznaje, że doświadczyło sytuacji, kiedy ktoś wykonał im zdjęcie lub nakręcił film bez zgody. Zatem wynik, iż 61% badanych nie zna organizacji ani serwisów internetowych, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą jest bardzo niepokojący. Warto dodać, że brak takiej wiedzy jest częstszy w gronie badanych dziewcząt.

Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 20 sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Bodzanów.

Cel badania

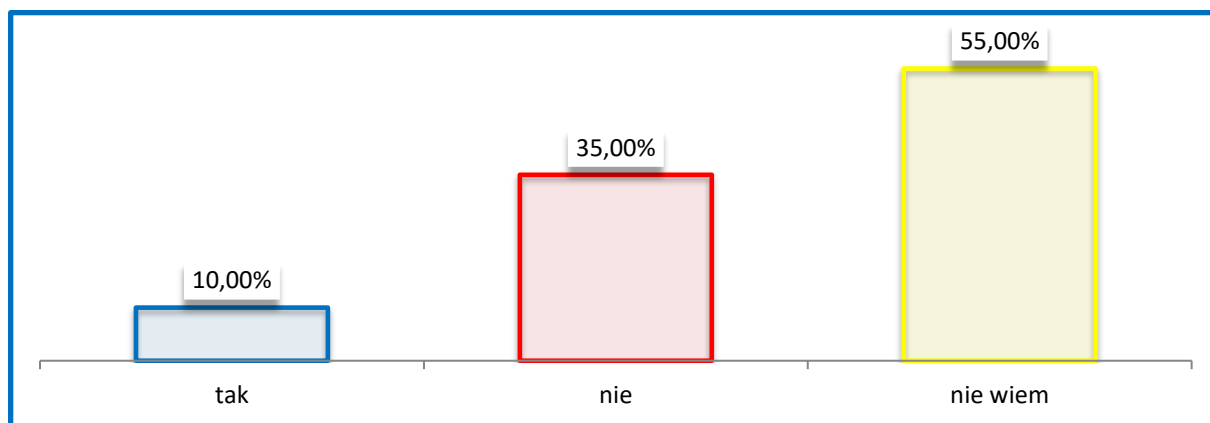
Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w punktach sprzedaży alkoholu w gminie miał na celu analizę postawy sprzedawców względem takich zagadnień jak:

- 1) sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim;
- 2) sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym;
- 3) spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży;
- 4) awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badania

Pierwsze pytanie zadane ankietowanym dotyczyło zakresu wiedzy na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy, czy alkohol zawarty w wódce jest bardziej groźny od tego w piwie. 10% ankietowanych na tak zadane pytanie udzieliła odpowiedzi twierdzącej. Kolejne 35% zadeklarowało, że to tak samo szkodliwy alkohol, a pozostałe 55% nie znało odpowiedzi.

Można więc wnioskować, że świadomość badanych sprzedawców w tym zakresie jest stosunkowo niska. Nieco ponad jedną trzecią badanych wiedziało, że alkohol zawarty w każdym napoju alkoholowym jest tak samo groźny, a jedyna różnica polega na procentowej zawartości w poszczególnych trunkach.

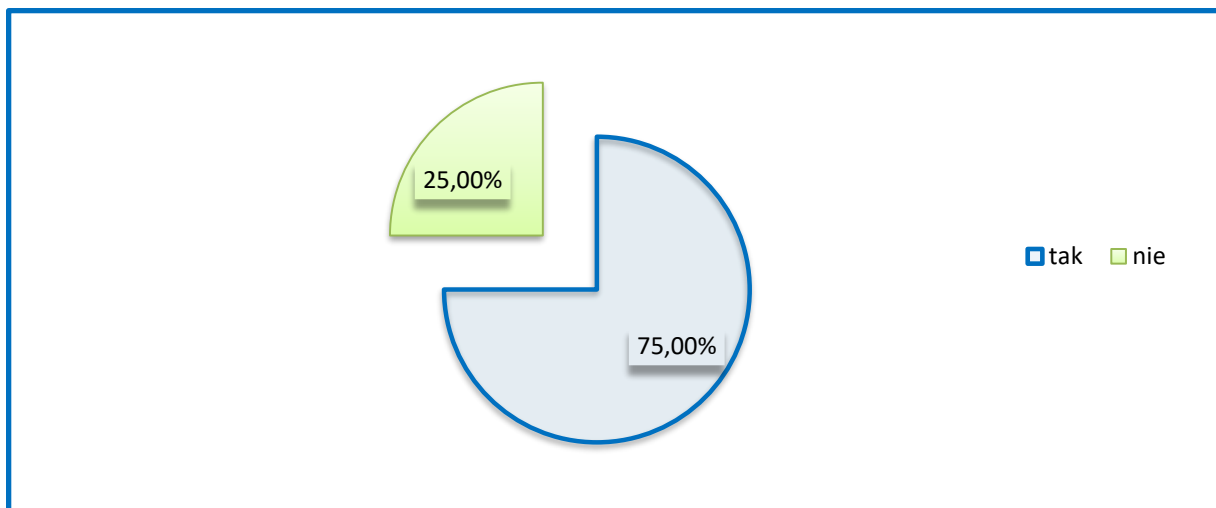
Wykres 74. Czy alkohol zawarty w wódce jest bardziej groźny od tego w piwie?

Zapytaliśmy także respondentów o częstotliwość spożywania napojów alkoholowych na terenie punktów sprzedaży. 95% badanych stwierdziło, że takie sytuacje nie mają miejsca. 5% badanych uważa, że takie sytuacje zdarzają się raz lub dwa razy w miesiącu.

W badaniu ważne było dla nas również zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol. Zadaliśmy pytanie sprzedawcom, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. 25% ankietowanych odpowiedziało twierdząco, 75% było zdania, iż osoby spożywające alkohol nie stanowią zagrożenia.

Interesowało nas również, czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. 10% ankietowanych przyznało, że taka sytuacja miała miejsce, 85% stanowczo zaprzeczyło. Natomiast 5% ankietowanych nie pamięta takiego zdarzenia.

Ponadto, zapytaliśmy sprzedawców czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu. Jak pokazują badania, jest to zjawisko bardzo powszechne, gdyż większość ankietowanych – 75% odpowiedziało twierdząco.

Wykres 75. Czy Pani/Pana zdaniem osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?

Co więcej, w badaniu ankietowani odpowiadali na pytanie, czy widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej. Wszyscy sprzedawcy odpowiedzieli twierdząco, na tak zadane pytanie. Ponadto, prawie wszyscy (90%) zadeklarowali, że nigdy nie sprzedali żadnego napoju procentowego osobie nietrzeźwej. Dwóch sprzedawców przyznało się do sprzedania napoju alkoholowego osobie w stanie wskazującym na nietrzeźwość.

Chcieliśmy także zbadać powszechność zjawiska sprzedaży używek osobom nieletnim. Zapytaliśmy sprzedawców, czy znają takie przypadki. 20% badanych słyszało o sytuacjach sprzedaży alkoholu lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia.

Warto wspomnieć, iż zjawisko sprzedaży używek osobom nieletnim w Polsce jest dość powszechne. Należy zatem w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu” uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 lutego 2000 roku, gdzie wyraźnie zaznaczono, iż: *„Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z piciem alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić”*²⁰.

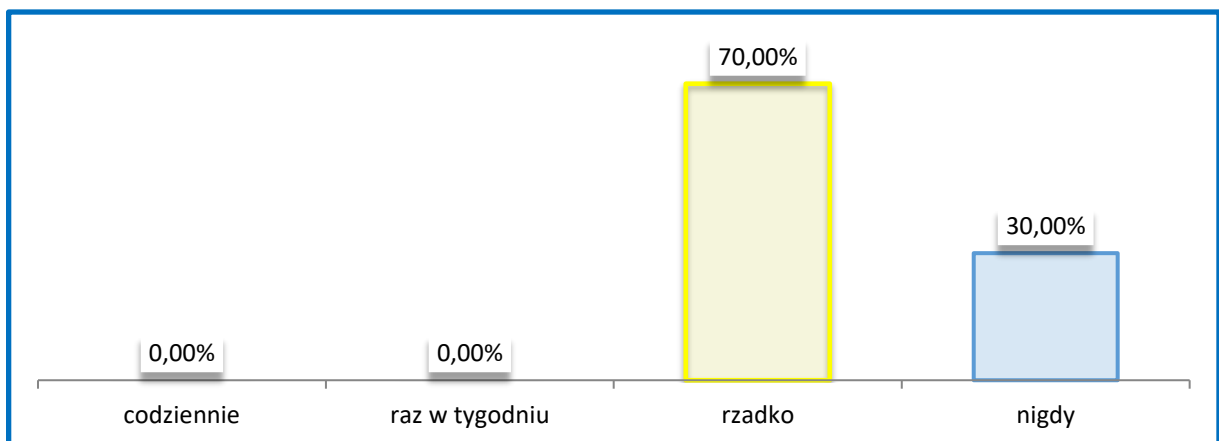
Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną ustawą również inne osoby dorosłe, w tym przypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów, mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

²⁰ *Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu* Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000r.

Spytaliśmy również bezpośrednio sprzedawców, czy kiedykolwiek sprzedali papierosy lub alkohol osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia. Jeden z ankieterów przyznał się do takiego czynu.

W badaniach nie zabrakło także pytania odnośnie tego, jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych oraz tytoniu. W przypadku alkoholu odpowiedzi rozkładały się następująco. 70% badanych wskazało, że taka sytuacja zdarza się rzadko, a 30% udzieliło odpowiedzi, że takie próby nigdy się nie zdarzają.

W przypadku, gdy zapytaliśmy ankieterów, jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy rozkład procentowy odpowiedzi był taki sam, jak w przypadku zakupu napojów alkoholowych.

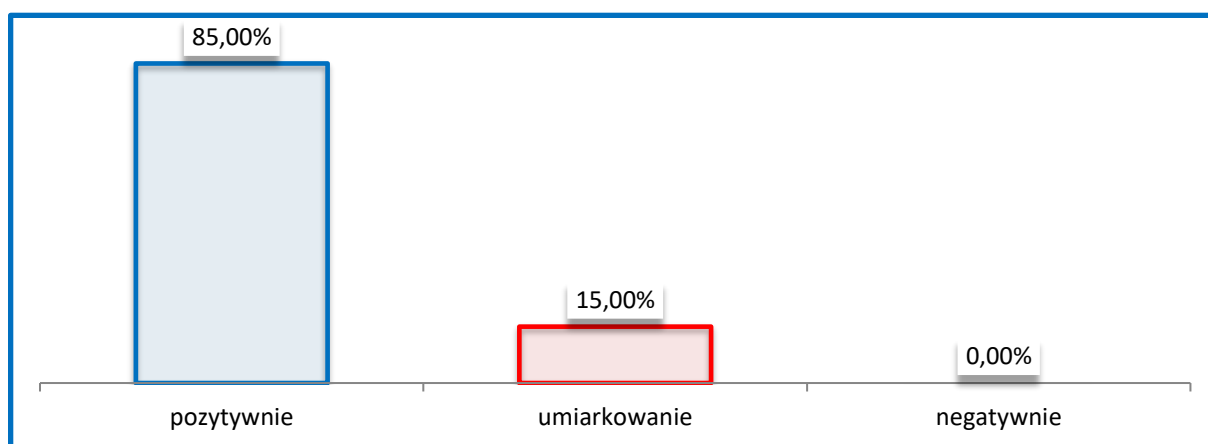
Wykres 76. Jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych?

Zdarza się, że młodzi ludzie podejmują próby zakupu alkoholu bądź papierosów, bądź obu używek naraz. Jest to poważne zjawisko i sprzedawcy powinni być przygotowani do właściwego zareagowania w takich przypadkach. Zapytaliśmy ich, czy mają śmiałość by poprosić o dowód potwierdzający pełnoletność klienta, w przypadku, kiedy mają wątpliwość, co do jego pełnoletności. W tym miejscu należy odwołać się do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w której wyraźnie zaznaczono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletności osoby próbującej zakupić napoje alkoholowe lub wyroby tytoniowe, sprzedający uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Jest to podstawowe prawo sprzedawcy.

Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia grozi konsekwencjami w postaci grzywny i utraty zezwolenia.

Wszyscy zapytani sprzedawcy odpowiedzieli, że w przypadku wątpliwości zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości potwierdzającego wiek. Ogólna tendencja wskazuje na bardzo dobre przygotowanie badanych sprzedawców do odmawiania osobom nieletnim sprzedaży artykułów zabronionych dla nich do zakupu.

W ostatnim pytaniu poprosiliśmy o ocenę funkcjonowania kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych na terenie gminy. 85% badanych odpowiedziało, że ocenia ją pozytywnie, zaś 15% umiarkowanie. Ani jeden sprzedawca nie ocenił jej negatywnie.

wykres 77. Jak ocenia Pan/Pani funkcjonowanie kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych w gminie?

Powyższa analiza, dotycząca rozdziału poświęconego problemom społecznym w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych z terenu gminy Bodzanów, dostarczyła informacji o małej świadomości ankietowanych na temat szkodliwości alkoholu. Świadczy o tym wynik, iż tylko 35% badanych odpowiedziało, że alkohol zawarty w wódce jest tak samo groźny, jak ten w piwie, wiedząc, że jedyna różnica polega na procentowej zawartości napojów. Pozostałe 10% badanych uważało przeciwnie, a 55% nie wiedziało jak odpowiedzieć na pytanie.

Ponadto, dowiedzieliśmy się, że w opinii 95% sprzedawców sytuacje spożywania napojów alkoholowych na terenie punktów sprzedaży nie mają miejsca. Oprócz tego,

sprzedawcy deklarowali, że rzadko zdarzają się nieprzyjemne zajścia związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu (10%). Co więcej, dla większości (75%) osoby spożywające alkohol nie stanowią zagrożenia dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym.

Kolejno pytając, czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu, dowiedzieliśmy się, że jest to bardzo nagminna sytuacja (deklaracje 75% sprzedawców). Wobec tego dobrym sygnałem jest wynik, że dla wszystkich ankietowanych sprzedanie napoju procentowego osobie nietrzeźwej jest niestosowne.

Z powyższej diagnozy odczytujemy również, iż jeden z ankietowanych przyznał się do sprzedaży papierosów czy alkoholu osobie, na temat której posiadał wiedzę, że jest niepełnoletnia.

Wszyscy zapytani sprzedawcy odpowiedzieli, że w przypadku wątpliwości zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości potwierdzającego wiek.

Ponadto, sprzedawcy oceniali funkcjonowanie kontroli napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych najczęściej pozytywnie (85%).

Podsumowanie

Diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych

Najistotniejszym problemem społecznym według mieszkańców gminy Bodzanów jest problem alkoholizmu i to właśnie walka z nim wydaje się być szczególnie ważna. Niestety, problem nadużywania napojów procentowych widoczny jest szczególnie w odpowiedziach ankietowanych dotyczących tego, jak wielu badanych (34%) zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające alkohol. Takie deklaracje są dużo częstsze w gronie badanych kobiet i mogą być związane z innym, niż u mężczyzn, postrzeganiem nadużywania alkoholu. Co więcej, problem ten jest także mocno zauważalny w deklaracjach sprzedawców, którzy odpowiedzieli, że próba kupna napojów wysokowych przez osoby nietrzeźwe zdarza się bardzo często. Ponadto, powyższa diagnoza dostarczyła informacji, iż 81% mieszkańców przyznało, że w zależności od sytuacji alkohol może być rozwiązaniem w sytuacjach stresujących. Niestety, takie podejście może przyczyniać się także do jego nadużywania, szerząc tym samym problem alkoholizmu.

Ponadto, z przeprowadzonych badań wnioskujemy, że istotnym jest także problem kryzysu rodziny. Kłopoty związane z kryzysem rodziny najczęściej mają swoją genezę w braku odpowiednich wzorców czy zagubieniem w wypełnianiu ról. Właściwe wypełnianie i odnajdowanie się w roli jest niezmiernie istotne, gdyż dzieci wzorują się na swoich rodzicach i ich postawy stają się dla nich wzorcem. Jest to tym bardziej istotne, gdyż badana młodzież z gminy Bodzanów, odpowiadała, że relacje z rodzicami postrzega najczęściej bardzo dobrze i ma pełne zaufanie do swoich rodziców. Zatem odpowiednie wypełnianie roli rodzica może przekładać się na właściwe kształtowanie młodego człowieka.

Co więcej, badania ankietowe pokazały, iż ważne jest także pochylenie się nad rosnącym problemem dotyczącym zjawiska przemocy. 34% mieszkańców w szczególności kobiet uczestniczących w badaniu przyznało, że jest to stale rosnący problem. Kobiety przyznały także, że częściej znają przypadki jego występowania i to właśnie one najczęściej są ofiarami przemocy.

Istotnym wydaje się także uświadamianie mieszkańców gminy na temat konsekwencji palenia papierosów. Spośród palących respondentów aż 46,94% było zdania, że palenie papierosów nie szkodzi ich zdrowiu. Niepokojący jest także wynik, iż 46,94% palących przyznaje się, że pali przy swoich pociechach. Niestety, takie zachowanie może rzutować na wcześniejsze rozpoczęcie inicjacji nikotynowej przez dzieci.

W przypadku analizy wyników badań wśród uczniów można zaobserwować, że młodsi ankietowani czują się w swojej szkole najczęściej bardzo dobrze, natomiast starsi raczej dobrze. Jednocześnie odnotowano, iż wraz ze stopniowym spadkiem samopoczucia w szkole rośnie liczba deklaracji na temat celowego opuszczania zajęć. Wśród młodszych badanych do wagarowania przyznało się 5,56% uczniów, natomiast w gronie starszych było to już 11,82% respondentów. Ponadto, uczniowie VII i VIII klas szkoły podstawowej oraz III gimnazjum przyznali, że postrzegają swoją szkołę jako bezpieczne miejsce, w którym zachowują się bardzo dobrze. Podobnie odpowiedzieli młodsi uczniowie deklarując, że ich zachowanie też jest najczęściej dobre, a szkoła w ich opinii to w pełni bezpieczne miejsce.

Ponadto z powyższej diagnozy, z części badania poświęconego zażywaniu substancji psychoaktywnych odczytujemy, iż procent uczniów spożywających alkohol czy palących papierosy diametralnie wzrasta wraz z wiekiem badanych uczniów. Wzrasta też możliwość dostępu do tych używek.

Poniższa tabela obrazuje procent uczniów II i III etapu edukacji, którzy odbyli już inicjację alkoholową i nikotynową.

Substancje psychoaktywne	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
spożywanie alkoholu	10,32%	45,35%
palenie papierosów	9,52%	39,31% (w tym osoby palące tradycyjne papierosy i e-papierosy)

Tabela 18. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez badanych

Badania ankietowe przeprowadzone wśród uczniów przedstawiły, że zarówno uczniowie II, jak i III etapu edukacji znają niepełnoletnie osoby palące, pijące czy zażywające narkotyki. Otrzymane dane pozwoliły na zobrazowanie problemu, iż takie znajomości poszerzają się wraz z wiekiem badanych. Należy zatem podejmować rozmowy z uczniami o asertywności oraz o różnych technikach odmowy w przypadku, gdy ktoś proponuje im

jakąś używkę. Ważna jest także i tu rola rodzica, który, jak wynika z badań, cieszy się bardzo wysokim zaufaniem.

Należy mieć na uwadze, że młody człowiek, który ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa i funkcjonuje w środowisku, w którym czuje się dobrze, jest mniej podatny na kontakt z używkami, chętniej rozmawia o swoich problemach. Istotne jest zatem budowanie pozytywnego klimatu społecznego, który daje młodemu człowiekowi możliwość rozwijania kompetencji społecznych, takich jak asertywność, umiejętności podejmowania odpowiedzialnych decyzji czy poczucia własnej wartości.

Poniższa tabela obrazuje procent znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne wśród uczniów II etapu edukacji oraz III etapu edukacji.

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
spożywanie alkoholu	35,71%	65,02%
palenie papierosów	46,83%	63,55%
zażywanie narkotyków	7,94%	17,86%

Tabela 19. Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne przez badanych

Oprócz tego w gminie Bodzanów obecny jest problem przemocy. Wymaga on podjęcia bardzo pilnych działań profilaktycznych. Zjawisko przemocy nie jest spotykane jedynie w szkole, ankietowani doświadczają przemocy również poza szkolnymi murami.

Poniższa tabela obrazuje występowanie zjawiska przemocy wśród uczniów II etapu edukacji oraz III etapu edukacji.

Zjawiska przemocy	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory	23,02%	36,45%
publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	15,08%	20,69%
publikowanie amatorskich filmów video	13,49%	16,75%

poniżanie	26,98%	40,39%
zastraszanie	22,22%	25,12%
ośmieszanie, wulgaryzmy	30,95%	55,17%
szantaż	15,87%	17,24%
pobicie	29,37%	26,60%
wyzywiska, agresja słowna	44,44%	61,58%
doświadczanie powyższych zachowań przez ankietowanych	27,78%	31,53%

Tabela 20. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród uczniów II i III etapu edukacji.

Priorytetem w działaniach jest walka z agresją słowną oraz ośmieszaniem i wulgaryzmami. Są to najliczniej wskazane formy przemocy, z którą spotykają się badani w obu grupach wiekowych. Ponadto, procent ich występowania wzrasta wraz z wiekiem ankietowanych. *Agresja i przemoc w szkole przejawia się głównie w różnych formach napastliwości czy dokuczliwości jednych uczniów wobec innych (impulsywnym uderzeniu, zwymyślaniu, złośliwym podstawieniu nogi, itp.) bądź w używaniu przez jakąś grupę dzieci siły czy pośredniej przemocy wobec słabszych, aby ich zastraszyć, podporządkować, uzyskać od nich pożądane "usługi" i dobra (np. pieniądze, atrakcyjne przedmioty)*²¹. Należy zatem realizować projekty skupiające się na profilaktyce problemów agresji i przemocy, ukierunkowanych na wszystkich uczniów. Planowane działania powinny być dostosowane do skali realnych problemów w różnych grupach wiekowych. W planowane działania profilaktyczne należałoby również szerzej włączyć rodziców i opiekunów uczniów oraz nauczycieli z terenu gminy. Warto dodać, iż w każdej kategorii wiekowej badani najczęściej wskazali dyrektora szkoły, wychowawcę czy pedagoga jako osoby, do których się zwrócą, jeśli będą ofiarą lub świadkiem przemocy. Jest to więc fundament do budowania jeszcze szerszego zaufania i chęci rozmawiania o problemie ucznia z osobami z grona pedagogicznego.

²¹ *Agresja w szkole – przyczyny i podstawowe zasady przeciwdziałania przemocy*, dostęp online: <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2061>

Co więcej, powinny być organizowane w szkołach zajęcia psychoedukacyjne, pomagające osobom, które są ofiarami różnych form przemocy. Ważne jest zatem, by rozwijać u uczniów, inne niż z użyciem przemocy, sposoby radzenia sobie w sytuacjach konfliktu.

Poniższa tabela obrazuje uczestnictwo badanych II etapu edukacji oraz III etapu edukacji w czynnym akcie przemocy

	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
uczestnictwo w czynnym akcie przemocy	14,29%	17,73%
• uczestnictwo dziewcząt w czynnym akcie przemocy	13,04%	14,29%
• uczestnictwo chłopców w czynnym akcie przemocy	15,79%	22,62%

Tabela 21. Różnica ilościowa uczestnictwa w czynnym akcie przemocy wśród uczniów II i III etapu edukacji

Należy także pracować z uczniami nad wrażliwością na problem cyberprzemocy tak, by bez względu na płeć, przejmowano się takimi zjawiskami i na nie reagowano. Niestety wraz z wiekiem badanych wzrasta poziom ignorancji wobec cyberprzemocy, przy jego jednoczesnym wzroście występowania. Nieco ponad 14% młodszych badanych przyznało się, iż wbrew ich woli ktoś wykonał im zdjęcia czy nakręcił film, wśród starszych było to już ponad 40% ankietowanych. Nauczyciele i rodzice powinni podpowiadać swoim dzieciom, gdzie zgłaszać się, gdy jest się ofiarą lub świadkiem działania cyberprzemocy, gdyż wielu uczniów deklaruje brak wiedzy na ten temat.

Poniższa tabela przedstawia występowanie zjawiska cyberprzemocy wśród uczniów II etapu edukacji oraz III etapu edukacji.

	Uczniowie- II etap edukacji	Uczniowie- III etap edukacji
wykonanie zdjęcia czy nakręcenie filmu wbrew woli	14,29%	40,39%
• procent dziewcząt, których spotkała taka sytuacja	15,94%	42,02%
• procent chłopców, których spotkała taka sytuacja	12,98%	38,10%

brak wiedzy na temat serwisów i organizacji udzielających pomoc w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą	39,68%	39,90%
---	--------	--------

Tabela 22. Problem cyberprzemocy wśród uczniów II i III etapu edukacji

Istotne jest także zwrócenie uwagi na wysoki procent (zwiększający się wraz z wiekiem badanych) dotyczący okazjonalnego zawierania znajomości przez Internet. Wśród uczniów II stopnia edukacji było to 32,54%, a wśród starszych było to aż 53,20%. Profilaktyka współczesnych zagrożeń dotyczących korzystania z mediów powinna zatem obejmować zagadnienia radzenia sobie z zaskakującymi czy też niebezpiecznymi zachowaniami nieznanymi osobom spotkanych w sieci.

Ponadto konsekwentna realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może przyczynić się do poprawy parametrów zachowań wobec alkoholu, papierosów, zarówno dorosłych jak i nieletnich mieszkańców gminy.

Strategiczne kierunki realizacji gminnego programu profilaktyki

Na podstawie dokonanej diagnozy stwierdzić można, iż w na terenie gminy Bodzanów niezbędne będzie podjęcie następujących działań:

1. W zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne.

➤ Kontynuacja programów obejmujących zagadnienia podnoszące świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu czy palenia papierosów. Niestety stosowanie takich substancji psychoaktywnych w tak młodym wieku i z tak dużą częstotliwością jest bardzo szkodliwe i niesie za sobą wiele konsekwencji. Zatem posiadanie szerokiego zakresu wiedzy może przekładać się na odpowiedzialność przy podejmowaniu decyzji związanych z piciem alkoholu i paleniem papierosów.

- Realizacja programów profilaktycznych wspierających rozwój osobowości i zdolności interpersonalnych młodych ludzi, które są niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy substancji psychoaktywnych. Nacisk powinien być położony w szczególności na bycie asertywnym, gdyż uczniowie znają naprawdę wiele niepełnoletnich osób palących papierosy, spożywających alkohol czy zażywających narkotyki. Procent takich znajomości wzrasta z wiekiem.
- Kontynuacja programów profilaktycznych dotyczących zagadnień agresji. Szczególne zwrócenie uwagi na występowanie ośmieszania czy agresji słownej. Wyzwiska, obśmiewanie, stosowanie wulgaryzmów to sytuacje coraz częstsze. Zwiększanie wiedzy na temat tego, jak walczyć z takim zjawiskiem, jak radzić sobie w sytuacji problemowej jest niezbędne, aby młodzi ludzie potrafili funkcjonować wśród rówieśników, a występowanie tego zjawiska nie rzutowało na ich samoocenę i poczucie własnej wartości. Ponadto, niezbędne jest zwrócenie uwagi na rolę osoby krzywdzącej i tego jak bardzo silnie jej działanie może wpłynąć na psychikę ofiary, szczególnie w tak młodym wieku.
- Ułatwianie dostępności informacji na temat instytucji zajmujących się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy. Niestety, badania pokazały, że wielu uczniów nie ma wiedzy na temat takich instytucji, a jest ona niezbędna do otwarcia się osób pokrzywdzonych przed potencjalnymi doradcami. Dużym ułatwieniem takiego kontaktu jest anonimowość, którą gwarantują takie instytucje, a która pomaga w zmierzeniu się z problemami przemocy.
- Realizacja projektów profilaktycznych dotyczących zagadnienia przemocy rówieśniczej, a także nowych form przemocy z wykorzystaniem urządzeń cyfrowych, tj. cyberprzemocy. Niestety, uczniowie stając się coraz starsi, są na to zjawisko coraz bardziej narażeni, gdyż jak pokazują badania, zjawisko to rozszerza się wraz z dorastaniem ankietowanych.

- Ułatwienie dostępności informacji dotyczących niebezpieczeństwa, jakim jest zawieranie nowych znajomości w Internecie. Niestety, z badań wynika, iż wielu uczniów zawiera okazjonalnie takie znajomości. Zatem informowanie o tym, jak tragiczne konsekwencje mogą nieść za sobą takie działania jest niezbędne.
- Ułatwienie dostępu do informacji dotyczących organizacji czy serwisów internetowych, co pomaga w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.
- Ułatwienie dostępności programów edukacyjnych dla osób dorosłych dotyczących problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających przemocy, promujących zdrowy tryb życia, m.in. poprzez preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz młodzieży także rodziców/prawnych opiekunów.

2. Realizacja warsztatów dla nauczycieli i wychowawców z zakresu: tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.
3. Realizacja programów profilaktycznych dotyczących trzeźwości wśród mieszkańców.
4. Realizacja programów dotyczących zagadnień podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych konsekwencji nadużywania papierosów, zarówno wśród młodzieży, a także wśród dorosłych mieszkańców gminy.
5. Kontynuacja szkoleń dla członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
6. Kontrola punktów sprzedaży alkoholu oraz wyrobów tytoniowych przez odpowiednie służby powołane do tego celu.
7. Przestrzeganie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
8. Wykorzystanie lokalnych zasobów do tworzenia koalicji na rzecz ograniczenia problemów alkoholowych.

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. Hoffmann T., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych – wybrane zagadnienia zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego*, dostęp online: [http://studium.kutno.pl/wpcontent/uploads/2017/04/Hoffmann T Studium nr 3 2 015.pdf](http://studium.kutno.pl/wpcontent/uploads/2017/04/Hoffmann_T_Studium_nr_3_2_015.pdf)
2. Kłopot S.W., *Diagnozowanie problemów społecznych*
3. CBOS, *Hazardziści*, 2017r.
4. CBOS, *Młdzież 2013*, 2014r.
5. CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, 2015r.
6. CBOS, *Postawy wobec palenia papierosów*, 2012r.
7. CBOS, *Zdrowie i prozdrowotne zachowania Polaków*, Warszawa, 2016r.
8. Tracz-Dral J., *Agresja i przemoc w szkołach*, dostęp online: http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/34/plik/ot-613_2.pdf
9. Wieczorek Ł., Sierostawski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w 2015r.*, Warszawa, 2015.
10. Zellma A., *Współpraca policji z rodziną w przeciwdziałaniu cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży – możliwość czy utopia?*, dostęp online: <http://www.studiawarminskie.uwm.edu.pl/assets/Artykuly/3-3Zellma2.pdf>
11. *Agresja w szkole – przyczyny i podstawowe zasady przeciwdziałania przemocy*, dostęp online: <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2061>
12. Dz. U. z 2010 r., Nr 125, poz. 842
13. Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000r.

Źródła internetowe

1. <http://www.infor.pl/prawo/pomoc-spoeczna/przemoc-w-rodzinie/262494,Czym-zajmuje-sie-Zespol-Interdyscyplinary-ds-Przeciwdzialania-Przemocy-w-Rodzinie.html>
2. <http://bodzanowpl.nazwa.pl/2017/1/Solectwa.pdf>
3. <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/>
4. <http://ops.pl/2016/05/osrodek-pomocy-spoecznej-rola-i-zadania/>
5. http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bodzanow

Spis wykresów

Wykres 1. Podział na płeć mieszkańców - statystyki na 2017 rok.....	9
Wykres 2. Charakterystyka stanu cywilnego mieszkańców na 2017 rok	10
wykres 3. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych.....	11
Wykres 4. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?.....	27
Wykres 5. Czy uważa Pan/pani, że spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich lat...?	28
Wykres 6. Czy kultura spożywania alkoholu na przestrzeni ostatnich lat uległa poprawie czy pogorszyła się?	29
Wykres 7. Jak często spożywasz alkohol?	30
Wykres 8. W jakim wieku po raz pierwszy piąś/pięś alkohol?	31
Wykres 9. Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?	31
Wykres 10. Czy znasz osoby nadużywające alkohol w Twoim środowisku?	32
Wykres 11. Czy alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej groźny od tego zawartego w wódce?	32
Wykres 12. Czy zna Pani/Pan ogólne konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	33
Wykres 13. Czy zna Pani/Pan osoby w swoim otoczeniu, które zażywają narkotyki?	34
Wykres 14. Kto według Pana/Pani najczęściej bywa ofiarą przemocy w rodzinie?	36
Wykres 15. Czy uważa Pani/Pan, że dziecko powinno bać się rodziców?.....	37
Wykres 16. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem ustawowego zakazu stosowania kar cielesnych?..	37
Wykres 17. Czy rodzice mają prawo stosować kary cielesne	38
Wykres 18. Jak często Pan/Pani pali papierosy?	40

wykres 19. Czy uważa pan/pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak czynne?	40
Wykres 20. Czy palenie szkodzi Pana/Pan zdrowiu?	41
Wykres 21. Podaj swoją płęć	44
Wykres 22. Jesteś uczniem klasy?	45
Wykres 23. Jak się czujesz w swojej szkole?.....	45
Wykres 24. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?	46
Wykres 25. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?	47
Wykres 26. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	47
Wykres 27. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?	48
Wykres 28. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	49
Wykres 29. Czy znasz przypadki stosowania którejś z wymienionych form przemocy?.....	50
Wykres 30. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?	51
Wykres 31. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	52
Wykres 32. Czy paliłaś/paliłeś kiedyś papierosy?.....	54
Wykres 33. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?.....	55
Wykres 34. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	55
Wykres 35. Czy piłaś/piłeś kiedyś alkohol?	56
Wykres 36. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?	57
Wykres 37. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	58
Wykres 38. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?.....	59
Wykres 39. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	59
Wykres 40. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	60
Wykres 41. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?	61
Wykres 42. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?	63
Wykres 43. Podaj swoją płęć	64
Wykres 44. Jesteś uczniem klasy?	65
Wykres 45. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?.....	66
Wykres 46. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?	67
Wykres 47. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?	67

Wykres 48. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?	68
Wykres 49. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?	69
Wykres 50. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	69
Wykres 51. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?.....	70
Wykres 52. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	72
Wykres 53. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?	72
Wykres 54. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?.....	77
Wykres 55. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?	77
Wykres 56. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	78
wykres 57. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?	81
Wykres 58. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	82
Wykres 59. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?	82
Wykres 60. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?.....	83
Wykres 61. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków?	85
Wykres 62. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza?.....	85
Wykres 63. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?.....	86
Wykres 64. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	86
wykres 65. Czy wiesz, gdzie i u kogo kupić narkotyki?	87
Wykres 66. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	87
Wykres 67. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	88
Wykres 68. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?	90
Wykres 69. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze?.....	90
Wykres 70. Czy znasz konsekwencje zdrowotne zażywania dopalaczy?	91
Wykres 71. Ile czasu poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?.....	92
Wykres 72. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?	94
Wykres 73. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?	95
Wykres 74. Czy alkohol zawarty w wódce jest bardziej groźny od tego w piwie?.....	97
Wykres 75. Czy Pani/Pana zdaniem osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?	98

Wykres 76. Jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych?	99
Wykres 77. Jak ocenia Pan/Pani funkcjonowanie kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyborów tytoniowych.....	100

Spis tabel

Tabela 1. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS	14
Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej	15
Tabela 3. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.	15
Tabela 4. Procedura "Niebieskie Karty"	17
Tabela 5. Osoby doświadczające i stosujące przemoc	17
Tabela 6. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy	27
Tabela 7. Analiza zjawiska spożywania alkoholu w czasie ostatnich 10 lat.....	28
Tabela 8. Użytki jako sposób na poradzenie sobie ze stresem.....	34
Tabela 9. Postawy mieszkańców wobec problematyki hazardu	39
Tabela 10. Akt przemocy wśród uczniów- III etap edukacji	71
Tabela 11. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?.....	75
Tabela 12. Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?.....	75
Tabela 13. Jak często sięgałeś/eś po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?.....	76
Tabela 14. Gdzie paliłeś/eś po raz pierwszy?	76
Tabela 15. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy?	79
Tabela 16. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłeś/eś alkohol?	80
Tabela 17. Jak często sięgasz po alkohol?	80
Tabela 18. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez badanych.....	103
Tabela 19. Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne przez badanych	104
Tabela 20. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród uczniów II i III etapu edukacji.	105
Tabela 21. Różnica ilościowa uczestnictwa w czynnym akcie przemocy wśród uczniów II i III etapu edukacji	106
Tabela 22. Problem cyberprzemocy wśród uczniów II i III etapu edukacji	107

